

Zo zbierok Vojenského historického múzea v Piešťanoch - delostrelecký ťahač Tatra - 128

MESAČNÍK MINISTERSTVA OBRANY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

ČÍSLO 12 / DECEMBER 2010

Najvýchodnejší útvár

TECHNIKA
NOVINKY • TRENDY • VÍZIE

Vianoce v Afganistane

str. 14 - 15

Nácvik pomoci

str. 42 - 43

Pred výcvikom Afgancov

/ Jozef ŽIAK

/ foto Peter DOVINA

„Získali sme množstvo skúseností z prípravy a výcviku vojenských policajtov afganskej armády. Chceme sa s nimi podeliť so svojimi slovenskými kolegami. Aby pri svojej budúcej činnosti v rámci výcvikových tímov v Afganistane neopakovali niektoré naše chyby a už vopred lepšie poznali niektoré kultúrne, náboženské i národnostné špecifiká, s ktorými sa pri svojej práci budú stretať,“ približuje náplň kurzu kapitán James.

Celý novembrový týždeň sa uskutočňoval v objektoch Centra výcviku a kynológie Vojenskej polície vo Vlkanevej inštruktážny kurz pre vybraných vojenských policajtov. Zabezpečil ho Úrad obrannej spolupráce (ODC) amerického veľvyslanectva na Slovensku a viedli ho skúsení americkí inštruktori. Pred nedávnom sa vrátili z ročného pôsobenia v operácii ISAF v Afganistane pod vedením kapitána Nathana Jamesa.

Na kurze sa zúčastnili dve desiatky vojenských policajtov. Zástupca veliteľa Centra výcviku a kynológie Vojenskej polície vo Vlkanevej major Robert Schütz zdôrazňuje význam takého odovzdávania praktických skúseností pre príslušníkov Vojenskej polície: „Sú to pre nás cenné informácie z prvej ruky, bez zbytočného sprostredkovania treťou stranou. Americkí kolegovia bez nejakých príkras priblížili všetky peripetie, s ktorými sa pri svojej činnosti v Afganistane pri školení a výcviku afganských vojenských policajtov stretávali.“

Kapitán James i jeho dvaja kolegovia zo 445. roty vojenskej polície armády USA v Štutgarte seržanti Lawrence Sellers a Jonathan Edwards sa netajili tým, že slovenskí vojenski policajti, ktorí sa zúčastňujú na kurze, sú na vysokej profesionálnej úrovni a majú záujem čím skôr si osvojiť skúsenosti amerických kolegov. „Pripomínam im, aby sa pri svojej práci pri výcviku afganských vojenských policajtov obrnili vysokou dávkou trpezlivosti a pokúsili sa plne rešpektovať všetky osobitosti a realie života v tejto krajine. Keby som mal pri svojej ďalšej prípadnej misii v Afganistane možnosť pôsobiť spoločne so slovenskými vojnými policajtmi, bol by som veľmi rád,“ poznamenáva na ich adresu kapitán James.

Pavol VITKO
šéfredaktor

„Slovenskí vojaci aj tento rok dokázali, že našim občanom dokážu pomôcť, že im s veľkým nasadením pomáhajú aj nad rámec svojich bežných povinností. Často sa ani nemáme možnosť dozvedieť o ich statočnosti. Títo ľudia sú nielen odvážni či rozhodní, ale sú aj skromní. A preto, aby sme sa mohli dozvedieť o ich statočnosti a hrdinstve, vyhlasujem 14. ročník Vojenského činu roka.“

Na vyhlásenie Vojenského činu roka sme si počkali napriek uzávierke tohtoročnej poslednej OBRANY. Minister Ľubomír Galko tak urobil 9. decembra (viac na www.mosr.sk). Klub ministerstva obrany bol plný slovenských mierotvorcov. Už ôsmy raz pre nich vystupovalo Radošinské naivné divadlo. Nie, tento raz sa nesedelo „okázalo“ pri okrúhlych stoloch, kde sa zmestilo len niekoľko desiatok vyvolencov. Pricestovali plné autobusy vojakov z Prešova, Martina, Žiliny či Rožňavy – a zaplnená sála dýchala spolupatričnosťou, kamarádstvom – a burácala smiechom. A že minister prišiel neskoro? To meškanie bolo symbolické. Popoludní totiž vycestoval do Krupiny, aby následne vojaci pomáhali miestnym obyvateľom, ktorých ohrozil zosuv podmočeného svahu.

Tábor, Příbram, Rakovník či Bratislava – to sú niektoré z posádok, kde slúžil náš kolega, vojenský novinár Bernard Roštecký. V uniforme prežil 28 rokov. Ďalších 7 pridral ako zamestnanec – rozhlasový novinár. Vybral si sám, respektíve vybrali si ho občania. Stal sa starostom Palárikova. Aj on spolu s moderátorom večera Miroslavom Minárom zakladal anketu Vojenský čin roka. Bol tiež pri vzniku tradície divadelných predstavení pre účastníkov misií a operácií v zahraničí. A aj preto ho minister obrany Ľubomír Galko a náčelník Generálneho štábu OS SR generál Ľubomír Bulík ocenili vyznamenaniami. Poďakovanie zároveň patrí všetkým, ktorí tento rok odišli z rezortu obrany so zdvihnutou hlavou – a s rokmi či desiatkami rokov, ktoré odslúžili či odpracovali pre náš rezort a naše ozbrojené sily.

Pekné Vianoce a šťastný nový rok

editoriál

Z obsahu

str. 6 - 7

**Rozhovor
z ministrom**

**Najvýhodnejší
útvár**

str. 8 - 10

**Vianoce
v Afganistane**

str. 14 - 15

str. 4-5 Krátko z rezortu
str. 6-7 Rozhovor s ministrom
str. 8-10 Najvýhodnejší útvár
str. 11 Hurbanove kasárne
str. 12-13 Vojnové Vianoce pod Duklou
str. 14-15 Vianoce v Afganistane
str. 16 Starosti a úsmevy žien v uniforme

str. 17 TECHNIKA – krátko
str. 18-21 Protiletadlový raketový systém
str. 22-23 Spike NLOS
str. 24-25 Protiletadlový raketový systém RBS 23 BAMSE
str. 26 Delostrelecký ťahač Tatra -128

str. 27 Práporčík Dušan Jaroslav Kardoss
str. 28 Simulátor pre C-27J
str. 29 Ostřetovací puška HK 417
str. 30-31 Maďarské lode na Dunaji
str. 32 TECHNIKA – krátko
str. 33 Povstalec a prvý veliteľ Dukly
str. 34-35 Na hodnotu sa nehráme

str. 36 Krátko z rezortu
str. 37 Vojenské zdravotníctvo – ilúzia a realita
str. 38-39 Svet a Slovensko po summite NATO
str. 40-41 Premiéra nemocnice
str. 42-43 Psychológovia a veliteľia
str. 44-46 servis • tipy • rady
str. 47 Posledný let Harrierov

Mesačník Ministerstva obrany SR
Založený v Clevelande (USA) 1914
Obnovený v Bratislave v roku 1993
Ročník XVIII, č. 12/2010
Redakčná uzávierka 7. decembra 2010
Do výroby zadané 13. decembra 2010

Vydavateľ:
Ministerstvo obrany SR
Kommunikačný odbor

Šéfredaktor:
PhDr. Pavol VITKO
tel.: 0960 313 072, 0903 820 847
e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk
Redaktor:
Mgr. Michaela FARKASOVÁ
tel.: 0960 312 806, 0903 820 195
e-mail: michaela.farkasova@mod.gov.sk
Jozef ŽIAK, plukovník v zálohe
tel.: 0960 338 352, 0903 820 194
e-mail: jozef.ziak@mil.sk
Vedúci vydania a jazyková úprava:
Ing. Eleonóra BUJACKOVÁ
tel.: 0960 313 054
e-mail: eleonora.bujackova@mod.gov.sk

Fotograf:
Peter DÖVINA
tel.: 0903 820 698
Tajomníčka redakcie:
Bc. Milena SLEZÁKOVÁ
tel.: 0960 312 984, fax: 0960 312 520
e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk
Grafická úprava:
kapitán Ing. Otakar HRABÁK
Ivana MIŠKOLCIOVÁ
Lydia ŠEVČIKOVÁ
5. kartoreprodukčná základňa Nemšová
Adresa redakcie:
Mesačník OBRANA
Kommunikačný odbor MO SR
Kutuzovova 8

832 47 Bratislava
e-mail: obrana@mod.gov.sk
www.mosr.sk/obrana
Rozširuje:
Podacie stanice MO SR
Tlač:
5. kartoreprodukčná základňa Nemšová
Na titulnej strane:
Príprava psychológov vo WP Lešť
foto Pavol VITKO
Nevyžiadany obrazový materiál
a rukopisy nevraciamy.
© Ministerstvo obrany SR
EC 41208, ISSN 1336-1910

Hrdinovia z misií

/ (red)

/ Pavol VITKO

Na ministerstve obrany vzniká nová tradícia – každoročné slávnostné stretnutie s veteránmi zahraničných misií a ich uvedenie do siene slávy. „Som rád, že môžem byť medzi vami vojakmi, ktorí si ctíte tradície a dôstojne na ne vo svojej práci denne nadväzujete... Pokračujete v odkaze slovenských vlastencov československých légii, ale i tých, ktorí statočne bojovali na frontoch druhej svetovej vojny proti fašizmu,“ prihovoril sa prítomným veteránom minister Galko. Na stretnutie prišli stále aktívni, ale aj bývalí vojaci z celej republiky. Išlo o vojakov, ktorí od roku 1991 aspoň raz pôsobili v zahraničnej misii. Minister zároveň uviedol do Siene slávy šiestich vojakov, ktorí sa počas zahraničnej misie zachovali hrdinsky, alebo sa mimoriadne svojim kvalitným pôsobením zaslúžili o dobré meno Slovenska. Ako odmenu za výnimočné činy nad rámec služobných povinností, uviedol minister do Siene slávy šiestich novodobých veteránov – čatára Miroslava Staníka, kapitána Michala Forgáča, nadrotmajstra Petra Andreánskeho, plukovníka v zálohe Štefana Jangla, plukovníka vo výslužbe Jána Vala a plukovníka vo výslužbe Ľubomíra Kolenčíka. Do dnešného dňa slúžilo vo viac ako 30 mierových a pozorovateľských misiách takmer 12 tisíc slovenských vojakov. V súčasnosti má Slovensko v zahraničí 542 vojakov. Pôsobia v operácii ISAF v Afganistane, v misiách ALTHEA v Bosne a Hercegovine a UNFICYP na Cypre.

/ mjr. Milan VANGA

Pochvala pre našich vojakov

Veliteľ leteckej základne KAF v afganskom Kandaháre Gordon Moulds ocenil prácu slovenského kontingentu medailami NON ARTICLE 5. „Boli ste mojou oporou i oporou celej základne, a to na najvyššej úrovni spomedzi všetkých národov, ktoré tu pôsobia,“ povedal veliteľ Moulds z Veľkej Británie. Odchádzajúceho britského Air Commodora Mouldsa nahradí americký brigádny generál Jeffrey Kendall. Veliteľom slovenského kontingentu je Marián Mjartan. Vyznamenania odovzdal veliteľ KAF príslušníkom slovenského kontingentu, ktorí sa začiatkom decembra po šiestich mesiacoch vrátili späť na Slovensko. Domov prišli príslušníci strážnej jednotky, multifunkčnej ženijnej rot, ako aj velenie kontingentu spolu s národným podporným prvkom.

/ Pavol VITKO, foto autor, rtn. Marek KAPAJKA

Minister Galko: Ste pripravení, vráťte sa zdraví

Záverečným udržiavacím výcvikom sa skončila náročná príprava profesionálnych vojakov určených na plnenie operačných úloh v operácii mimo územia SR. 26. novembra sa s nimi v priestoroch 21. zmiešaného mechanizovaného práporu v Trebišove lúčili veliteľ PS OS SR generálmajor Ján Salaganič, rodinní príslušníci, priatelia a známi. S pozhňaním dekana mjr. Juraja Sitaša v dvoch plánovaných letoch 29. novembra a 4. decembra odleteli do Afganistanu. „Do Afganistanu odchádzate profesionálne pripravení a som hrdý, že odchádzate pomáhať ľuďom, ktorí si inak pomôcť nemôžu,“ povedal minister obrany Ľubomír Galko 29. novembra vojakom, ktorí odlietali do operácie ISAF. Na letisku M. R. Štefánika v Bratislave bolo nastúpených 88 vojakov. Nasledujúci odídu v najbližších dňoch. Spolu v rámci tejto rotácie odletí do Afganistanu 205 vojakov. Vráti sa ich 189. Slovenská účasť v ISAF sa teda zvýši. „Chcem vás poprosiť, aby ste čo najviac komunikovali so svojimi blízkymi. Aby ste s nimi, pokiaľ sa dá, udržiavali čo najčastejší kontakt, pretože aj oni to budú mať ťažké,“ povedal minister. Zároveň minister všetkým zaželel veľa úspechov pri plnení úloh a šťastný návrat k rodinám.

Prevod nadbytočných objektov

/ text a foto Pavol VITKO

„Hurbanove kasárne, ktoré rezort obrany nepotrebuje, bude vedieť zmysluplne využiť ministerstvo kultúry,“ vyhlásil 29. novembra minister obrany Ľubomír Galko o svojom rozhodnutí previesť uvedený areál rezortu kultúry. „Dôležité je, že budú slúžiť verejnosti,“ zdôraznil. Novinárom na tlačovej konferencii, ktorá sa konala v uvedených kasárňach v centre Bratislavy, povedal, že rezort obrany ponúkol kasárne iným štátnym inštitúciám v zmysle zákona. „Nad rámec zákona sme išli zriadením komisie odborníkov, ktorá ponuky posúdila. V tomto smere vidím v našom postupe veľký posun,“ dodal minister. O celom presune majetku mohol totiž rozhodnúť sám. Minister rozhodol aj o prevode budovy na Krížnej ulici. Využije ju ministerstvo vnútra ako archív mesta Bratislava. V komisii boli okrem dvoch zástupcov rezortu obrany aj hlavný architekt mesta Bratislavy Štefan Šlachta, Daniela Danihelová z Komunitnej nadácie Bratislava a Boris Strečanský z Centra pre filantropiu. V Hurbanových kasárňach v súčasnosti pôsobil už len posádkový klub. Ich využitie bolo cca na 5%. Budova na Krížnej je prázdna. Prevádzkové náklady prvého areálu sú pritom 218 tisíc eur ročne. Krížna si ročne vyžiada 210 tisíc eur. Budovy si navyše žiadajú ďalšie náklady na rekonštrukciu.

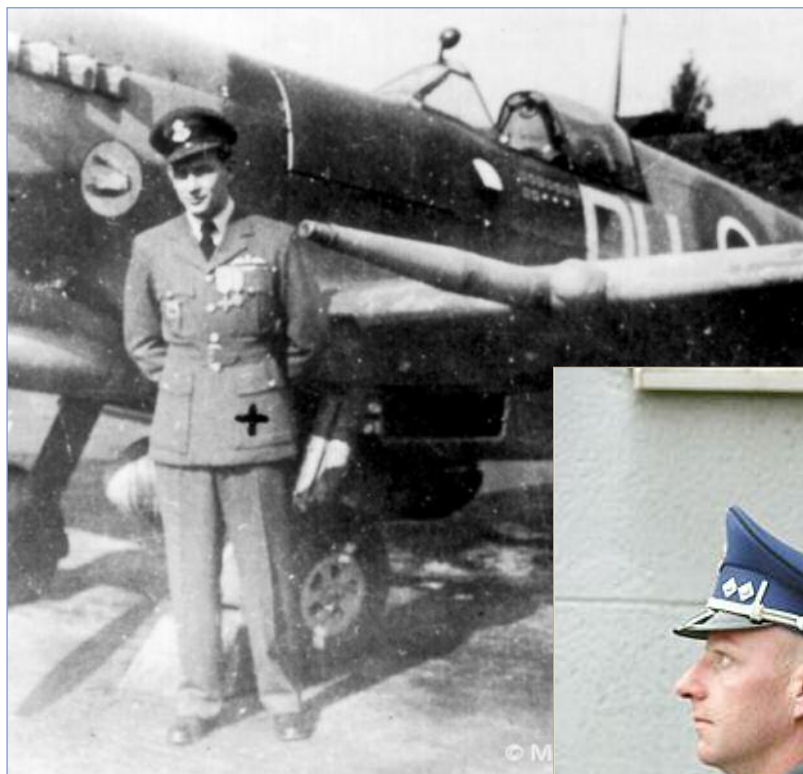

OBRANA 12 / DECEMBER 2010

Úcta pilotovi

/ mjr. Milan VANGA

/ foto VHÚ Praha- Jiří RAJLICH, Milan SUJA

28. novembra 1944. Stalo sa tak pri nálete na holandský dopravný uzol Zwolle, kde bolo zostrelené jeho lietadlo. Smikova neobyčajne úspešná operačná služba sa skončila po 263 operačných bojových letoch s náletom 371,49 operačných hodín. Pri týchto letoch zostrelil 10 nepriateľských lietadiel určite, 2 pravdepodobne a 3 stroje poškodil. Taktiež zničil 3 bezpilotné strely V-1. Okrem toho zničil ďalšie 2 lietadlá na zemi, 6 lokomotív, 3 vlaky, 22 transportných lodí a bárak, 2 obrnené vozidlá, 4 nákladné automobily. Prezident Slovenskej republiky ho povýšil do hodnosti generálmajora in memoriam dňa 19. júla 1994. Od roku 2002 útvár Vzdušných síl OS SR v Sliachi nesie čestný názov zmiešané krídlo generálmajora Otta Smika.

Bustu najslávnejšieho slovenského pilota v službách Britského kráľovského letectva v 2. sv. vojne generálmajora Otta Smika slávnostne odhalili 26. novembra v priestoroch veliteľstva zmiešaného krídla v Sliachi za účasti štátneho tajomníka MO SR Róberta Ondrejcsáka. Otto Smik sa počas 2. sv. vojny preslávil hlavne v 222. stíhacej peruti v Hornchurchu. V čase od septembra 1943 do januára 1944 dostal päť Československých vojnových krížov a jednu medailu Za chrabrosť pred nepriateľom, v novembri 1943 získal dokonca aj britský Záslužný letecký kríž. Iba 22-ročný pilot Otto Smik zahynul

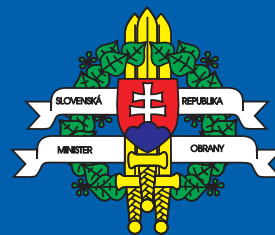

/ Pavol VITKO

Minister obrany Ľubomír Galko: Rezort čistých a transparentných vzťahov

Pán minister, aké najdôležitejšie výzvy sú pred rezortom obrany aj vzhľadom na výsledky novembrového summitu NATO v Lisabone?

Na summite v Lisabone bolo prerokovaných viacero reformných iniciatív. Najdôležitejšie výzvy pre Slovensko vyplývajú zo schválenej Strategickej koncepcie. Do konca marca 2011 budú konkretizované formou Politickej smernice NATO, ktorá ich rozpracuje pre obrannú politiku a obranné plánovanie. Už dnes je však možné povedať, že hlavnou výzvou pre Slovensko je pokračovanie transformácie ozbrojených síl a posilňovanie úrovne ich expedičného charakteru. Ďalej bude potrebné rozvíjať civilné spôsobilosti pre operácie krízového manažmentu. Dôležité bude určiť, akými spôsobmi sa zapojíme do protiraketovej obrany. A tiež ako prispejeme ku kybernetickej obrane a energetickej bezpečnosti.

Z prehodnotenia stratégie pôsobenia Aliancie v Afganistane vyplynula potreba nasadiť čo najviac inštruktorov na výcvik afganských bezpečnostných síl.

Tak aby boli schopné prevziať zodpovednosť za krajinu do svojich rúk do konca roka 2014. Tomuto úsiliu chceme pomôcť aj my. Prevezmeme zodpovednosť za samostatný operačný a výcvikový tím (CSS OMLT) v Tarin Kowte v spolupráci s našimi partnermi z Austrálie a USA (Národná Garda Indiana). Vyšleme aj inštruktorov z 5. pluku špeciálneho určenia.

Veľmi náročnou úlohou bude dotiahnutie reformy veliteľskej štruktúry NATO a agentúr NATO. Krajiny chcú ušetriť financie na veliteľstvách NATO, ale len veľmi neochotne pripúšťajú, že by sa mali zrušiť niektoré z veliteľstiev či agentúr Aliancie na ich území. Tieto zmeny budú mať vplyv na obsadenie pozícií v týchto štruktúrach príslušníkmi OS SR. No a napokon, podiel práce na nás čaká aj na budovaní protiraketovej obrany Aliancie.

V poslednom období medzi vojakmi rezonuje budúcnosť systému ich sociálneho zabezpečenia. Čo môžu očakávať?

Vojači slúžiaci v súčasnosti sa nemusia obávať o istoty sociálneho zabezpečenia, ktoré sú im známe. Vláda Slovenskej republiky vo svojom Programovom

vyhlásení garantuje vojakom aj policajtom, že prípadné zmeny v sociálnom zabezpečení sa dotknú len novoprijatých príslušníkov ozbrojených síl či policajného zboru. Tento náš záväzok platí. Slová „prípadné zmeny“ sú v ňom však použité zámerne. V súčasnosti prebieha analýza systému sociálneho zabezpečenia policajtov a vojakov. Ukončená bude vo februári 2011. Vtedy ju medzirezortná komisia predloží vláde. Na základe jej výsledkov a odporúčaní začneme, alebo aj nezačneme, pracovať na zmenách v systéme sociálneho zabezpečenia. Ak sa teda nejaké zásadnejšie zmeny v tomto systéme budú realizovať, tak až v roku 2012. Jedinú výnimku tvorí systém valorizácie vojenských výsluhových dôchodkov. Ten sa však už netýka aktívnych vojakov. Súčasný systém valorizácie už nie je v prospech rezortu, nepodporuje záujem vojakov dlhšie slúžiť v ozbrojených silách. Zároveň nie je kompatibilný so žiadnym iným systémom valorizácie dávok dôchodkového zabezpečenia na Slovensku. Preto navrhujeme jeho zmenu v intenciách takeého mechanizmu, aký je platný pre Policajný zbor. Predpokladám, že táto zmena začne platiť v prvej polovici budúceho roka.

Širokú diskusiu vyvolali aj úvahy o zrušení súbehu poberania výsluhového dôchodku a štátnozamestnaneckého platu. Aj keď táto otázka už nie je „na stole“, aký je váš názor na zamestnávanie vojakov v našom rezorte?

Rezort obrany je špecifický z pohľadu zamestnávania bývalých vojakov z dvoch dôvodov. Prvým dôvodom je pomerne hromadné scivilňovanie rôznych funkcií v predchádzajúcich obdobiach. Ich obsadenie len ľuďmi z civilného prostredia by mohlo výrazným spôsobom ovplyvniť kvalitu práce v našom rezorte. Preto majú v civilných štruktúrach rezortu miesto aj bývalí vojaci. Mimochodom, takáto prax je bežná vo všetkých krajinách NATO. Druhý dôvod má sociálny rozmer. Títo ľudia obetovali svoje najlepšie roky službe vlasti. Vojenský výsluhový dôchodok je kompenzáciou za ich vojenskú službu a za obmedzenia, ktoré s ňou súvisia. Prípadná možnosť zamestnať sa už ako civil aj v rezorte obrany je istou formou pomoci pri rozbehnutí ich novej kariéry.

Budú v štruktúrach ministerstva a ozbrojených síl v nasledujúcom období ďalšie systémové zmeny?

Na túto otázku dnes nemožno jednoznačne a definitívne odpovedať. Na jeseň sme začali proces strategického hodnotenia obrany, z ktorého by mali vyplývať systémové zmeny v rezorte obrany. Prvé výstupy budú v roku 2011. Dotedy by akékoľvek odpovede boli predčasné.

Zostane kariérny systém OS SR v nasledujúcom období v súčasnej podobe?

Kariérny systém ozbrojených síl je daný zákonom č. 346/2005 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Z ustanovení zákona sa odvíja aj systém manažmentu vojenského personálu. Výrazné zmeny v kariérnom systéme v najbližšom období nepredpokladáme. Tu treba pamätať na to, že kariéra profesionálnych vojakov je ovplyvňovaná predovšetkým služobným hodnotením. Preto si každý profesionálny vojak v riadiacej funkcii musí uvedomiť vysokú zodpovednosť pri spracovaní služobného hodnotenia svojich podriadených.

Je možné napriek finančnej situácii rátať s modernizáciou v ozbrojených silách?

Je to možné v rozsahu vyčlenených finančných zdrojov. Tie naozaj nie sú veľké. Naším ďalším zdrojom však bude šetrenie. Nepochybne veľké úspory prinesie transparentnosť vo verejnom obstarávaní. Žiadne spriatelnené firmy, nijaké objednávky bez výberového konania. Rozhodol som o zverejňovaní výziev aj na zákazky na tzv. malé stavebné práce s hodnotou do 120-tisíc eur, ktoré rezort doteraz nezverejňoval. Je to nad rámec zákona, ale k uchádzancom o zákazku je to férové. Pre nás to môže znamenať len zvýšenie efektívnosti, pretože takáto súťaž zvýši konkurenčný tlak. Navyše 120-tisíc eur podľa mňa nie je malý peniaz. Rovnako otvorení a féroví budeme všade, kde to bude možné. Tiež sa budeme zbavovať nadbytočného nehnuteľného aj hnuťelného majetku, ktorý rezort nevyužíva a nepotrebuje, ale vynakladá na veľké finančné prostriedky. Len tak môžeme v podmienkach súčasnej finančnej situácie uvažovať aj o istej modernizácii. Tá sa bude týkať predovšetkým ne-

vyhnutného zabezpečenia výzbroje, techniky a materiálu pre plnenie našich záväzkov voči NATO a EÚ.

Na akých počtoch by sa malo v nasledujúcom roku ustáliť zastúpenie slovenských vojakov v operáciách a misiách v zahraničí? Aké nové úlohy ich čakajú?

Najdôležitejšie zmeny sa týkajú operácií ISAF a ALTHEA. V prípade ak národná rada schváli príslušné návrhy, v roku 2011 by mohlo byť v operáciách medzinárodného krízového manažmentu nasadených do 618 profesionálnych vojakov. Mandát pre ISAF by sa dostal na úroveň 348 príslušníkov OS SR. V súvislosti s pôsobením OS SR v Afganistane plánujeme vypustiť niektoré národné obmedzenia. Slovinci budú v operácii zastúpení aj novými spôsobilosťami. Prinášajú ich vojaci 5. pluku špeciálneho určenia a prinesie ich EOD tím. Posilníme naše zastúpenie vo veliteľstvách operácie ISAF. Rozšírime aj náš národný podporný prvok. V budúcom roku sa vo väčšej miere chceme sústrediť na výcvik afganských bezpečnostných síl. Ako som už povedal, toto úsilie súvisí s prebiehajúcim procesom odovzdávania zodpovednosti za krajinu do rúk afganských bezpečnostných síl.

Nové úlohy budú plniť naše jednotky aj v operácii ALTHEA. K 17. decembru 2010 stiahneme našu strážnu čatu, ktorá plní úlohy v tábore Butmir II v Sarajeve. Namiesto nej plánujeme v roku 2011 vyslať tri styčné a pozorovacie tímy v počte do 43 vojakov. Budú zabezpečovať spoluprácu s medzinárodnými a mimovládnyimi organizáciami a monitorovať bezpečnostnú situáciu v oblasti svojho pôsobenia.

Aká je budúcnosť vojenského školstva, športu a kultúry?

Odpoveď na túto otázku nie je jednoduchá najmä v súvislosti so športom a kultúrou. Šport je spätý s vojenským povoláním odjakživa. Do akej miery sa však má rezort obrany angažovať do vrcholového športu? Sú športové odvetvia, ako strelectvo, parašutizmus či napríklad biatlon, ktoré majú k armáde veľmi blízko. V budúcnosti však už zrejme nebudeme podporovať komerčne atraktívne športy. V každom prípade ma teší, že reprezentanti našej Dukly Banská Bystrica na veľmi vysokej úrovni reprezentujú nielen náš rezort, ale aj Slovenskú republiku.

V oblasti existencie profesionálnych kultúrnych súborov a telies je iné postavenie vojenských posádkových hudieb a iné Vojenského folklórného súboru Jánošík. Vojenské hudby plnia úlohy priamo vo vzťahu k ozbrojeným silám a ministerstvu. V tomto smere je význam Jánošíka nepochybne oveľa menší. Nespochybnujem jeho kvalitu pri prezentácii slovenskej ľudovej kultúry. No v období drastickej finančnej diéty treba zvážiť jeho financovanie zo zdrojov rezortu obrany.

Čo sa týka vojenského školstva, Akadémia ozbrojených síl Milana Rastislava Štefánika v Liptovskom Mikuláši je súčasťou rozvoja OS SR. V blízkej budúcnosti chceme rozšíriť možnosť štúdia na tejto škole aj pre civilných študentov. Slovenská republika tak prostredníctvom našej rezortnej vysokej školy získava nových expertov v oblasti národnej a medzinárodnej bezpečnosti. Chceme stabilizovať pomery na škole tak, aby bola atraktívna pre erudovaných vysokoškolských pedagógov aj pre schopných mladých ľudí. Či už budúci profesionálni vojakovia, alebo civilní odborníci v oblasti obrany a bezpečnosti.

Pán minister, čo by ste si ako prvý muž rezortu obrany želali „pod stromček“?

Aby moja snaha spraviť z ministerstva obrany rezort čistých a transparentných vzťahov a zo mňa ministra, na ktorého sa budú môcť všetci čestní vojaci a zamestnanci vždy spoľahnúť a ktorý za nimi bude vždy stáť, bola korunovaná úspechom.

...a aké je vaše želanie pre vojakov a zamestnancov?

Pokoje, láskavé a ničím nerušené sviatky v kruhu ich rodín, priateľov a známych a veľa síl, úspechov aj osobnej pohody do ďalšieho obdobia.

/ Jozef ŽIAK

/ foto Peter DOVINA, archív VVP

V severnej časti Vihorlatských vrchov, na južných svahoch ktorých, je jedna z našich najväčších priehradných nádrží Zemplínska Šírava, sa rozprestiera najvýchodnejší útvar slovenských ozbrojených síl: Vojenský výcvikový priestor Kamenica nad Cirochou vo Vojenskom obvode Valaškovce. Z Kamenice nad Cirochou je potrebné zdolať pomerne prudké stúpanie na chladnú náhornú planinu. Počasie sa na nej dokáže meniť doslova z minúty na minútu. Slnko veľmi rýchlo vystrieda hustá hmla, prudký studený vietor a v zime aj poriadna záľaha snehu.

Najvýchodnejší útvar

Svoje o vrtkavosti počasia v tomto východnom cípe Slovenska vie aj prednosta Obvodného úradu vojenského obvodu Valaškovce podplukovník v zálohe Ján Magura. Rodák z neďalekej obce Topoľ v okrese Snina, ktorý po ukončení štúdia na Vysokej vojenskej škole pozemného vojska vo Vyškove pôsobil rovnako ako mnoho ďalších Slovákov zopár rokov najskôr na Šumave, v Českom Krumlove, prišiel do motostreleckého pluku v Michalovciach.

Kóta 622 je kostol

A keďže výcvikový priestor Kamenica nad Cirochou využívali predovšetkým útvary dislokované v jeho blízkosti (bývalé motostrelecké pluky v Michalovciach a v Trebišove a tankový pluk v Humennom), býval v ďalších rokoch častým hosťom vo výcvikových zariadeniach priestoru. Ako veliteľ jednotky tu so svojimi vojakmi zažil doslova privaly snehu. Techniku neraz museli spod snehu doslova vykopávať, aby mohol výcvik pokračovať. „Okrem snehu tu býva aj veľmi silný mráz a nepríjemný vietor. Predsa len sme na severnej strane Vihorlatských vrchov, kde mrazy pod mínus dvadsať stupňov nie sú ničím výnimočným. Je v ňom aj množstvo zveri. Veď široko ďaleko sa nenachádzajú osídlené oblasti. Preto možno vo výcvikovom priestore stretnúť predovšetkým vysokú a diviačiu zver a líšky, ale aj

medvede a v zime vlky, ktoré migrujú z blízkej Ukrajiny a Poľska. V poslednom čase aj rysa a divú mačku,“ približuje svoj vojenský obvod prednosta.

V čase, keď sú streľby, patrí medzi jeho úlohy komunikácia so starostami okolitých 16 obcí, aby ľudia nevchádzali do lesa. V obvode sa nachádzajú aj prírodné pamiatky v rámci Chránenej krajiny oblasti Vihorlat. „Preto úzko spolupracujeme pri ochrane prírody s ochranármi. Sú veľmi radi, že pohyb vo vojenskom priestore je predsa len obmedzený a kontrolovaný. Aj preto nám prírodu neníčia motorkári a majitelia motorových štvorkolek, ktorí v iných oblastiach Slovenska už poriadne poznačili prírodu. Veľkou výhodou nášho výcvikového priestoru je, že celý je majetkovoprávne vyrovnaný. Vychádzame v ústrety aj potomkom bývalej obce Valaškovce, ktorá bola v roku 1937 vysídlená. V spolupráci s velením prešovskej brigády a vojenskými duchovnými vždy v júni usporiadujeme vojenské odpustové slávnosti a v septembri sa zasa potomkovia Valaškovci zídu pri kostolíku, ktorý zostal z bývalej obce ako jediná pamiatka. A spomínajú na svojich predkov. Kostolík bol starostlivosťou vtedajšieho armádného zboru v Prešove rekonštruovaný. Vedľa neho bola postavená besiedka. Zopár sto metrov odtiaľ sú zvyšky cintorína. Boli upravené a vztýčený nový kríž. Zaujímavé je, že kostolná veža predstavovala pri tankových streľbách ako kóta 622 vždy pravú hranicu, ale

Pohľad na zasnežený areál strelnice

VVP využívajú aj príslušníci rôť rádiolokačného prieskumu

Zástupca veliteľa VVP npor. Viktor Lipčák ukazuje na mape najdôležitejšie výcvikové zariadenia

na rozdiel napríklad od obdobných kostolov vo výcvikovom priestore Boletice na Šumave vydržala," poznamenáva prednosta Obvodného úradu vojenského obvodu Valaškovce podplukovník v zálohe Ján Magura.

Návšteva medveďa

S nástrahami zimy i návštevami zveri sa stretávajú vojaci aj dnes. Podľa veliaceho poddôstojníka nadrotmajstra Miloša Fedorka ich pred rokom ešte koncom októbra prekvapila bohatá snehová nádielka. Ani nestačili listy zo stromov opadať. Dodnes vidieť, akú spúšť tá pohroma zanechala vo výcvikovom priestore. Ťarcha snehu doslova ako zápalky polámala stovky, najmä menších stromov. „Medveď poriadne vystrašil aj jedného nášho zamestnanca na strelnici bojových vozidiel. Aj keď je poľovník, dosť sa naľakal, keď uvidel medveďa. Začal silno udierať ešusom o plechové dvere na veži strelnice, aby maca odplašil. Nakoniec medveď hluk neznesol a pobral sa do blízkeho lesa. Podľa stôp, ktoré zanechal, sme potom odhadli, že musel mať výše 150 kilogramov," hovorí o návšteve šelmy rodák zo Sniny. Pôsobil v humanskej záchrannnej brigáde, má skúsenosti z misie OSN UNDOF na Golanských výšinách, kde bol veliteľom pozície a pred príchodom do VVP Kamenica nad Cirochou bol v trenčianskom veliteľstve síl výcviku a podpory.

Strelnicu má na starosti spoločne so skupinou zamestnancov rotný Juraj Ondica. Rodák zo Sniny pôvodne skončil v Prešove Vojenskú strednú odbornú školu leteckú. Ako výbrojár pracoval v leteckých útvaroch v Námešti nad Oslavou a v Kuchyni. Neskôr v Košiciach pôsobil v akrobatickej skupine Biele albatrosy. Spoločne s elektromechanikom Jozefom Harvanom a ďalšími kolegami z družstva zabezpečoval bezproblémový priebeh streľieb z obrnených transportérov. Zástupcovia trebišovského zmiešaného mechanizovaného práporu a michalovského mechanizovaného práporu pod vedením poručíka Jána Hudáka práve plnili úlohy streľieb z lafetovaných zbraní OT 90. Teda zo 14,5-milimetrového guľometu spriahnutého s 7,62 milimetrovým PKT guľometom.

„Strelnica i ďalšie výcvikové zariadenia vo VVP Kamenica nad Cirochou nám plne vyhovujú. Navyše sú pre nás pomerne blízko. Nemusíme merať zbytočne dlhú cestu na Lešť a mňať drahé pohonné hmoty," konštatuje spokojný veliteľ protitankovej čaty palebnej podpory.

Vyťažená letecká strelnica

Zástupca veliteľa VVP, ktorý po mnohých reorganizáciách v súčasnosti patrí pod velenie martinského práporu výcviku, nadporučík Viktor Lipčák pripomína, že v poslednom období patrí medzi najvyťaženejšie výcvikové zariadenia celého výcvikového priestoru predovšetkým letecká strelnica. „Využívajú ju príslušníci prešovského vrtuľníkového krídla. Výrazne im šetrí finančné prostriedky. Veď nemusia letieť cez celé Slovensko až na Záhorie. Prešovčania nám vždy vychádzajú v ústrety pri údržbe leteckej strelnice. Predsa len VVP je dnes na minimálnych počtoch a máme až na výnimky už zastaranú a nevyhovujúcu techniku na údržbu. Veľmi by sme potrebovali aspoň jeden silný traktor s nadstavbami a buldozér, aby sme mohli všetky zverené priestory a výcvikové zariadenia udržiavať v náležitom stave. Našou výhodou je, že cvičiace vojská z Michaloviec, Trebišova, ale aj z Prešova to k nám majú oveľa bližšie ako na Lešť. Preto som presvedčený o tom, že v súčasnosti, keď sa v rezorte pozorne obracia každé euro, budú ešte viac využívať naše zariadenia. Niektoré síce potrebujú určité investície, tak isto ako naše technické zázemie, ako som už spomínal, ale ponúkame skutočne veľmi zaujímavý priestor na výcvik,“ poznamenáva nadporučík Lipčák. Pred príchodom do Vihorlatských vrchov získaval potrebné skúsenosti v bývalom kežmarskom tankovom útvare i topolčianskej mechanizovanej brigáde.

Slnko, ktoré predtým sem tam vykuklo spoza mrakov, aby sa pozrelo na streľby trebišovských a michalovských vojakov, veľmi rýchlo zmizlo a na náhornej planine začal pofukovať nepríjemný studený vietor. Od vrcholu Vihorlatu sa posúvali čoraz bližšie ťažké snehové mraky. Neklamný príznak, že na severnej strane Vihorlatských vrchov sa začína zima. Nadporučík Lipčák a nadrotmajster Fedorko poznamenali, že minule sa dva dni prekopávali pomocou techniky i lopát, aby sa dostali do svojich objektov. Aj takáto býva zima v našom najvýhodnejšom útvare.

Kostolík, ktorý zostal ako jediný z bývalej obce Valáškovce

História

Vojenská správa armády Československej republiky reprezentovaná generálom Prchalom vybrala územie terajšieho Vojenského obvodu Valáškovce na zriadenie vojenského cvičiska. Prvého októbra 1933 bolo toto územie odkúpené od grófa Gejzu Andrássyho a v roku 1935 vykúpené ďalšie priliehajúce pozemky od Zemplinského lesného hospodárstva a niekoľkých okolitých obcí (Klokočov, Kusin, Jovsa a Kaluža). Vzniklo vojenské cvičisko. Využívali ho útvary a jednotky armády dislokované v tejto časti východného Slovenska a Podkarpatskej Rusi.

V oblasti sa rozkladala obec Valáškovce, ktorej obyvatelia sa na valaskom práve zaoberali predovšetkým pasením dobytká. Náhorná planina s pomerne chladným podnebí a vysokou nadmorskou výškou nebola vhodná na pestovanie hospodárskych plodín. V roku 1902 mala obec 252 obyvateľov, 58 domov, 2 mlyny a gréckokatolícky kostol z roku 1830. Výsťahovalectvom

(najmä do USA a Francúzska) počet obyvateľov neustále klesal. Prvého októbra 1937 bolo obyvateľstvo obce Valáškovce presídlené (v tom čase cca 140 osôb). Pre presídlených boli na okraji Humenného v časti tzv. Nové Valáškovce vybudované murované dvojdomčeky.

V rokoch druhej svetovej vojny cvičisko využívala Slovenská armáda a neskôr v oblasti pôsobili viaceré partizánske skupiny: Bojová Jánošíkova družina, Pugačov, Jastrib, Borkaňuk, Za slobodu Československa, Bohúň, Kriváň a Veža.

Po skončení vojny výcvikový priestor obnovil svoju činnosť. Postupne pribudli niektoré výcvikové zariadenia. Vojenský výcvikový priestor sa rozkladá na ploche takmer 12-tisíc hektárov (11 928). Približne 85 percent územia predstavujú zmiešané lesy s prevahou buka. Vo výcvikovom priestore sa nachádza aj najvyšší vrch Vihorlatských vrchov Vihorlat (1 075 metrov) a Sninský kameň (1 005 metrov) nad Morským okom, z ktorého je pekný kruhový výhľad do okolia.

Výcvikové zariadenia

Umožňujú výcvik pozemného vojska a letectva. Tanková strelnica má dve dráhy na streľby z tankov, bojových vozidiel pechoty a obrnených transportérov plným kalibrom. Pechotná strelnica umožňuje plniť cvičenia strelieb a kontrolných cvičení jednotlivca z ručných zbraní na pevné a miznúce ciele cez deň. Cvičisko vedenia bojových vozidiel disponuje jazdnou dráhou dlhou 4,5 kilometra s prekážkami. Takticko poradové cvičisko je možné využívať na cvičenia do stupňa čata (s obmedzeniami rota) bez bojových strelieb. Letecká strelnica umožňuje uskutočňovanie bojových strelieb s palubných zbraní lietadiel a vrtuľníkov na pozemné ciele (napríklad guľomet kalibru 12,7 mm, neriadené rakety, letecký 23 mm kanón alebo 30 mm granátomet) a bombardovanie cvičnými, alebo bojovými bombami. Vo výcvikovom priestore sa nachádza aj hádzalisko ručných granátov.

Keď do objektu Hurbanových kasární pred približne 150 rokmi prvý raz vpochodovali vojaci, volali sa Honvédske kasárne. Sídliť v nich 13. honvédskejší pluk 13. brigády 37. divízie rakúsko-uhorskej armády.

/ text a foto Pavol VITKO

OBRAZ 12 / DECEMBER 2010

Hurbanove kasárne – 150 vojenských rokov

V Bratislave pritom stáli kasárne už oveľa skôr. Samozrejme, vojaci sídlili aj na hrade. Prvý útok proti nemu je zaznamenaný v roku 1030. V 16. storočí už stáli kasárne na Žižkovej ulici. Bratislava postavila ďalšie kasárne pre cisárske vojsko v roku 1759 na brehu Dunaja. Ako uvádza historik Štefan Holčík, dnes je z nich zachovaná len malá časť. Služí pre potreby Slovenskej národnej galérie. Podľa Š. Holčíka k starším patrili aj kasárne na Špitálskej ulici, ktoré vznikli po zrušení kláštora Križovníkov s červenou hviezdou (1784). Zbúrali ich koncom 60. a začiatkom 70. rokov. Dnes na ich mieste stojí Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR. V polovici 19. storočia sa mesto stalo významnou vojenskou posádkou. V Bratislave vzniklo viacero kasární. Niektoré získala armáda už ako hotové budovy. Napríklad Landererov palác vedľa dnešného Šafárikovho námestia (1857), kde sídlili ženisti. Pavol Vencel a Juraj Mistrik v publikácii História vojenskej nemocnice v Bratislave hovoria ako o bývalom vojenskom objekte aj o súčasnom Úrade vlády. V tomto bývalom letnom sídle uhorských primasov totiž v rokoch 1849 až 1940 sídlila vojenská nemocnica. No a pred 1. svetovou vojnou vybudovali za mestom na tie časy obrovské delostrelecké kasárne. V ich areáli dnes sídli Ministerstvo obrany SR.

Hurbanky aj v znamení umelcov

Hurbanove kasárne patrili v Bratislave k trom desiatkam objektov, ktoré postupne od 18. storočia slúžili vojakom. Začlenené boli do už existujúcej mestskej zástavby. Najskôr boli postavené budovy od Mariánskej ulice. Dostavbu ukončili v druhej dekáde 20. storočia. Po vzniku Československa v nich sídlili rozličné zabezpečovacie útvary. „Vznikom ČSR bol tento vojenský objekt doplnený na oslavu novej štátnosti o pieskovcový reliéf na jeho priečiení. Autorom vojenského námetu je významný slovenský sochár Ladislav Majerský,“ konštatuje pplk. v. v. Peter Zelizňák, odborník na vojenské umenie. Aj v rokoch 1939 – 1945 v Hurbanových kasárňach sídlila zabezpečovacia rota. Poskytovala servis Ministerstvu obrany vojnovkej Slovenskej republiky. Ministerstvo totiž sídlilo v susedstve na Mariánskej ulici. „V Hurbanových kasárňach cez vojnu tvorila aj skupina

výtvarníkov a sochárov. Spomenúť z nich možno sochára Fraňa Štefunka,“ hovorí Peter Zelizňák. Dodáva: „Zbierka umeleckých diel, ktorá tu v uvedenom období vznikla, sa však po roku 1945 nenávratne stratila.“

V povojnovom období sa Hurbanove kasárne stali sídlom Posádkového veliteľstva a vojenských správ. Pracovalo tu aj oddelenie ministerstva národnej obrany pre vydávanie osvedčení podľa § 255. P. Zelizňák uvádza: „Hurbanky sa stali najznámejšie svojím Armádnym umeleckým súborom kapitána Jána Nálepku. Od roku 1950 ním prešli stovky známych slovenských umelcov. Obdivuhodne dlho, od roku 1952 do roku 1988, tu pôsobil ako dirigent a umelecký vedúci Milan Novák. Zvyšky Armádneho umeleckého súboru tu skončili svoju činnosť v roku 2004.“ Samozrejme, nezabudne ani na Armádne výtvarné štúdio. Zriadené bolo v roku 1994. Predtým podobné štúdio existovalo iba v Prahe. V rámci delenia umeleckých zbierok sa do Bratislavy presunulo 1 509 obrazov, grafik, plastík či plakiet. „Medzi úlohy štúdia patrila napríklad organizácia výstav či tvorba armádnej symboliky,“ hovorí P. Zelizňák, ktorý Armádnemu výtvarnému štúdiu šéfoval. V roku 2009 bolo zrušené a depozit bol presunutý do areálu Akadémie ozbrojených síl v Liptovskom Mikuláši.

Uniformy vystrieda kultúra

„V rámci nášho Posádkového klubu dnes v Hurbankách pôsobí 19 klubov a 8 krúžkov,“ vytráňa vedúci klubu Stanislav Čáp. Po významnom útlme všetkých činností v minulých rokoch a príprave objektu na predaj, bol Posádkový klub v Hurbanových kasárňach poslednou fungujúcou štruktúrou. Pôsobí pri Posádkovom veliteľstve Bratislava a svoju činnosť bude naďalej rozvíjať vo vojenskom objekte na Dulovom námestí.

„Cením si postup ministerstva obrany pri odovzdávaní svojich budov. V Bratislave vznikne novú kultúrne centrum a je tu šanca, že bude žiť 24 hodín denne,“ povedal Štefan Šlachta, hlavný architekt mesta Bratislavy.

Plukovníčka Mária Pelcrová (druhá zprava)
so svojimi spolubojovníčkami z 1. čs.
armádného zboru

/ text a foto Jozef ŽIAK

Vojnové Vianoce pod Duklou

Druhého decembra 1944, keď sa nepodarilo rozšíriť malé predmostie dobyté predtým na západnom brehu Ondavy druhým práporom 1. brigády, prišiel rozkaz na stiahnutie týchto jednotiek a celý 1. čs. armádny zbor prešiel na východnom brehu Ondavy do obrany. Front zostal pár týždňov stáť na jednom mieste. Na oboch stranách boli proti sebe po krvavých bojoch v Karpatoch vyčerpané a poriadne preriedené jednotky. Tak to bolo aj počas frontových Vianoc. Spoločne ich prežívali aj zdravotníčky 1. čs. armádného zboru, dnes plukovníčky Mária Pelcrová a Irena Malínska a podplukovníčka Jirina Jiráková.

V tú vojnovú zimu mrzlo, až prašalo. A veľa možností na úkryt v teple nebolo. V dedinkách v kraji pod Duklou zostalo len zopár nezničených domcov. Akú-takú ochranu pred chladom a štipľavým vetrom poskytovali iba zamaskované poľné úkryty a zemfanky. Všade navôkol len skaza a terén husto posiaty rôznymi druhmi mín...

Miny strašili

Ženisti zboru ich stihali odstraňovať len postupne. Prácu im sťažoval sneh, ktorý prikryl celú krajinu. Každý sa vo vlastnom záujme držal len preverených a označených ciest. Ale aj tak si míny vyžiadali mnoho obetí z radov príslušníkov československého zboru (a ešte dlho po skončení vojny kaličili miestnych obyvateľov, ktorí páslu dobytok, či išli do lesa po drevo).

Zbor držal vyše 40-kilometrové frontové pásmo. Jeho preriedené brigády a ďalšie súčasti ho, samozrejme, nemohli ideálne zaistiť. Početný stav družstiev klesol na štyroch či piatich vojakov. A medzi nimi bolo niekoľko stometrové územie, ktoré sa zaisťovalo len prostredníctvom vysielaných hliadok či paľbou z ručných zbraní. Jediné šťastie bolo, že ani nepriateľ na tom nebol lepšie. Aj preto pomerne často dochádzalo k vzájomnému prenikaniu prieskumných hliadok cez Ondavu. Československých i nemeckých.

Mária Juríková, neskôr Pelcrová sa narodila v malej dedinke Negrovka v bývalej najvýchodnejšej oblasti Československa v Podkarpatskej Rusi. Po obsadení kraja maďarskými vojskami v marci 1939 nastali aj pre ňu a jej rodinu ťažké chvíle. Najskôr ju len choroba zachránila pred transportom do koncentračného tábora. Namiesto staršej sestry bola odoslaná na nútené práce do Maďarska. Pracovala na hospodárstvach aj pri opevňovacích prácach. Nakoniec sa jej podarilo vrátiť do rodnej dediny. Vtedy už neboli medzi živými jej tri sestry a babka.

Po prechode frontu sa hneď prihlásila do radov Červenej armády ako zberačka ranených. Ošetrovala ranených priamo na bojisku, pomáhala ich odnášať do zázemia. Pri jednej bojovej operácii riskovala vlastný život, aby zachránila dvadsiatu ranených vojakov, ktorých našla pri rieke. Útla dievčina ich pomocou člna prepravila sama na druhý breh do bezpečia. Neskôr takmer náhodou stretla svojho brata Vasiľa, ktorý ju priviedol do 1. československého armádného zboru. Vasil bol príslušníkom československej jednotky už od roku 1942.

Nájdenie a strata brata

„Bolo mrazivé počasie, okolo vojnou rozbitá krajina. Preto na nejakú veľkú oslavu vianočných sviatkov nebolo ani pomyslenia. Pokoj na fronte bol len zdanlivý. Často, práve

Spustošená krajina

Po ukončení Karpatsko-duklianskej operácie bol v predvianočnom období 1944 smutný pohľad na prvé oslobodené dedinky a osady. Ľudia, ktorí sa v čase bojov ukrývali v lesoch, nachádzali svoje obydľia rozbité a zničené. Dediny boli doslova vyrabované armádami oboch bojujúcich strán. V Kapišovej sa napríklad z 86 domov dalo bývať len v jedenástich. Obdobne, ba ešte horšie to vyzeralo v Nižnom i Vyšnom Mirošove, Nižnom a Vyšnom Orlíku, Pisanej, Kružlovej či Ladomírovej. Z celého Svidníka zostal len kostol a zopár domov...

Dediny, ktoré neboli také poškodené bojmi, Nemci s prišlovečnou dôkladnosťou zaminovali. Len v obci Veľký Bukovec neďaleko Stropkova, kam sa z poľského Barwinka presunul 4. decembra štáb 1. čs. armádneho zboru, ženisti pri prvej obhliadke zneškodnili vyše 5-tisíc mín a pri následnej vyčisťovacej akcii ďalších 1 600 kusov rozličných druhov nástražných výbušných zariadení. Aj tak si míny vyberali svoju daň. Medzi miestnymi obyvateľmi a vojakmi zboru. Na okrajoch obce rástli kríže.

Vzhľadom na doslova katastrofálnu situáciu v oslobodenom kraji československí vojaci pomáhali obyvateľstvu aspoň v zabezpečovaní základných životných potrieb. Pomáhali im s lekárskou a zdravotníckou pomocou, dovážali do osád chlieb a múku, ale aj ošatenie. Vojaci sa dobrovoľne vzdávali časti svojho prídelu potravín, keď videli hladujúcich dedinčanov, najmä malé deti. Robili všetko, čo by mohlo obyvateľom ťažko skúšaného kraja pod Duklou prežiť mrazivé mesiace poslednej frontovej zimy druhej svetovej vojny.

vtedy, keď sme to najmenej očakávali, ho prerušovali nemecké delostrelecké a mínometné prepady. Na štedrý deň sem-tam visela v zemianke vetvička z borovice či zo smreku a na nej primitívne frontové ozdoby. Prázdne nábojnice, šiška, jabĺčko. Všetci, čo práve v tom čase neboli v strážii, potichu premýšľali o svojej rodine, blízkych, a najmä kamarátoch, ktorých sme stratili. Spomínala som vtedy na svojho brata, ktorý 6. októbra 1944 ako člen osobnej stráže veliteľa prvej brigády generála Jaroslava Vedrala – Sázavského zahynul pár metrov za československou hranicou, keď auto nabehlo na protitankovú mínu (bol to jediný československý generál, ktorý padol v bojovej akcii). Tých mŕtvych bolo veľmi veľa. Keď sa začali v septembri boje Karpatsko-duklianskej operácie, nikto z nás nečakal, že budú také ťažké a krvavé. Videla som desiatky tiel potrhávaných vojakov. Snažila som sa ich dostať včas do bezpečia, ale niektorým už, žiaľ, nebolo pomoci," spomína aj dnes so smútkom v hlase 82-ročná plukovníčka vo výslužbe Mária Pelcrová.

Mnoho jej kolegov padlo v bojoch na prístupoch k Duklianskemu priesmyku i po prekročení štátnej hranice. Pri zdolávaní výšiny Obšár, kót 481 a 541, oslobodzovaní Krajného Bystreho, Bodružalu. Celkovo prišiel 1. československý armádny zbor počas trvania Karpatsko-duklianskej operácie o vyše 1 100 vojakov, ďalších vyše štyri tisíce z nich bolo zranených, takmer tisícka nezvestných. Zo 16 171 vojakov pred začiatkom bojov 9. septembra 1944 ich 22. novembra, po prekonaní posledného karpatského hrebeňa zostalo 8 530. Preto tie Vianoce 1944 neboli pre Máriu a jej spolubojovníkov veru radostné.

Vojnu skončila v Prahe

Mária pokračovala spoločne s jednotkami zboru vo svojej bojovej púti cez Levoču, Liptovský Mikuláš, Vrútky, Žilinu a Kroměříž až do Prahy. Najmä boje o centrum Liptova boli krvavé a ťažké. Rovnako ako prekonanie masívu Malej Fatry pred Žilinou. Všade tam sa usilovala dostať zranených spolubojovníkov čím skôr do bezpečia, z dostrelu nepriateľa. V Prahe sa zúčastnila už ako čatárka 17. mája 1945 na slávnostnej vojenskej prehliadke celého zboru na Staromestskom námestí. Vojna jej vzala dvoch bratov i otca. Krátko pred koncom vojny pri nálete ohluchla na ľavé ucho a dočasne onemela.

Po skončení vojny sa rozhodla zostať v armáde. V Prahe získala kvalifikáciu diplomovanej zdravotnej sestry. Celú svoju profesionálnu kariéru zasvätila práci vo vojenskom zdravotníctve. Pracovala v mnohých vojenských nemocniciach a útvaroch. Najskôr v Prahe, potom v Miloviciach, Českých Budejoviciach a nakoniec vo vojenskej nemocnici SNP v Ružomberku. Neskôr pôsobila ako zdravotná sestra vo Vojenskej strednej škole v Martine. V centre Turca aj dnes žije. Svoje skúsenosti zo záchran ranených sa snažila na každom z týchto pracovísk odovzdávať mladším vojenským zdravotníkom. Najviac ju však tešilo, že počas svojej kariéry zdravotníčky nezažila ďalšiu vojnu a nemusela sa stretávať s jej hrôzami, ktoré má dodnes uchované v pamäti.

Medaila od Florence i premiérky

Zo svojej činnosti a záchranu desiatok životov vojakov rôznych národností v priebehu druhej svetovej vojny má Mária Pelcrová vo svojej zbierke vyše tridsať medailí a vyznamenaní. Československých, sovietskych, ruských, ukrajinských, poľských, českých a slovenských. Medzi nimi je aj pamätná medaila Milana Rastislava Štefánika, ktorou ju vyznamenala premiérka Ivetta Radičová koncom augusta tohto roka.

Ako jedna z mála ľudí na svete získala Mária Pelcrová aj najvyššie vyznamenanie Medzinárodného výboru Červeného kríža, striebornú medailu Florence Nightingalovej, ktorú jej v roku 2003 udelili v Ženeve.

Florence Nightingalová

Po vypuknutí krymskej vojny v rokoch 1853 – 1856 situácia na bojiskách bola hrôzostrašná. Britskí ranení vojaci zbytočne zomierali. Florence zorganizovala expedíciu britských sestier do vojenskej nemocnice v Skutari. Tridsaťosem dobrovoľníčok sa staralo pod jej vedením o 4-tisíc vojakov vrátane ich pravidelného stravovania. Výsledkom všetkého bolo, že napriek vypuknutiu aj epidémie cholery sa úmrtnosť znížila v porovnaní s predchádzajúcim obdobím vyše 30-násobne. Bola to skutočne prvá, moderná komplexná starostlivosť o ranených počas vojny.

Vrátila sa do Anglicka a založila prvú modernú školu ošetrovateľstva v Londýne. Jej novodobé praktiky v starostlivosti o pacientov, chorých či bezvládných, prevzali na celom svete. Medzinárodný výbor Červeného kríža udeľuje na jej počesť každý druhý rok medzinárodné vyznamenanie – Medailu Florence Nightingalovej určenú najlepším, najoddanejším zdravotným sestrám, ošetrovateľkám.

/ Jozef ŽIAK

/ foto archív JP

Vianoce v Afganistane

„Zdalo sa nám, že naše Vianoce svojím spôsobom rešpektujú aj moslimskí bojovníci Talibanu. Samozrejme, že to bol len náš dojem. Lebo vtedy ako náhodou na našu základňu v Kandaháre nelietali žiadne rakety a neboli ani pozemné prepady. Zo Slovenska nám dopravili stromček. Nechýbala štedrovečerná slovenská kapustnica a vojakov veľmi potešili vianočné pozdravy zo slovenských škôl a farností. Napriek vzdialenosti od domova bola atmosféra medzi našimi vojakmi pekná,“ spomína bývalý duchovný slovenského kontingentu ISAF v Afganistane kapitán Ján Polták na minuloročné Vianoce.

Neboli to jeho prvé Vianoce, ktoré strávil v zahraničí. Rodák zo Zákamenného na Orave ich predtým zažil v mierovej misii OSN UNFICYP na Cypre, aj v Iraku. Podľa neho každé boli špecifické. Na Cypre slúžil aj medzinárodné bohoslužby (anglické) pre študentov blízkej univerzity vo Famaguste a hoci sa pohyboval po oboch stranách rozdeleného ostrova, necítil nijaké napätie a pocit nebezpečenstva.

V Iraku som necítil také nebezpečenstvo

„V Iraku to už bolo po bezpečnostnej stránke celkom iné prostredie. Opierali sme sa o veľmi dobrú spoluprácu s Poliakmi. Aj v duchovnej oblasti. V Diwaniji sme spočiatku využívali poľskú kaplnku, kým sme presťahovali našu z Al Hillahu. Medzi nezabudnuteľné zážitky pre mňa patrí vianočná polnočná bohoslužba. Napriek všetkému som v Iraku nemal taký pocit nebezpečenstva ako v Afganistane,“ priznáva kapitán Polták.

Keďže slovenskí vojaci pred rokom pôsobili v Afganistane až na troch miestach – okrem základne v Kandaháre, aj v strážnych jednotkách v Tarin Kowte a v Deh Rawoode, duchovný sa usiloval čo najviac času stráviť priamo s nimi. Pre rozličné dopravné a bezpečnostné obmedzenia to nebolo jednoduché. Na cestu k strážnym jednotkám sa využívala vzdušná preprava. Lietadlá, alebo vrtuľníky (do Deh Rawoode len tie).

„Od 19. decembra som bol s našimi vojakmi v Tarin Kowte. Spoločne sme sa porozprávali, posedeli. Bolo už cítiť, že vojakov sa dotýka vianočná atmosféra. Nastal však problém s dopravou, ako sa vrátiť do Kandaháru. Podarilo sa mi to až deň pred štedrým dňom. Spoločne s bývalým veliteľom kontingentu majorom Alexandrom Schoberom, ktorý sa medzi vojakmi všemožne snažil navodiť sviatočnú atmosféru, sme mali spoločnú štedrú večeru. Domov nám všetkým približovala kapustnica i niektoré ďalšie tradičné slovenské výrobky, ale najviac vojakov potešili pozdravy,

ktoré im poslali deti zo škôl a z farností. Pri čítaní tých jednoduchých, no úprimných detských želaní sa mnohí nezdržali slz. Spomínali na svojich blízkych doma. Vojaci v zahraničí vytvárajú vždy svoj kolektív. Mám skúsenosť, že čím je misia nebezpečnejšia, tým viac držia pri sebe. Potvrdilo sa to aj v Afganistane,“ konštatuje kapitán Polták.

Viac pracovať s rodinami vojakov

Za príslušníkmi odlúčenej strážnej jednotky v kampe Hadrián v Deh Rawoode sa dostal až po sviatkoch. Podľa neho sú vojaci v zahraničí viac otvorení rozhovorom. A to nielen o viere. Aj keď mnohí práve v takýchto podmienkach nachádzajú, či obnovujú si svoj vzťah k Bohu. Čím je misia či operácia nebezpečnejšia, tým viac vojaci premýšľajú o sebe, svojich rodinách a skutočných hodnotách života. Kapitán Polták ich navštevoval priamo na strážnych pozíciách.

„Po dvoch, troch návštevách a večeroch strávených na pozorovacom či strážnom poste sa mnoho ráz vojaci sami rozhovori o sebe, svojich problémoch. Mali aj negatívne skúsenosti. Veď mnohým sa práve počas pobytu v zahraničí doma rozpadla rodina, či nastala v nej kríza. Domnievam sa, že tu sme ešte veľa dĺžni práci s rodinnými príslušníkmi vojakov, ktorí sú v zahraničných misiách a operáciách,“ so smútkom hovorí Ján Polták.

Smutné rozlúčky

Počas svojho pobytu zažil niekoľko útokov na základňu v Kandaháre. Po prvý raz pocítil bezprostredné nebezpečenstvo, keď raketa vybuchla zhruba 400 metrov od slovenských ubikácií a trafila bulharský tábor, kde bolo niekoľko ranených, z toho niekoľkí ťažko.

„Druhý raz to už bolo citeľnejšie. Pocítil som výbuch, hodil som sa v kontajneri

na zem. Doslova bolo cítiť tlakovú vlnu. Tentoraz raketa dopadla len 150 metrov od nás, do amerického ubytovacieho komplexu pre vojačky. Sedem ich bolo ľahko a jedna ťažko ranená. Ale hádam najviac sa ma dotkol dych vojny počas tzv. Ram ceremony – rozlúčok s padlými koalíčnými vojakmi rôznych národností, na ktorých sme sa zúčastňovali všetci vojenský duchovní. Videl som ten smútok a slzy v očiach vojakov, nesúcich rakvu s telom bývalého spolubojovníka k lietadlu. A na druhý deň možno išli na patrolu práve na miesta, kde stratili bojového druha... V pamäti mi zostanú aj lety vrtuľníkom za našimi vojakmi najmä do Deh Rawoodu, keď sa piloti pokúšali nízkym prízemným letom cez horské priesmyky a údolia uniknúť prípadnému útoku. Stroj neraz musel ostro stúpať, robiť prudké zákruty a vzápätí klesať, aby sa čo najviac znížilo riziko zostrelenia. Napäté výrazy pilotov i strelcov s guľometov v otvorených dverách vrtuľníkov hovorili za všetko. Po takýchto skúsenostiach si doma začne človek viac vážiť náš mierový život, Slovensko. Aj keď doma často vidíme mnohé jeho problémy a chyby,“ priznáva súčasný duchovný základne mobilných komunikačných a informačných systémov v Ružomberku kapitán Ján Polfák po trojnásobných skúsenostiach s prežívaním Vianoc v zahraničí.

Odpusťme sami sebe

„Začnem od začiatku a povieť aspoň trochu o duchovnej práci, ktorú som robil v civilite. Tá totiž doteraz tvorí väčšinu v mojom živote v porovnaní s tou, ktorú som začal robiť v OS SR. A navyše tak trochu chcem aj priblížiť a objasniť, čo mimo štruktúr silových rezortov duchovný môže robiť. Aj niektoré veci zo zákulisia, k čomu sa kolegovia duchovní nahlas nepriznávajú,“ hovorí kapitán Marian Bodolló o dôvodoch svojho príchodu do radov duchovnej služby ozbrojených síl.

„Dedina, v ktorej som predtým pôsobil, sa začala pomaly vyľudňovať. Mladí odchádzali za prácou mimo regiónu, bez akéhokoľvek náznaku návratu. A práve s mladými som na začiatku mojej duchovnej služby robil rôzne aktivity, napríklad medzinárodné mládežnícke projekty či biblické tábory, ktoré nie sú každodenné. Taká príležitosť sa naskytne len raz za život. Mladí z cirkevného zboru odchádzali napr. do Anglicka, Dánska, Francúzska, Írska na jeden až 12 mesiacov a tam pôsobili ako dobrovoľníci v partnerských mládežníckych organizáciách. Prípadne sme na rok vzali dobrovoľníkov zo spomenutých krajín a oni u nás hosťovali jeden rok. Naučili sa jazyk v jazykovej škole a po troch mesiacoch pracovali v detskom domove v našej dedine alebo s deťmi, ktoré chodievali na faru. Niektorí z dobrovoľníkov učili angličtinu alebo francúzštinu na strednej škole – bez nároku na odmenu. Náklady, ako cestovné, ubytovanie a stravu im hradila mládežnícka organizácia IUVENTA pôsobiaca na Slovensku. No tento dream team mladých ľudí z dediny mi odišiel. Stará generácia zase postupne odchádzala na večnosť. Ak človek nechcel len rekonštruovať kostoly a fary, navyše pýtať finančné prostriedky od ľudí, ktorí sami nemajú, jediná možnosť bola zmeniť miesto,“ pokračuje rodák z Hnúšte na Gemeri, ktorý si odkrútil základnú vojenskú službu najskôr v martinskej škole dôstojníkov v zálohe a potom v rimavskosobotskom prápore RCHBO. Po siedmich rokoch strávených v cirkevnom zbore v obci Hrachovo sa pred tromi rokmi odhodlal na ďalšiu skúsenosť s vojenským prostredím.

Bola to pre neho nová výzva. Vrátil sa do martinského prostredia. Tentoraz do Poddôstojníckej akadémie. „Každému sa hneď v hlave väčšinou vytvorí asociácia: duchovný rovná sa misia. Aj to, no väčšinu času trávim v domovských útvaroch. Práca bola naozaj pestrá. Neboli to len Bohoslužby raz do týždňa, požehnanie príbytkov vojakom, krsty... ale aj spoločenskovedné semináre raz mesačne, služby ako pomocník dozorného útvaru, vyvedenia

s inštruktormi a frekventantmi do výcvikového priestoru Sučany. Tam som nielen sledoval činnosť, ale sa jej aj aktívne zúčastňoval. Napríklad ako figurant počas imitácie prepadu, pasce. Práve na týchto vyvedeniach a po nich človek lepšie mohol spoznať kolegov. Vidieť ich reakcie v rôznych situáciách. Bola to pre mňa obrovská skúsenosť a ja im ďakujem aj touto cestou, že ma medzi seba prijali. Duchovná služba nie je riadiaci prvok v armáde, vďaka Bohu. My len sprevádzame vojakov. Jednoducho s nimi sme a máme byť. Oslovujeme ich. A tí, ktorí nás potom naozaj potrebujú, si nás nájdu,“ hovorí Marián o svojej práci duchovného ECAV v ozbrojených silách.

Po reorganizačných zmenách prešiel minulý rok na svoje ďalšie pôsobisko do Trenčína. Na Veliteľstve síl výcviku a podpory sa stal dekanom. K Vianociam dodáva: „Vianoce sú aj o odpustení. Viem, že je v tejto zvláštnej dobe ťažké vypustiť z úst také slovo, nie ešte taký krok podniknúť. Odpusťme teda najprv sami sebe zlyhania, ktorých sa nám podarilo v uplynulých časoch nahromadiť. Odpusťme blízkym ich nedostatky. Nech skúsia čitateľa odpustiť aj nám duchovným tie naše, ak nenaplníme ich predstavy a očakávania. Možno potom v tomto vianočnom generálnom pardone nájdeme konečne svoj pokoj v duši, v rodine a zažijeme lásku Toho, ktorý dobrom premáhal zlé.“

Kapitán Marian Bodolló (prvý zľava) ako figurant pri vojenskom výcviku

/ Michaela FARKAŠOVÁ

/ foto autorka

ale pre združenie, ktoré funguje z dobrovoľných príspevkov, je to veľká pomoc," hovorí Saša. Čo sa týka ozbrojených sil, náčelník generálneho štábu umožňuje združeniu zaradiť "ženské" aktivity do jeho plánu a do plánu OS SR. Pre ženy je potom jednoduchšie získať súhlas veliteľa na účasť na aktivitách v rámci pracovného času. Tu vidíme jednoznačný profit. "Dva dni do roka, to nikoho z výcviku nevytrhne a stretnutia posilujú spolupatričnosť žien v ozbrojených silách."

Výraznou aktivitou je aktuálna spolupráca vojačiek s civilnými občianskymi združeniami, okrem iných aj so združením Profesionálne ženy, ktoré združuje podnikateľky, političky, ženy vo vyššom postavení. V roku 2010 sa dámy už viackrát stretli, aby predebatovali možnosti a smery ďalšej spolupráce. "Tieto kontakty sú veľmi prírodné, napríklad s poznáním civilných pomerov je pre naše vojačky jednoduchšie si po skončení služby nájsť nové zamestnanie." Spolupráca smerom k vplyvným ženám v civilu v sebe nesie silný potenciál a vojačky sa budú usilovať ďalej ju prehľbovať.

Ďalšie plány

Rok 2011 vidí predsedníčka združenia jasne. "Väčšina našich stálych členiek prešla už niekoľkými stupňami vedenia OS SR, takže môžu mladším vysvetliť, ako to funguje na veliteľstvách síl, prípadne na ministerstve v porovnaní s malým útvarom. Štruktúra OS SR sa zmenila, niektoré členky nevedia, kde sa obrátiť, čo exituje, čo bolo zrušené. Pripravujeme menšie semináre, kde si pohovoríme o novinkách v legislatíve aj o zmenách v ozbro-

jených silách. V tom budeme pokračovať aj po roku 2011." Vojačky sa na združenie začínajú obracať aj s otázkami ustrojovania, preto vedenie rozmyšľa o školení ohľadne výstrojných súčiastok v súčinnosti s logistikou. Do Dianoc zasadne výbor v Bratislave a spresní predstavy práce počas budúceho roka. Ženy znova požiadajú o dotácie na svoje aktivity. Popri pokračovaní v organizácii seminárov a tradičných akcií upriamia pozornosť na bruselský Výbor žien v NATO. Slovenky majú tentoraz v štruktúrach svoju dôstojníčku, ktorá sa zúčastňuje na zasadnutí, sleduje aktivity výboru, a predstavy slovenských profesionálok začlení do dokumentu, ktorý výbor pripravuje na schválenie Vojenskému výboru NATO.

"Naše baby si s policajtkami zmerajú sily v tradičnom medzirezortnom turnaji v plážovom volejbale," menuje Saša ďalšie aktivity. "V roku 2011 chceme pridať malé výjazdové zasadnutie viac na východe. Takisto plánujeme zamerať sa na zvýšenie povedomia o ženách, u tých, ktoré sú vo vedúcich funkciách, cez odborné funkcie, až po ženy v domácnosti – a pokúsí sa prispieť k uvedomeniu a zvýšeniu hodnoty ženy ako takej."

Starosti a úsmevy žien v uniforme

Združenie žien v Armáde SR má za sebou 13 rokov fungovania. Predsedníčka združenia rotmajsterka Alexandra Števaňáková s úsmevom bilancuje posledný rok... "Máme za sebou úspešný rok. Do nového sa pozeráme ešte s väčšími nádejami..."

Nie je to tak dávno, čo sa počty profesionálnych vojakov znova znižovali. Tento trend sa dotkol aj združenia – v roku 2010 zaznamenalo úbytok služobne starších členiek. "Znižovanie počtov nám zobralo aj niekoľko našich zakladateľiek," hovorí Saša Števaňáková. Teraz organizácia prechádza obnovou členskej základne. Prichádzajú nové, mladé profesionálne vojačky aj zamestnankyne, ktoré majú trochu iné predstavy o armáde, a tým menia aj naše združenie. Kľúčové členky zostali vo Zvolene a v Trenčíne. Nová členská základňa prináša so sebou víťané podnety, ale aj problémy. "Nové členky si často myslia, že sme tu pre nich poradným a pomocným zborom, že suplujeme nejaký orgán, ktorý pomáha riešiť ich ťažkosti," vysvetľuje Saša. "Áno, prvotne bola za vznikom ženskej organizácie myšlienka pomoci. Nebolo toho, kto by ženám pomohol. Dnes sme však o krok ďalej, rovnoprávne postavenie žien a mužov je v zákone pevne zakotvené. Máme rovnaké podmienky aj platy, takže najmä treba ozbrojeným silám niečo dať a potom niečo očakávať," upozorňuje predsedníčka. "Nemôžeme suplovať ani právnikov, ani legislatívu. Môžeme si radiť, pomáhať, ale využívať združenie, iba keď si spomeniem, že niečo potrebujem, nie je správne. Takto si ja členstvo v Združení žien nepredstavujem. Predovšetkým je to záujmové združenie, ktoré je založené pri organizácii ako ktorékoľvek iné a okrem profitu prináša aj úlohy." Ženy, ktoré delia svoj čas medzi zamestnanie a rodinu, si však nie vždy vedia nájsť priestor na stretnutia, organizovanie akcií a účasť na nich. Kto však naozaj chce robiť aj niečo navyše, čas si nájde.

Spolupráca s rezortom

"Ak by som mala zhodnotiť spoluprácu a podporu rezortu, musím povedať, že sme príjemne prekvapení. Dostali sme od ministerstva obrany dve dotácie. Neboli veľké,

Aktivity Združenia žien v Armáde SR

- spoločenské semináre
- malé lekcie zo spoločenskej etikety a protokolu
- dvojdný "Kurz prežitia"
- medzirezortný turnaj v plážovom volejbale
- stretnutia vojačiek – odovzdávanie skúseností

TECHNIKA

NOVINKY

TRENDY

VÍZIE

Vyslobodzovacia verzia MRAP

Spoločnosť Navistar Defense oznámila 22. novembra, že získala od velenia americkej námornej pechoty objednávku na 250 vyslobodzovacích kolesových vozidiel International MaxxPro Recovery. Kontrakt pre U.S. Marine Corps má hodnotu 253 mil. USD a má byť ukončený do jesene budúceho roka. Vozidlá budú vyhotovené v posilnenej protimínovej a balistickej ochrane kategórie MRAP. Vyslobodzovacie vozidlo MaxxPro patrí k ôsmemu variantu MRAP od Navistaru. Prvý raz firma predstavila toto zodolnené vozidlo vo februári 2009. Ponuka Navistaru o vozidlá kategórie MRAP sa tak neustále rozširuje.

V júli spoločnosť vyšla s verziou MaxxPro ťahač a MaxxPro terénna ambulancia. Vyslobodzovacie vozidlo MaxxPro Recovery pre dvoj alebo trojčlennú posádku, je postavené na rovnakom základe ako ostatné verzie na platforme International WorkStar. Automobil poháňa motor MaxxForce 9.3D. Navistar patrí k popredným americkým firmám, ktoré realizujú zvýšenú ochranu pre nákladné vozidlá. Od roku 2007, keď spoločnosť získala zákazku na vozidlá MaxxPro v kategórii MRAP, si americké ozbrojené sily u nej zazmluvnili 7 800 v konfliktoch odolnejších vozidiel.

Foto Navistar

Krátko

Francúzske stíhacie lietadlo Mirage 2000N z letky „Limousin“ uskutočnilo 25. novembra počas svojej diaľkovej misie pod kódovým označením Topase prvé odpálenie vylepšenej riadenej strely ASMPA, ktorá môže niesť jadrovú hlavicu. Posádka lietadla sa skladala z pilota a navigátora a absolvovala päťhodinový let s odskúšaním viacerých profilov misie vrátane dopĺňania paliva za letu z C-135. ASMPA je nová strela s nadzvukovou rýchlosťou na jadrový úder, ktorá má motor na tuhé palivo s urýchľovacím stupňom a môže byť odpálená z rôznej výšky. Jej bojová hlavica bola vyvinutá vo Francúzsku prvý raz bez pokusných jadrových testov, len s využitím počítačových simulácií.

***

Švédsko a Thajsko podpísali 23. novembra dohodu o dodávke ďalších šiestich stíhacích lietadiel Jas-39C Gripen, jedného lietadlačasnej výstrahy a prieskumu Saab 340

a protilodných riadených striel RB 15F. Dohoda s nezverejnenou výškou kontraktu zahŕňa logistickú podporu a výcvik. Dodávky prvých Gripenov by sa mali začať podľa nej v roku 2013.

***

Izraelské vzdušné sily sú schopné lepšie zasahovať počas bojov v zastavanom priestore, pričom sa zlepšila aj spolupráca medzi pozemnými jednotkami a leteckou podporou. Na jednej z konferencií v Izraeli to uviedol 16. novembra veliteľ pozemných síl genmjr. Sami Turgeman. Za posledné štyri roky sa podľa neho výrazne zvýšila presnosť útokov vzdušných síl. Kým počas druhej libanonskej vojny dosahovala presnosť izraelských útokov 36 %, počas operácie Cast Lead v pásme Gazy v rokoch 2008 – 2009 sa presnosť zvýšila na 91 %.

***

Európska komisia sa rozhodla, že požiada Grécko, aby zabezpečilo plnú zhodu s pravidlami verejného obstarávania pri kontrakte na sady batérií pre vojenské ponorky. Komisia si myslí, že Grécko nastavilo diskriminačné podmienky tendra, ktoré zvýhodňujú domácich gréckych dodávateľov pred subjektmi z iných európskych krajín. Komisia žiadosť podala na základe možného porušenia smernice EP a Rady č. 2004/18/ES. Minulý rok grécke ministerstvo obrany spustilo verejnú súťaž na dodávku šiestich batériových kitov pre ponorky v hodnote 22 mil. eur, pričom požadovalo, aby 35 % materiálu použitého na výrobu batérií malo grécky pôvod.

***

Britský premiér David Cameron uviedol 22. novembra, že bojové jednotky jeho krajiny v Afganistane s konečnou platnosťou už v roku 2015 nebudú. Proces odsunu jednotiek bude podľa neho dokončený do kon-

ca roka 2014. Britský premiér však tiež uviedol, že krajina súhlasila s dlhodobou podporou pre Afganistan v oblasti výcviku, diplomacie a rozvoja.

***

Divízia obranného priemyslu spoločnosti Saab získala prostredníctvom výzbrojnej agentúry DGA kontrakt na dodávku ďalších ťahových protitankových riadených striel AT4CS v hodnote 15 mil. eur. Dodávky vyplývajúce z novej zákazky sú plánované na tri roky so začiatkom na konci budúceho roka. Zbrane z rodiny AT4 patria k veľmi úspešným protipancierovým systémom, ktoré ponúkajú vysokú flexibilitu pri ničení cieľov – tankov, obrnených vozidiel, pristávajúcich lietadiel a vrtulníkov. Systém AT4CS, ktorý používa 84 mm riadené strely je možné použiť veľmi dobre proti rôznym cieľom a objektom v zastavanom priestore bez ohrozenia obsluhy a vlastných jednotiek.

BAe 146M aj pre Afriku

Spoločnosť BAE Systems ponúka na afrických trhoch lietadlo BAE 146M. Tento stroj ponúka spoločnosť aj vo zvyšku sveta ako cenovo dostupné a efektívne riešenie vojenských prepravných potrieb. Na africký trh sa pozornosť BAE upiera preto, že ho považuje za rastový. Mnohé vzdušné sily čierneho kontinentu využívajú zatiaľ stále zastaraný letový park, ktorý bude potrebovať obnovu. Odhaduje sa, že ide o priestor s približne 500 podob-

nými lietadlami ako BAE 146M/Avro RJ, z ktorých okolo 40 % má viac ako 30 rokov. BAE 146M môžu vzdušné sily využívať ako doplnok k existujúcej flotile taktických dopravných lietadiel typu C-130 Herkules, pričom môže za ne plniť široké spektrum iných úloh a šetriť tým taktickým lietadlám opotrebenie. BAE 146M má výhodu, že dokáže štartovať z krátkej i nespvenenej dráhy. BAE 146M sa ponúka vo verzii buď na prepravu osôb alebo prepravu materiálu. V prvom prípade prepraví 80 až 109 pasažierov, v nákladnom variante uvezie 11 až 12,5 ton materiálu.

Foto BAE Systems

/ text a foto Miroslav GYŰRÖSI

Protiletadlový raketový systém RBS 23 BAMSE

Vývoj a výroba protiletadlových raketových systémov a ich jednotlivých komponentov je jedným z technologických vrcholov súčasného vojenstva. Túto náročnú úlohu zvláda len nemnohý krajín na svete. Jednou z nich je aj Švédsko.

Stanica navedenia riadených striel MCC so vztýčeným ramenom so senzorovou platformou. Dobre vidieť nosníky pre šesť prepravno-štartovacích kontajnerov s raketovými riadenými strelami BAMSE

Švédске kráľovstvo je aktívne vo vývoji a výrobe množstva špičkových technológií, ráketové nevynímajúc. Okrem protitankových a protilodných riadených striel je jedným zo smerov prací švédskeho obranného priemyslu v oblasti raketových technológií aj konštruovanie a výroba protiletadlových raketových prostriedkov. Samozrejme, nesmieme zabudnúť na skutočnosť, že riadená strela je prakticky len muníciou systému. Preto sú pre úspešnosť takýchto úsilí veľmi dôležitým faktorom schopnosti a možnosti rádioelektronického a optického priemyslu. V tejto oblasti Švédsko taktiež disponuje veľkým vývojovým aj výrobným potenciálom.

Doterajším evolučným vrcholom vlastného vývoja a výroby protiletadlových raketových systémov vo Švédsku je RBS 23 BAMSE. Tento systém predstavuje svojimi výkonmi zbraň pokrývajúcu oblasť od prenosných protiletadlových raketových kompletov MANPADS (Man-portable Air Defence System) a protiletadlových raketových systémov krátkého dosahu SHORADS (Short-Range Air Defence System) až po protiletadlové raketové systémy stredného dosahu MSAM (Medium-Range Surface-to-Air Missile).

Požiadavky velenia švédskych ozbrojených síl hovorili o potrebe systému, ktorý bude spôsobilý viesť efektívnu bojovú činnosť v každom počasi, bude disponovať vysokou úrovňou odolnosti voči nepriaznivým bojovým vplyvom (napríklad rádioelektronické rušenie, protirádiolokačné raketové riadené strely, účinok zbraní hromadného ničenia, črepiny), jeho diaľkový a výškový dosah bude mimo limitov optických systémov, bude schopný pôsobiť proti širokej škále cieľov (od lietadiel a vrtuľníkov až po diaľkovo pôsobiace letecké zbrane). Medzi dôležité požiadavky plánovačov možno zaradiť schopnosť pôsobenia v integrovaných systémoch protivzdušnej obrany. Samozrejmosťou je strategická mobilita s možnosťou jednoduchej prepravy komponentov systému po ceste, železnici, loďou aj leteckou dopravou. Švédski stratégovia a vojenski plánovači definovali pri zadávaní požiadaviek na nový systém potrebu priestoru účinnej pôsobnosti s maximálnym diaľkovým rozmerom do 20 km a maximálnym výškovým dosahom do 15 km.

Sériový systém

Fázu definovania projektu skončili v roku 1991 a konštrukčný vývoj systému sa začal v roku 1992. Švédska vláda podpísala kontrakt na kompletný vývoj systému BAMSE v roku 1993. Hlavnými partnermi programu sú akciové spoločnosti Saab Bofors Dynamics AB (pôvodne Bofors Missiles, Celsius Group) a Saab Microwave Systems AB (Ericsson Microwave Systems), ktoré na systéme počas všetkých etáp vývoja pracovali v úzkej spolupráci so švédskymi ozbrojenými silami. Akciová spoločnosť Saab Bofors Dynamics AB je integrátorom celého projektu a jej prevádzky priamo pracovali na vývoji stanice navedenia riadených striel MCC (Missile Control Centre), protiletadlovej raketovej riadenej strely BAMSE, simulátora stanice MCC a na zabezpečení logistiky týchto komponentov. Akciová spoločnosť Saab Microwave Systems AB je autorom prehľadového koordinačného centra SCC (Surveillance Co-ordination Centre) v podobe radaru Giraffe AMB, sledovacieho radaru Eagle, simulátoru centra SCC a logistického zabezpečenia uvedených komponentov systému. Protiletadlový raketový systém BAMSE má v švédskych ozbrojených silách pridelené označenie RBS 23 (Robotsystem 23 BAMSE), prehľadový radar Giraffe AMB je známy pod označením UndE 23 (Underrättelseenheter 23). Švédsky úrad pre obranný materiál FMV podpísal s akciovou spoločnosťou Saab AB kontrakt

Senzorová platforma stanice MCC. Disk v strede je anténová jednotka streleckého radaru Eagle, dva valcové výstupky na jeho spodnej strane sú antény vvedenia riadenej strely do navádzacieho lúča. Hore vidieť termálny zobrazovací systém, vľavo je rádiová anténa

na výrobu a dodanie systémov RBS 23 BAMSE švédskym ozbrojeným silám.

Systémami RBS 23 BAMSE je v švédskych ozbrojených silách vyzbrojený 6. pluk protiletadlovej obrany Lv 6 (Luftvärnsregementet 6) v Halmstade, ktorý je v súčasnosti jedinou švédskou jednotkou protivzdušnej obrany. Systémy sú organizačne zaradené do stavu 61. práporu protivzdušnej obrany 61. lbat (61. luftvärnsbataljonen) a 62. práporu protivzdušnej obrany 62. lbat (62. luftvärnsbataljonen). Výrobca dodal prvý sériový systém RBS 23 BAMSE švédskym ozbrojeným silám v máji 2008, dodávky systémov skončil do konca roka 2008 a operačné jednotky získali začiatočnú operačnú spôsobilosť na konci roka 2009.

Štruktúra batérie

Jednu základnú batériu protiletadlového raketového systému RBS 23 BAMSE vo výzbroji švédskych ozbrojených síl organizačne tvorí jedno prehľadové koordinačné centrum SCC a tri stanice navedenia riadených striel MCC. Organizačne je možné k jednému prehľadovému koordinačnému centru SCC pripojiť dve až šesť staníc navedenia riadených striel MCC, čo ponúka potenciálnemu používateľovi pomerne veľkú pružnosť pri organizovaní svojho národného systému protivzdušnej obrany. K systému je možné ešte pripojiť ďalšie prostriedky protivzdušnej obrany, napríklad protiletadlové raketové systémy RBS 90 pre najbližšiu obranu prostriedkov systému a vykrytie možných problémových sektorov.

V protiletadlovom raketovom systéme RBS 23 BAMSE plní úlohu prehľadového koordinačného centra radar Giraffe AMB (UndE 23). Tento výkonný radar s veľmi vysokou mobilitou a jednoduchou obsluhou pracuje v pásme C (frekvenčný rozsah 5,4 – 5,9 GHz). Anténová jednotka sa otáča v smere rýchlosťou 30 otáčok za minútu alebo 60 otáčok za minútu. Pokrytie v azimute je celokruhové (360°), v elevácii je pokrytie viac ako 70°, maximálny diaľkový dosah je 180 km, výškový dosah je viac ako 20 km. Radar je spôsobilý súčasne sledovať 100 vzdušných cieľov a 50 zdrojov rádioelektronického rušenia. V anténovej jednotke je integrovaný aj radarový identifikačný interogátor. Aparatúra radaru umožňuje plniť úlohy organizovania a organizácie bojovej činnosti, slúžiť ako veliteľské stanovište, koordinovať činnosť systému protivzdušnej obrany a taktiež realizovať úlohy spojenia a dátového prenosu.

Stanica navedenia riadených striel MCC s dvojčlennou posádkou slúži ako autonómna platforma pre navigačné senzory a súčasne ako odpaľovacie zariadenie. Stanica je vybavená integrovaným navigačným systémom s digitálnou mapou a databázou terénu. Stanica plní aj funkcie velenia, riadenia, spojenia, počítačového zabezpečenia a spravodajstva (C4I) – kompiluje lokálny obraz vzdušnej situácie LAP (Local Air Picture), vyhodnocuje hrozbu a plánuje činnosť proti cieľom. Vnútri stanice MCC sú pracoviská pre dôstojníka taktického riadenia a operátora riadených striel. Na vrchole ramena s výškou 8 m je umiestnená anténová jednotka streleckého radaru Eagle s integrovaným vysielačom a prijímačom pracujúcim v pásme Ka (34 – 35 GHz), dve antény vvedenia riadenej strely, termálny zobrazovací systém pracujúci v pásme 8 – 12 μm, meteorologický senzor, rádiová anténa a pod anténovou jednotkou je opčne možné umiestniť anténu identifikačného systému. Riadená strela je na cieľ navádzaná rádiopovelovým spôsobom v zornom poli streleckého radaru CLOS (Command-to-Line-Of-Sight). Strelecký radar Eagle charakterizuje mimoriadne úzky hlavný navádzací lúč, ktorého šírka je len približne 1°. To zabezpečuje vysokú presnosť navedenia a sťažuje rušenie streleckého radaru, prípadne jeho ostreľovanie protiradiolokačnými riadenými strelami protivníka.

Dvojstupňová riadená strela

Na stanici MCC je nabitých šesť raketových riadených striel BAMSE v prepravno-štartovacích kontajneroch. Všetky raketové riadené strely sú pripravené na okamžité použitie. Protiletadlová raketová riadená strela BAMSE je dvojstupňová. Prvý stupeň predstavuje urýchľovací stupeň kalibru 210 mm so štyrmi úzkymi aerodynamickými stabilizátormi s rozpätím 600 mm. K štartovaciemu bloku je tandemovo pripojený druhý, letový stupeň. V strede tela letového stupňa s priemerom 108 mm sa nachádza raketový motor spaľujúci tuhú pohonnú látku (vyvinutý a vyrábaný nórskou firmou Nammo) so štyrmi dýzami, ktoré sú umiestnené v ťažisku stupňa. Približne v ťažisku letového stupňa sú uchytené aj štyri nosné plochy. Pred motorom je umiestnená bojová časť s trhavým a prierezovým účinkom, približovací nekontaktný a kontaktný zapalovač. Za motorom riadenej strely je uchytený blok s radiacou elektronikou, štvoricou aerodynamických radiacích plôch, letovým zapisovačom, prijímačom povelov a majákom slúžiacim na sledovanie riadenej strely počas letu k cieľu. Protiletadlová raketová riadená strela je umiestnená v hermetizovanom prepravno-štartovacom kontajneri, aerodynamické plochy štartovacieho stupňa sú vnútri kontajnera sklopené smerom vpred. Dĺžka kontajnera s riadenou strelou je 2,6 m, jeho hmotnosť je 86 kg. Podľa údajov výrobcu je riadená strela bezúdržbová viac ako 15 rokov. Životnosť riadenej strely a kontajnera je viac ako 30 rokov.

Pracovisko dôstojníka taktického riadenia v simulátore stanice MCC

Pracovisko operátora riadených striel v simulátore stanice MCC

Dvojstupňová protiletadlová raketová riadená strela BAMSE

Do systému RBS 23
BAMSE je možné
integrvať aj
protiletadlové raketové
systémy krátkeho dosahu
RBS 70

Pohľad zozadu na
anténovú jednotku
prehľadového radaru
Giraffe AMB (Unde 23).
Dobre vidieť anténovú
jednotku identifikačného
interogátora

Prehľadový radar Giraffe AMB (Unde 23) slúži
v systéme RBS 23 BAMSE ako prehľadové
koordinačné centrum SCC

K známej rodine protipancierových raketových striel Spike izraelského výrobcu Rafael pribudol nový člen. Od polovice tohto roka firma Rafael začala potenciálnym klientom ponúkať protipancierovú riadenú strelu ďalekého dosahu Spike NLOS.

Najmladší člen rodiny Spike NLOS

Základnú rodinu modulových protipancierových striel Spike, ktorý verejnosť po prvý raz predstavili ešte pod označením NT (Nun Tet = protitankový) tvorí riadená strela Spike-MR krátkého dosahu (pôvodne známa pod označením Gill) s maximálnym diaľkovým dosahom 2500 m, riadená strela Spike-LR stredného dosahu (Spike) s maximálnym diaľkovým dosahom 4000 m a riadená strela Spike-ER ďalekého dosahu (NT-D alebo NT Dandy) s maximálnym diaľkovým dosahom do 8000 m. V súčasnosti sú protipancierové raketové systémy tejto rodiny vo výzbroji ozbrojených síl Izraela a viacerých krajín vrátane európskych (Fínsko, Holandsko, Poľsko, Španielsko). Základnou výhodou tohto zbraňového systému je modularita konštrukcie, vysoký stupeň zhodných komponentov v jednotlivých konštrukciách riadených striel a vďaka použitiu tandemovej bojovej časti novej konštrukcie, kvalitného optronického snímača a použitiu optických káblov mimoriadna presnosť a veľký účinok proti pancierovým cieľom všetkých kategórií.

Súčasný asymetrický konflikt vyžadujú často inovatívne prístupy k ozbrojeným stretnutiam. Sem patrí aj snaha o maximálne možné vylúčenie ohrozenia nebojových a nevojenských zariadení a personálu v tesnom okolí cieľa (toto je obzvlášť dôležitý faktor na mestskom bojisku) a, samozrejme, celková snaha o zníženie nákladov. Tieto požiadavky sú dosahované mimoriadnou presnosťou riadenej strely a umožnením kontroly letu riadenej strely operátorom až do okamihu zásahu cieľa a taktiež špecifickými konštrukciami bojových častí, keď je energia výbuchu sústredená takmer výlučne voči cieľu. Obraz s vysokým rozlíšením snímaný

optronickou hlavou riadenej strely počas letu k cieľu, je prostredníctvom ľahkého optického kábla prenášaný v reálnom čase na okulár operátora, ktorý takto po celý čas presne vidí kam riadená strela letí a môže aj v poslednej fáze útoku riadenej strely na cieľ korigovať bod zásahu. Napriek tomu, že nákupná cena takejto riadenej strely, z hľadiska použitia najmodernejších technológií nie je najnižšia, umožňuje jej mimoriadna presnosť udržať náklady na znesiteľnej úrovni, keďže na zničenie aj najviac opancierovaného cieľa je potrebná len jediná riadená strela. Účinok bojovej časti proti cieľu znásobuje aj skutočnosť, že riadené strely rodiny Spike útočia na svoj cieľ z horných uhlov.

Nový prístup na bojisku

Ďalšou požiadavkou vojenských stratégov a plánovačov je schopnosť zasahovať aj so zbraňami menších rozmerov a hmotností cieľe mimo zámernej osi strely aj vizuálneho dohľadu s chirurgickou presnosťou. V anglojazyčnej odbornej terminológii sú takéto zbraňové systémy, ktoré v určitom rozsahu nahrádzajú klasické delostrelectvo, označované ako NLOS (Non-Line of Sight), čiže zbrane pôsobiace mimo zámernej osi. Odpoveďou konštruktérov spoločnosti Rafael na tieto potreby a požiadavky je najnovší člen rodiny Spike, ktorý je pomenovaný Spike NLOS. Nová riadená strela je podstatne ťažšia ako najväčšia strela pôvodnej rodiny (riadená strela Spike-ER určená pre vrtnúky a ľahké hladinové plavidlá). Jednou z príčin je použitie nového väčšieho raketového motoru s podstatne dlhším

Riadená strela Spike NLOS (vpravo vpredu), za ňou Spike-ER (dole) a Spike-MR (v strede)

Samohybná palebná jednotka pre riadené strely Spike NLOS na podvozku SandCat

Vrtuľníkový závesník pre riadené strely Spike NLOS

Pohľad na optický hlavicu Toplite a anténovú jednotku datalinku

časom horenia a taktiež vybavením riadenej strely dvojcestným datalinkom, ktorý umožňuje výmenu dát medzi riadiacou stanicou a samotnou strelou. Motor má konvenčnú konštrukciu s jednou dýzou v osi tela strely. Nová riadená strela Spike NLOS nie je dlhšia ako jej predchodkyňa Spike-ER, ale jej trup má viditeľne väčší kaliber. Hmotnosť riadenej strely Spike NLOS v prepravno-štartovacom kontajneri dosahuje 71 kg. Kontajner má štvorcový prierez, čo si vynútila konštrukcia nosných plôch riadenej strely. Štyri nosné plochy sú vo vnútri kontajneru sklopené smerom vpred a pritisnuté k telu riadenej strely. Po štarte riadenej strely sa prakticky okamžite po opustení kontajneru nosné plochy sklopia smerom dozadu.

Široké možnosti

Raketová riadená strela Spike NLOS je viacúčelová presná zbraň s optickým navedením s bezdrátovým datalinkom na činnosť proti cieľom na vzdialenosti až 25 km. Optický senzor, ktorý je umiestnený za priehľadným prekrytom v nose riadenej strely, je dvojpásmový a umožňuje viesť činnosť vo dne, v noci a v každom počasi. Konštrukcia riadenej strely a jej aparatury umožňuje ostreľovať cieľe priamo, alebo s použitím princípu autonómnej navigácie počas strednej fázy letu výlučne na základe koordinát cieľu. Pre riadenú strelu Spike NLOS je vyvinutých

viacero typov bojových častí, ktoré sú špeciálne prispôbené na činnosť na mestskom bojisku aj v konfliktoch s vysokou intenzitou. Spoločnosť Rafael definuje najmenej štyri typy bojových častí – protipancierovú HEAT (High-Energy Anti-Tank), trhavú s črepinovým účinkom, prietrznú s črepinovým efektom vnútri ostreľovaného objektu PBF (Penetrating Blast Fragmentation) a programovateľnú PBF/F s možnosťou voľby prerazenia steny objektu s následným omeškaným výbuchom pre maximálny účinok vnútri alebo okamžitým výbuchom podľa potreby.

Takéto riešenia umožňujú schopnosť pružne sa prispôbiť neustále sa meniacim podmienkam na bojisku. Informácie z vyššieho stupňa velenia prípadne dodávané vlastnými miniatúrnymi bezposádkovými prieskumnými lietajúcimi prostriedkami môžu byť použité na definovanie koordinát špecifických cieľov.

Protiletadlový raketový systém RBS 23 BAMSE

Vpravo vpredú prehľadové koordináčné
centrum SCC (UndE 23),
vľavo vzadu stanica navedenia
riadených striel MCC

/ Peter KADLEC VHÚ-VHM Piešťany

/ foto Miroslav MIHÁLIK

Delostrelecký ťahač TATRA-128

Základné technické údaje vozidla:

dĺžka	6 540 mm
šírka	2 270 mm
výška	2 585 mm
výška s plachtou	2 915 mm
rázvor	3 950 mm
rozchod kolies vpredu aj vzadu	1 800 mm
maximálna rýchlosť na ceste	80 km/h
maximálna rýchlosť v teréne	58 km/h
maximálna hmotnosť prívesu	5 000 kg

Stredný nákladný automobil Tatra 128 s číslom podvozka 88772 tvorí súčasť zbierkového fondu VHÚ-VHM Piešťany. Bol vyrobený v lete 1952 v továrni Tatra Kopřivnice. Vojské múzeum nadobudlo automobil kúpou v roku 1996. Na jar 1997 bola na vozidle uskutočnená kompletná generálna oprava, ktorú urobil Vojský opravárenský podnik 027 Trenčín. Pretože pri renovácii nebolo možné použiť originálne náhradné súčiastky, pracovníci VOP ich nahradili inými komponentmi. Napríklad predná časť masky vozidla má namiesto žalúzií namontované len pletivo v ráme; chýbajúce spätné zrkadlá z päťdesiatych rokov, rovnako ako originálny tachometer nahradili dielmi z vozidla Praga V3S.

Začiatkom roka 1950 boli vedúci pracovníci konštrukčných kancelárií československých automobiliek v rámci rokovania na riaditeľstve Československých kovopracujúcich a strojárskych závodov oboznámení s novou generálnou líniou čs. automobilového priemyslu. V závere rokovania predložili zástupcovia MNO požiadavku na nový stredný terénny automobil.

Zaneprázdnená Praga

Ten mal byť okrem prepravy osôb a materiálu po cestách a v teréne využiteľný ako delostrelecký ťahač a ťahač prívesov. Súčasne sa rátalo s tým, že automobil v plnej miere nahradí predvojnové československé konštrukcie, prípadne i zahraničné výrobky. Pôvodne mala tento automobil vyrábať automobilka Praga. Vzhľadom na to, že automobilka zabezpečovala komponenty na výrobu tankov, bola podľa odporúčaní sovietskych vojenských poradcov výroba nákladného automobilu presunutá do Tatry Kopřivnice. Jej vývojová kancelária počas konštrukčných prác v plnej miere využila dielce a výrobnú technologickú základňu použitú pri výrobe Tatry 111.

Vďaka tomu mohla prototypová dielňa po sedemdesiatich dvoch dňoch začať práce spojené so stavbou prototypu pod označením Tatra 128. Vozidlo poháňané vidlicovým osemvalcovým vzduchom chladeným motorom odvodeným od motora T 111, s obsahom 9 883 cm³, bolo 15. decembra 1950 predvedené komisii veliteľa automo-

bilového vojska. Tá vysoko ocenila päťstupňovú mechanickú prevodovku s dvojstupňovým prídavným prevodom, na druhej strane však kritizovala hmotnosť presahujúcu šesť ton. I napriek tomu bolo rozhodnuté o vykonaní podnikových skúšok. Po nich bol prototyp začiatkom roka 1951 daný do overovacích skúšok. Tie sa uskutočnili vo vojenskom výcvikovom priestore Libavá. Pri skúškach sa kládol dôraz na jazdu plne naloženého vozidla po cestných komunikáciách v teréne a na jazdu s päťtonovým prívesom alebo s húfnicou vzor 38 v závese. Podľa dosiahnutých výsledkov vozidlo Tatra 128 pri skúškach nevyhovelo. Skúšky upraveného vozidla sa udiali v 12. delostreleckom pluku v Plzni. Ich výsledky ukázali, že Tatra 128 svojou hmotnosťou v mokrom a málo únosnom teréne nie je schopná samo vyslobodenia. Pri jazde v suchom teréne s pripojenou húfnicou vz. 38 sa ukázala Tatra 128 lepšia ako iné terénne automobily, vrátane automobilu Ford Canada.

Skúšobná komisia zhodnotila, že automobil vyhovel a navrhla jeho zaradenie do výzbroje československej armády. To sa okamžite prejavilo predložením objednávky na výrobu 800 kusov vozidiel T-128 pre delostrelecké jednotky. Celkove sa plánovalo pre československú armádu vyrobiť 3 800 kusov týchto vozidiel.

Od Tatraplánu k nákladiaku

Závod Tatra Kopřivnice dostal šesť mesiacov na prechod z výroby osobných automobilov Tatraplán na terénny nákladný automobil Tatra 128. Na spustenie sériovej výroby bola potrebná aj spolupráca s množstvom subdodávateľských podnikov. Tie dostali na prípravu výroby, vrátane Tatry Kopřivnice, časový limit štvrt roka. S tým súviselo zabezpečenie výroby prípravkov a kusovníkov na vojenskú Tatra 128, ktorou bola poverená automobilka Mladá Boleslav. V septembri 1951 bola rozbehnutá sériová výroba, ktorá sa skončila koncom roka 1952. V tomto krátkom období bolo vyrobených asi 4 060 kusov automobilov rôznych modifikácií, napríklad valník, cisternové vozidlo, dielenské a veliteľsko-štábne skriňové vozidlo. Deväťdesiat percent vyrobených vozidiel bolo zavedených do výzbroje čs. armády. Výrobný závod Tatra Kopřivnice sa po ukončení výroby Tatry 128 ďalej venoval len výrobe Tatry 111.

/ doc. PhDr. Vladimír SEGEŠ, PhD.

Vojenský historický ústav

Narodil sa 8. augusta 1897 v Dolnom Kubíne, v rodine vlastivedného pracovníka Alexandra a etnografky Drahotíny, rodenej Križkovej. Mal štyroch súrodencov. Základnú školu navštevoval v Dolnom Kubíne, následne študoval na reálke v Kroměříži. Po maturite sa v roku 1914 zapísal na České vysoké učení technické v Prahe. Patril k vyznávačom česko-slovenskej spolupráce a slovanskej vzájomnosti.

Práporčík Dušan Jaroslav Kardoss

skej gubernii na Ukrajine. Pochovali ho v dedinke Trysten neďaleko ukrajinského mesta Luck.

Posmrtné bol Dušan Jaroslav Kardoss za osobnú statočnosť 15. februára 1917 vyznamenaný ruským Radom svätého Juraja 4. triedy (Орден Святого Георгия IV степени) a neskôr povýšený do hodnosti práporčíka in memoriam. Bývalý príslušník čs. légii v Rusku a minister národnej obrany vojnovaj Slovenskej republiky Ferdinand Čatloš, redigoval o ňom autobiografiu Dušan Jaroslav Kardoss – na pamiatku 10. výročia jeho hrdinskej smrti, ktorá vyšla nákladom Nezávislej jednoty čs. legionárov v Prahe v roku 1927. V tom istom roku bola Kardossovi na rodnom dome v Dolnom Kubíne odhalená aj pamätná tabuľa. Jeho priateľ z detstva, novinár a redaktor Miloš Kolesár,

uverejnil 22. novembra 1936 v periodiku Slovenský východ článok Hrdina Dušan Jaroslav Kardoss.

Po vypuknutí prvej svetovej vojny ho pre slavjanofílske názory spolu s matkou vyšetrovala rakúska polícia. Pre protištátnu činnosť bol 19. novembra 1914 v Prahe zatknutý a v marci 1915 odsúdený na ročné väzenie. Väznili ho najskôr vo Viedni, na jar 1915 v Brne. Dňa 28. novembra 1915 bol odvedený do 25. pešieho pluku rakúsko-uhorskej armády v Lučenci. V hodnosti slobodníka bol v máji 1916 so svojím kmeňovým plukom odvelený na východný front, kde 28. júla prebehol na ruskú stranu. Ako jeden z prvých Slovákov vstúpil 4. augusta 1916 v Kyjeve do rodiačeho sa čs. legionárskeho vojska v Rusku. V hodnosti strelec bol zaradený do stavu záložnej rotý 1. čs. streleckého pluku Majstra Jána Husa, operujúceho v zostave 101. pešej divízie 8. ruskej armády. Od 28. augusta 1916 príslušník 2. rotý 1. čs. streleckého pluku. Dobrovoľne sa hlásil do prieskumných akcií. Padol v boji s nepriateľom pri nočnej prieskumnej hliadke 8. novembra 1916 na rieke Stochod pri obci Vitoniž vo vtedajšej Volyn-

Generál Rudolf Medek, riaditeľ Pamätníka odboja (predchodca VHU), reční pri odhalení pamätnej tabule padlému čs. legionárovi Dušanovi Jaroslavovi Kardossovi na jeho rodnom dome. Dolný Kubín, 28. októbra 1927

/ Roman KMENT

/ foto Alenia Aeronautica

Simulátor pre C-27J

Alenia Aeronautica predstavila 19. novembra na leteckej základni v Pise prvý celoletový simulátor C-27J pre talianske vzdušné sily. Simulátor, vôbec prvý pre tento typ lietadla, je navrhnutý na základe precíznych špecifikácií vzdušných síl a využíva inovatívne systémy na zabezpečenie realistického výcviku posádok.

Celoletový simulátor C-27J ponúka neskreslený systém na základný a udržiavací výcvik posádok na prijateľnej cenovej úrovni v porovnaní s výcvikom na reálnom lietadle. Podľa Alenie sa na ňom dajú rovnako dobre precvičovať letové úlohy bez toho, aby sa strácala kvalita vykonávanej činnosti.

Simulátor je presnou replikou kokpitu C-27J Spartan doplnenou výbavou, ktorá presne kopíruje aeromechanické črty, výkony a činnosť avioniky skutočného dopravného lietadla. Zariadenie je súčasťou virtuálneho priestoru, ktorý vytvára vonkajšie letové okolie, počasie a taktickú situáciu. Pilot nie je ochudobnený o žiadne stimuly (zrakové vnemy, zvuky, dotyky či dôsledky akcelerácie), s ktorými sa môže stretnúť v reálnom Spartane.

Všetky procedúry

Simulátor talianskych vzdušných síl C-27J umožňuje precvičiť všetky štandardné operačné procedúry a všetky typy letových misií, ktoré môže Spartan vykonávať, vrátane vytvorenia virtuálnych spojencov a nepriateľov. Rovnako dobre sa dá vyhodnocovať celé spektrum nebezpečných a núdzových situácií podľa letového manuálu stroja a nácvik nočného letu s pomocou NVIS clony.

Ďalším kľúčovým prvkom simulátora je systém zobrazenia situácie. Externé prostredie sa pripomína s použitím geografickej databázy, ktorá má pokrytie celého talianskeho územia a bola vytvorená zo satelitných fotografií s vysokým rozlíšením, s presnosťou jeden meter na väčšine územia. Samotný priestor, ktorého databázu spracováva softvér spoločnosti Alenia Aeronautica, je vytvorený pomocou systémov s vysokým rozlíšením v zornom poli 180° horizontálne a 45° (+20°/-25°) vertikálne.

Ilúziu skutočného letu v taktickom dopravnom lietadle Spartan dopĺňa efekt priameho a uhlového zrýchlenia v závislosti podľa situácie vo virtuálnom lete, ktorý sa prenáša do vizuálneho zobrazenia s pohybom. Simulátor s hmotnosťou blížiacou sa k 10 000 kg nie je statický, ale pohybuje sa v priestore podľa úkonov cvičiacich.

Dozor inštruktora

Vo vnútri celoletového simulátora C-27J od Alenie je aj miesto pre inštruktora, ktoré zahŕňa konzolu na manažovanie s dotykovou obrazovkou. Konzola je umiestnená na panel veliteľa s bezdrôtovým prepojením na PC tablet, ktorý potom ponúka inštruktorovi a pozorovateľom veľkú flexibilitu a dodatočné pohodlie počas výcviku. Simulátor má tiež svoj centrálny riadiaci systém, ktorý modely letovej simulácie a ostatných aplikácií preniesie do všetkých jednotlivých funkcií, ktoré by mal mať cvičiaci k dispozícii na použitie.

„Mozog“ zariadenia, ktoré využíva procesory a koordinuje správanie jednotlivých systémov je rovnako z dielne spoločnosti Alenia Aeronautica a využíva podľa výrobcu vysokovýkonnú architektúru s jednoduchou údržbou. Simulátor C-27J talianskych vzdušných síl povoľuje aj zosieťovanie s inými simulátormi na tej istej leteckej základni alebo úplne inom mieste. V praxi to znamená, že pilot sediaci v kabíne simulátora Spartanu „vidí“ iné lietadlá a pilotov, ktorí sa zúčastňujú na tom istom cvičení, v tom istom virtuálnom priestore. Môže s nimi viesť komunikáciu alebo koordinovať operácie podobne ako v reálnej prevádzke vo vzduchu.

/ text a foto Roman KMENT

ODSTREĽOVACIA PUŠKA HK417S	
Kaliber	7,62 mm x 51 NATO
Princíp činnosti	odber prachových plynov
Zásobník	10/20 nábojov
Uvoľnenie zásobníka	vpravo
Spôsob strelby	jednotlivé rany
Rozmery	HK417 20"
Min. / max. dĺžka	1 007 / 1 087 mm
Šírka / výška	82 / 196 mm
Dĺžka hlavne	508 mm
Hmotnosť	
Celková	cca. 4 600 g
Zásobník (plný/prázdny)	cca. 679 / 152 g
Iné	
Vôľa spúšte	21 - 27 N
Kadencia	500 - 600 rán/min.
Ústová rýchlosť strely	789 m/s
Vývrt hlavne	280 mm, pravotočivý

bez optiky, s nábojom M855

Ostreľovacia puška HK417

V Ozbrojených silách SR je najpožívanejšou ostreľovačskou puškou typ Dragunov, na špeciálne účely sa používa výkonnejšia Accuracy International. Medzi ďalšie prírastky patrí tiež ostreľovacia verzia známeho radu Heckler & Koch HK417S (Sniper).

Ostreľovaciu pušku charakterizuje modulárny systém s možnosťou použitia rôznych prídavných zariadení, použitie najnovších technológií a materiálov. Ostreľovacia puška nemeckého výrobcu je vo výzbroji špeciálnych ozbrojených síl vo viacerých štátoch Európy a USA (Delta Force, SAS). Ostreľovacia puška vychádza z útočnej pušky HK416, ktorú charakterizuje opustenie koncepcie priameho odvodu prachových plynov na nosič závoru (M16) na piesťový systém v plynovej komore v plynovom nástavci (G36), je ťažšia a má výkonnejší kaliber. Rad HK 416/417 má aj ďalšie vylepšenia, ktoré sa dotkli úderníka, skrutky a použitia za studena kovanej hlavne. Modulárne zbrane s navzájom vymeniteľnými časťami HK416/ 417 spoľahlivo fungujú s rôznymi dĺžkami hlavne a druhmi streliva.

Kaliber 7.62 x 51 mm

Systém strelby pracuje na princípe záveru zamknutého rotačným závoru na čelo hlavňového nadstavca, pohon automatiky zaisťuje odber prachových plynov na čelo piestika uloženého za plynovým nadstavcom, ktorý ovláda tiahlo, ktoré dáva impulz čelu nosiča závoru. HK417 sa vďaka novému systému dá použiť na strelbu v mokrom (po vynoreni) i extrémne prašnom prostredí. Takisto optika znesie prenos pod vodou do hĺbky troch metrov.

HK417 používa náboj štandardu NATO kalibru 7.62 x 51 mm (A .308 Winchester). Náboje sa do pušky dopĺňajú zo schránkového plastového odnímateľného zásobníka s kapacitou 10 alebo 20 nábojov. Ďalšie zásobníky si strelec nesie v doplkovej kapsičke. Hlaveň je kovaná za studena so šesťdrážkovým pravotočivým vývrtom, čo ponúka vysokú presnosť a životnosť. Na ústí hlavne je umiestnený utlmoňovač záblesku a hluku ohňa. Hlaveň HK417 má tri dĺžky - 12, 16

a 20 palcov (305, 406, 505 mm). Útočná verzia s najkratšou dĺžkou hlavne je najľahšia, váži 3,87 kg. HK417 s 16-palcovou hlavňou váži 4,05 kg a je určená pre bojovníkov plniacich prieskumné účely. Ostreľovacia verzia označovaná písmenom S (Sniper) má 20-palcovú hlavňu. Na výrobu hlavni sa používa vysokokvalitná oceľ. Ostreľovacia HK417S má spúšťací a bící mechanizmus skonštruovaný na strelbu jednotlivými ranami, zvyšné verzie môžu strieľať aj súborom viacerých rán.

Optika Schmidt & Bender

Predpažbie ostreľovacej pušky nesie štyri montážne lišty štandardu Picatinny (MIL-STD-1913), ktoré je navrhnuté z dielne Heckler & Koch a umožňuje pridať rôzne druhy príslušenstva podľa potreby používateľa. Montáž lišt na zbraň je veľmi jednoduchá a nevyžaduje použitie náradia. Na zbraň sa dá namontovať rôzne taktické príslušenstvo. Slovenské HK417 využíva špeciálnu optiku renomovanej nemeckej značky Schmidt & Bender produktového radu PM II (Police Marksman), ktorá je určená pre policajné zložky a armádne účely. Z prídavných zariadení sa používa napríklad utlmoňovač B@Rotex. Zbraň má tiež nastaviteľnú plastovú dvojnožku od izraelskej FAB Defence, ktorá je po zložení zároveň rukovetou strelca.

Pažba, v ktorej je priestor napríklad aj na náhradné napájacie články a drobné príslušenstvo (imbus kľúč), je konštrukčne zhodná s karabínami M16/M4, je vysúvacia a nastaviteľná na rôznu dĺžku (šesť polôh) a uhly podľa individuálnych potrieb strelca, do ktorých sa aretuje tlačidlom na dolnej strane ramennej opierky.

/ Roman KMENT

/ foto Honvédelmi Minisztérium

Menej známou, ale o to zaujímavejšou kapitolou ozbrojených síl viacerých krajín, cez ktoré preteká Dunaj je, že majú svoje riečne vojenské plavidlá. Aj keď súčasné hrozby nútia armády rozmýšľať o ich existencii, sú ich neoddeliteľnou časťou.

Maďarské lode n

Vojenské plavidlá si stále zachováva Maďarsko, ktoré má dlhú tradíciu riečnej vojenskej flotily na Dunaji. V aktívnej službe maďarských ozbrojených síl sú aj tri riečne minolovky AM-22 Óbuda, AM-31 Dunaújváros, AM-32 Duna-földvár. K ďalším plavidlám patria štyri strážne člny typu AN-2.

Z histórie

Vojenské lode na Dunaji sa v našom priestore objavili prakticky už so vznikom revolučnej maďarskej armády v roku 1848. Prvým bojovým plavidlom sa stala po spustení na vodu a zaradení do služby 25. júla 1848 loď na parný pohon „Lázár Mészáros“. V roku 1867 bola vytvorená riečna jednotka uhorskej dunajskej flotily. V roku 1871 vstúpili do služby prvé dva monitory, ktoré mali prvý raz oceľovú kostru trupu lodí a boli obložené pancierovými plátmi. Do modernej éry sa riečna flotila zapísala najmä na sklonku druhej svetovej vojny, keď vojenské plavidlá plnili najmä odminovacie funkcie na udržanie regulárnej splavnosti Dunaja. Túto hlavnú funkciu si maďarské plavidlá, aj vzhľadom na stále veľké množstvo zabudnutej a nepoužitej či nevybuchnutej munície z druhej svetovej vojny, udržali v podstate dodnes.

Povojnová maďarská riečna vojenská flotila („honvédska“ brigáda) sa začala formovať už v máji roku 1945. Prvé nové plavidlá na odminovanie vstúpili do služby Maďarskej ľudovej armády v 50-tych rokoch. Výraznou modernizáciou prešla jednotka riečnych vojenských lodí na začiatku osemdesiatych rokov, keď Maďarsko zakúpilo z Juhoslovanskej zväzovej socialistickej republiky štyri minolovky triedy

Nestin MS-25 a dva menšie hliadkové člny od belehradskej lodenice Brodotehnika. Samostatnosť riečnym plavidlám sa skončila v júli 2001, keď sa v dôsledku reformy maďarských ozbrojených síl ich útvár zlúčil so ženijnými a odminovacími špecialistami. V roku 2007 bol útvár znovu reorganizovaný na 1. honvédskeý prápor EOD a vojenských lodí (1. HTHZ – Honvéd Tűzszerész és Hadihajós Zászlóalj) maďarských ozbrojených síl (MH) so sídlom v budapeštianskej časti Rákospalota.

Zmiešaný prápor

1. honvédskeý prápor EOD a vojenských lodí plní viacero všeobecných úloh i špecifické misie. Z hľadiska organizačnej štruktúry sa 1. HTHZ skladá z riadiacich štruktúr, bojových prvkov (1. rota EOD, 2. špeciálna rota IED, poddivízia bojových lodí), podporných prvkov (rota zabezpečenia, sklady) a zdravotného centra.

Medzi všeobecné úlohy patrí odminovanie priestorov, likvidácia nebezpečných výbušných systémov, výcvik v odminovaní a odborné školenia, pomoc pri živelných katastrofách a núdzových dodávkach pitnej vody či reprezentácia ozbrojených síl na verejnosti. K základným úlohám patrí stále EOD služba na vyžiadanie vrátane identifikácie a bezpečného zneškodnenia výbušných materiálov vo vode i na zemi, udržiavanie splavnosti Dunaja či ochrana pobrežnej riečnej infraštruktúry pred plávajúcimi mínami.

Jednotka bojových lodí 1. HTHZ má v službe menšie hliadkové člny AN-2, z ktorých Ercsi a Baja prešli výraznou modernizáciou v rokoch 2005 (Ercsi) a 2007 (Baja). Člny dostali najmä nové moderné dieselové motory s emisnou normou Euro 5,

Trieda NESTIN MS-25

Výrobca	Brodotechnika, Belehrad
Celková dĺžka	27 m
Šírka	6,5 m
Ponor	1,2 m
Výtlak	72,3 t
Motor	TORPEDO B539 RM 79
Max. výkon	2 X 191 kW (260 k)
Max. rýchlosť	19,5 km/h

a Dunaji

ktoré umožňujú dosiahnuť plavidlám maximálnu rýchlosť až 43 km/h.

Posádky člnov majú výcvik špecialistov EOD a pomáhajú potápačom pri nasaďení. Do akcie sú pripravení okamžite po vyzvaní. Oproti minolovkám typu AM, ktoré sú schopné vyplávať z prístavu najskôr za jednu hodinu, je to nezanedbateľná výhoda. Sú rýchle a ľahko prepraviteľné aj po ceste na jazdnej súprave s prípojným vozidlom, čím sa môžu dostať aj na iné vodné plochy a jazerá nielen v Maďarsku. Ich nevýhoda vyplýva z veľkosti, palubný elektrický žeriav je schopný zdvihnúť bremeno do hmotnosti iba 250 kg. Väčšie minolovky vyzdvihnú štyrikrát viac – bremeno do jednej tony.

Maďarské vojenské riečne lode výrazne reprezentujú minolovky triedy Nestin MS-25, ktoré boli naprojektované juhoslávanským závozom Brodotechnika z Belehradu v polovici 70-tych rokov. Plavidlá pre Maďarsko boli vyrobené v rokoch 1981 (AM-22 Óbuda, a v súčasnosti už vyradené plavidlo AM-21 Százhalombatta) a 1982 (AM-31 Dunaújváros, AM-32 Dunaföldvár). Minolovky sú dlhé 27 m, široké 6,5 m s ponorom 1,2 m. Výška nadstavieb nad hladinou je 6,1 m a stožiar je 10,40 m vysoký. Na ich prevádzku je potrebná 17-členná posádka. Trieda Nestin dosahuje výtlak 72,3 tony. Plavidlá poháňajú dva dieselové motory Torpedo B539 RM 79 s maximálnym výkonom 191 kW (260 k), ktoré mu umožňujú plávať maximálnou rýchlosťou 19,5 km/h. Po prúde plavidlo vyvinie rýchlosť 24,0 km/h a proti prúdu 18,0 km/h. Hlavnú výzbroj tvorí štvorhlavňový protiletadlový guľomet PAV-4 (juhoslov. označenie M-75) s kalibrom 20 mm a rýchlosťou strelby 750 výstrelův za minútu, ktorý je umiestnený na prove plavidla a obsluhuje ho jeden strelec.

Účinný dostrel predstavuje 1 500 m. Vyzerá pomerne archaicky – námer a odmer strelby (+85°/-10°) jednotlivých dvojčiat (pravá – ľavá strana) sa nastavuje ručne pomocou otáčania zodpovedajúcich kolies a systém sa otáča ovládaním nožných pedálov, ale je účinný aj pri streľbe na pozemné ciele. V zadnej časti minoloviek sú ako doplnková výzbroj dva ľahšie jednohlavňové guľomety PAV-1 (M-71) s bubnovým zásobníkom na 60 nábojov (námer/odmer +90°/-10°). Guľomety na prove i korme sú juhoslávanskej konštrukcie, ktorá vychádza z osvedčeného modelu Hispano HS-804, pričom má nové brzdozadržné zariadenie hlavni.

Plavidlo je vybavené navigačným radarom DECCA 1216 PP s dosahom 32 000 m, ultrazvukovým hĺbkomerom ATLAS-240 s dosahom od 1 do 600 m a navigačným kompasom ANSHUTZ Standart-12. Hlavnú výzbroj dopĺňajú nekontaktné riečne míny. Minolovné zariadenia na odstraňovanie viacerých typův mín zahŕňajú mechanický systém MLDR-2R, pontónový elektromagnetický akustický systém PEAM-1 a akustický explozívny systém AEL-1.

Sedem výjazdův denne

Aj keď sa zdá, že činnosť EOD nie je taká potrebná, podľa maďarských štatistik v roku 2007 jednotka zasahovala po zavolaní v 2 446 prípadoch, čo predstavuje priemerne sedem výjazdův za deň a 20 až 30 prípadův počas dní s najväčšou intenzitou. Z tohto počtu hlásení si podľa oficiálnych údajův 795 prípadův vyžiadalo okamžitú bezprostrednú reakciu. Celkovo príslušníci 1. HTHZ zneškodnili 211,5 ton výbušného materiálu.

Prvé E-3 Sentry Block 40/45

Jedna z najväčších modernizácií systémov včasnej výstrahy a kontroly E-3 Sentry amerického letectva má za sebou prvý krok. Na leteckej základni Tinker v Oklahome 18. novembra predstavili prvý stroj typu AWACS z modifikácie Block 40/45. Upravený Boeing B-707/320 s kruhovou rotačnou anténou využíva nový softvér, ktorý zvyšuje schopnosti sledovania a identifikácie vzdušných prostriedkov počas boja. Zároveň poskytuje operátorom lepšiu a kvalit-

nejší obraz o bojišku. „Táto modifikácia nahradí počítačový pod-systém, ktorý bol zavedený v sedemdesiatych rokoch,“ uviedol maj. Brett Johnson zodpovedný za zavádzanie verzií Block 40/45. Podľa neho bude mať nový systém otvorenú, sieťovú architektúru, ktorá v budúcnosti umožní ďalšiu modifikáciu.

Upgrade umožnil aj vyššiu integráciu senzorov vo vnútri a mimo lietadla, vylepšil prenos dátových údajov, interakcií stroj-stroj

a znížil tým čas od zachytenia cieľa po jeho neutralizáciu. Modernizácia lietadiel včasnej výstrahy a kontroly sa bude realizovať postupne v súlade s plánovanou údržbou strojov, aby sa minimalizovali výpadky ich prevádzky. Prvé lietadlo Block 40/45 je súčasťou počítačovej overovacej dodávky, pričom prípadné zmeny sa zapracujú do septembra 2011. Do konca roka 2014 by malo v rámci série prejsť upgradom šesť lietadiel.

foto USAF

Krátko

Iba tri týždne po podpise dohody medzi Nórske úradom NDLO, ktorý zabezpečuje nákup techniky pre ozbrojené sily a spoločnosťou Krauss-Maffei Wegmann (KMW), si zástupcovia nórskeho sil 29. októbra v Mníchove prevzali prvých desať z celkovo 20 objednaných vozidiel Dingo 2, ktoré budú pôsobiť v Afganistane. KMW zabezpečuje pre nórske ozbrojené sily tiež zaškolenie technickej údržby a prevádzkovej obsluhy vozidiel. Nórske Dingo 2 budú slúžiť na hliadkové účely a sprievod konvojov. V šiestich rôznych európskych armádach je dnes viac ako 700 vozidiel radu Dingo.

Súd v švédskom Štokholme rozhodol, že Švédsky Úrad pre obranný materiál FMV rozhodol pri tendri na obrnené kolesové vozidlá v súlade s pravidlami verejného obstarávania. Súd tak nevyhovel jednému z neúspešných uchádzačov v tendri švajčiarskej spoločnosti

MOWAG, ktorú vlastní americký nadnárodný koncern General Dynamics. Úrad FMV rozhodol ešte v auguste, že víťazom súťaže pre švédske ozbrojené sily je finska spoločnosť Patria s vozidlami radu AMV.

Podľa informácií indického úradu pre informácie PIB sa 25. novembra počas cvičenia uskutočnilo úspešné odpálenie balistickej rakety Agni-1 (A1) s doletom 700 až 900 km, ktorá zasiahla cieľovú plochu v Bengálskom zálive. Jednostupňová raketa na pevné palivo schopná niesť jadrovú hlavicu bola odpálená z platformy na železničnom podvozku. Pri cvičení odpálenie a priebeh letu rakety monitorovali viaceré radarové, telemetrické a elektrooptické systémy, podľa ktorých sa uskutočnilo všetko podľa očakávaných parametrov.

Francúzska vyzbrojovacia agentúra DGA podpísala kontrakt na modernizáciu štyroch dopravných vrtuľníkov Cougar v hodnote 220 mil. eur. Cieľom upgradu je zachovať operačné spôsobilosti vrtuľníkov, pričom sa zmodernizuje avionika podľa vývoja štandardov v oblasti medzinárodnej civilnej letovej prevádzky, pancierová ochrana pred nepriateľskou paľbou a zabudujú sa nové terminály z hľadiska použitia nových moderných komunikačných prostriedkov. Hlavnou úlohou strojov Cougar je taktická preprava (20 osôb) a po modernizácii zostanú v službe spolu s novými strojmi NH-90, ktoré sa majú zavádzať od polovice tejto dekády.

Program vývoja lietadla F-35 Lightning II si 18. novembra zapísal svoj 500. let, ktorý dosiahol testovací kus BF-4 vo verzii F-35B s kolínnym štartom a pristátím (STOVL) na leteckej ná-

mornej základni Patuxent River po trojhodinovej misii, kde sa testoval softvér avioniky. Prvý let BF-4 s verziou softvéru v rámci Block 1 sa vykonával už 5. novembra a trval 1,5 hodiny. Podľa oficiálnych zdrojov splnil svoj účel podľa plánu. Celkovo by systém misii F-35 mal mať v princípe tri úrovne softvérového vybavenia. V tomto roku sa vykonalo v rámci programu zatiaľ celkovo 366 rôznych letov.

Americká spoločnosť ITT dodala 19. novembra výrobcovi vrtuľníkov Sikorsky Aircraft prvé montážne celky pre stroje na ťažkú prepravu CH-53K Super Stallion. Dodávky sa začali po troch rokoch pokročilého výskumu, dizajnovania a testovania, ktorého cieľom bolo ponúknuť odolné kompozitové materiály namiesto oceľových častí pre tento typ vrtuľníka.

V rámci deblokácie ruského dlhu získalo Slovinsko nové viacúčelové hliadkové plavidlo Projektu 10410 triedy Svetljak. Strážny čln pomenovaný Triglav (VNL-11) priplával do prístavu Koper 21. novembra. Podľa informácií Forecast International Triglav Slovinsko získalo za 35 mil. USD. Hliadkové plavidlá tejto triedy sú určené na ochranu teritoriálnych vôd a ekonomických zón, potieranie prílevu nelegálnych migrantov či pašerákov drog. Plavidlá môžu tiež chrániť námorné základne, vyčlenené zóny v rámci zoskupenia väčších zväzov lodí či sprevádzať konvoje.

Výtlak plavidla predstavuje 390 ton, je 49,5 m dlhý a 9,2 m široký. Pohon zabezpečujú tri dieselové motory MB-520, ktoré umožňujú dosiahnuť maximálnu rýchlosť okolo 55 km/h. Posádku plavidla tvorí 28 mužov a dosah je 3 540 km pri rýchlosti 22 km/h. Hlavnú výzbroj tvorí 76 mm delo AK-176 so zásobou 152 ks streliva a 30 mm delo AK-306M so zásobou 3 000 ks streliva. Na protivzdušnú obranu má posádka 16 ks prenosných striel Igla-1M. Okrem najnovšieho plavidla Triglav má Ljubljana v službe iba dva vojenské člny – Ankarán, 58-tonový typ Super Dvora Mk II a 44-tonový hliadkový čln P111.

ilustračné foto VMF

Trieda Svetljak do Slovinska

/ text a foto Pavol VITKO

„Ak raz v Dukle Banská Bystrica zriadime sieň slávy a uvedieme do nej aj športových funkcionárov, na čestnom mieste bude brigádny generál Imrich Gibala,“ hovorí riaditeľ AŠK Dukla Peter Korčok. O povstaleckom bojovníkovi a prvom veliteľovi banskobystrickej Dukly hovorí s neskrývaným obdivom. Aj preto mu bol tento rok v mene všetkých vojenských športovcov blahoželať k jeho deväťdesiatinám.

Povstalec a prvý veliteľ Dukly

Mladý poručík Gibala bojoval od prvého dňa Slovenského národného povstania ako veliteľ rot v pohorí Vtáčnik. Následne so svojou rotou odrážal útoky v smere na Banskú Štiavnicu. Vzápätí bránil Hronskú Dúbravu: „Nemci nasadili nové sily. Za silnej delostreleckej, mínometnej a leteckej podpory sa pokúšali umlčať našu paľbu,“ spomína Imrich Gibala na 10. október 1944. Nebol to pre neho šťastný deň. Keď mínometná črepina vyradila z boja jeho guľometníka, vystriedal ho pri zbrani. No ďalšia z mín zasiahla aj jeho. Črepiny mu ťažko poranili hrud'. Úplne dochrámali kľúčnu kosť aj spodnú čeľusť. A prišiel o ľavé oko...

Chcel byť učiteľom

Imrich Gibala mal deväť súrodencov a desiатыm bola chudoba. Snaživý otec však predsa len kúpil malý bielešský statok. Z rodnej Hriňovej sa presťahovali k Filákovu, keď mal Imrich tri roky. „Tam som si zaumienil, že raz budem učiteľom. Ten náš nás viedol aj k športu, čo bol môj ďalší cieľ. Už na strednej škole som hrával futbal v regionálnej súťaži...“ Vojna však jeho plány zmenila. „Keď ma v Povstaní zranili, vážil som 70 kilogramov. Po troch mesiacoch, v januári 1945, som mal už len 46. No dôležité bolo, že v nemocnici Červenej armády vo Lvove ma opäť postavili na nohy,“ povie cieľavedomý chlap, ktorý ešte pred vojenčinou zmaturoval na Gymnázium v Tisovci. Povolali ho do Slovenskej armády, no po vypuknutí SNP vedel, kde je jeho miesto.

Imrich Gibala nám v precízne zostavenom fotoalbe ukazuje svoje zábery z Levoče. Po návrate z liečenia tu prevzal v roku 1945 velenie 2. pešej rot 37. pešieho pluku. A ukazuje nám aj svoje fotografie už z dôchodcovských čias pri pravidelnej rozcvičke. Veru – dotknúť sa pri predklone čelom kolien – to nedokáže ani polovica dvadsiatnikov. Nuž – uniforma, šport a chlpská disciplína ho sprevádzali celý život. Aj preto sa prihlásil na kurz telovýchovných náčelníkov do Prahy. Po jeho absolvovaní v roku 1946 sa stal náčelníkom telesnej prípravy 10. pešej divízie v Košiciach. V rokoch 1951 až 1961 velil telesnej príprave v rámci 2. vojenského okruhu v Košiciach. Diaľkovo študoval na Inštitúte telesnej výchovy a športu na Karlovej univerzite v Prahe, na Univerzite Komenského v Bratislave. „V roku 1961 som sa konečne stal učiteľom. Aj na vyššom vojenskom učilišti vo Vyškove mi ponúkli funkciu náčelníka katedry telesnej výchovy a športu,“ povie s uspokojením. Aj po rokoch vidieť, že to boli najkrajšie roky jeho života. No ako hovorí, po nich prišlo päť rokov, ktoré boli najťažšie.

Futbal, džudo, lyžovanie

„Dostal som rozkaz od 1. 1. 1968 prevziať velenie v novovzniknutej Dukle Banská Bystrica. Tá vznikla už niekoľko mesiacov predtým, ale bez riadneho veliteľa. V spoločnosti vládla výborná – dubčekovská – atmosféra. Narástlo aj se-

bavedomie Slovákov, ktorí si podľa vzoru Dukly Praha presadili vznik Dukly Banská Bystrica. Všetko sa začalo síce s nadšením, ale v strašnom provizóriu. No a potom nás okupovali Sovieti, čo vytváralo ďalšie napätie...”

Imrich Gibala spomína aj na prvé úspechy. Napríklad ako futbalisti Dukly Banská Bystrica porazili už vtedy legendárne tímy Spartu, Sláviu aj Duklu Praha. No práve futbal vyvolával medzi ním a ostatnými členmi vedenia armádneho športového klubu veľké napätie. „Mojím cieľom bolo vytvoriť a profesionálne sa venovať aj iným športovým oddielom. To sa aj podarilo. Mali sme dobré džudo, lyžovanie či atletiku. Ako vojaci sme predsa museli podporovať všestrannosť. No naše spory s funkcionármi týkajúce sa priorít, a najmä futbalu sa neskutočne vliekli. Keď už som videl, že Dukla má dobré základy, pýtal som sa preto opäť do Vyškova. Aj s pomocou priateľov z vtedy už Vojenskej vysokej školy sa mi to podarilo.“ I. Gibala riadil vo Vyškove telovýchovu opäť v rokoch 1972 až 1976. V Čechách na to nezabudli. 8. mája 2010 ho minister obrany ČR Martin Barták vyznamenal Záslužným krížom aj za jeho pedagogickú činnosť. No a jedným z jeho žiakov je aj náčelník Generálneho štábu OS SR generál Ľubomír Bulík. „Každý rok mi ku Dňu ozbrojených síl pošle pozdrav. Veľmi si to vážim...”

Nech Dukla žije

I. Gibala sa v roku 1976 sa už ako vojenský dôchodca vrátil do Banskej Bystrice. Muž, ktorý mal osobne najradšej desaťboj, v stále dobrej psychickej aj fyzickej forme pracoval až do roku 1998. Ako inak, najviac ako učiteľ. Okrem iného na stredných školách vyučoval angličtinu a nemčinu. No a akoby „zo susedstva“ sledoval svoju Duklu. „Ja viem, že niekdajšie Dukly boli istým spôsobom výtvor socializmu. Aj preto mali po roku 1989 kopu problémov s vlastnou identitou a zameraním. No prečo by nemal mať nárok na život aj vojenský šport? O to viac, že v klube medzi seba berú aj mladých... Som preto rád, že naša Dukla prežila a že žije,“ hovorí 90-ročný generál. Trochu smutne, no stále pevným hlasom priznáva, že začína mať problémy s pamäťou. „Skutočne, už zabúdam aj na mená dobrých kamarátov. No reprezentanti Dukly Anastasia Kuzminová či Pavol Hurajt – tí mi z hlavy len tak nevypadnú,“ usmeje sa. Dodá, že sledovanie športu v televízii je jeho každodennou záľubou.

„Pochádzal som z veľmi chudobnej rodiny a aj preto som mal v sebe veľký zmysel pre spravodlivosť a iste aj trochu zdravej ctižiadosti,“ zamýšľa sa vo svojom banskobystrickom sídliskovom byte. Rekapituluje svoj život, ktorý od roku 1947 prežíva s manželkou Vlastou. Majú dvoch synov a dcéru. Dnes už 90-ročný povstalecký veliteľ, zaslužilý pedagóg a nositeľ desiatok vyznamenaní brigádny generál v. v. Imrich Gibala dodáva: „Vždy som sa riadil svojím svedomím. Usiloval sa robiť pre ľudí dobro, brániť ich pred krivdou a byť prísny na seba. Nevieam, či sa mi to vždy podarilo, ale vždy som to chcel.“

/ nrtm. Martin BOHÁČIK
 veliaci poddôstojník 5. pluku špeciálneho určenia
 / foto Mário PAŽICKÝ

plk. generálneho štábu Ľubomír Šebo, *veliteľ 5. pluku špeciálneho určenia:*

NA HODNOSTI SA NEHRÁME

Dovoľte mi pán plukovník, na rozbehnutie rozhovoru, zahrievaciu tému: skúste zaspomínať na začiatok vašej vojenskej kariéry a pootvoriť pomyselné okienko vášho vtedajšieho pohľadu na poddôstojníkov, samozrejme, z toho obdobia. Po ukončení vojenskej vysokej školy vo Vyškove, prieskumný odbor, ste nastúpili v roku 1988 k 22. výsadkovej brigáde v Prostějove a zaujali ste pozíciu veliteľa roty. Aký bol váš prvý kontakt s mužstvom a poddôstojníckym zborom v tejto elitnej jednotke?

Prostějovská brigáda, v ktorej som mal česť pôsobiť v rokoch 1988 – 1992 na poste veliteľa roty, mala niektoré špecifiká, podobne ako ich má náš pluk. Bola jediným útvarom vo federálnej armáde zameraným

na plnenie úloh špeciálneho prieskumu. V tých časoch tento termín zahŕňal rozsah úloh veľmi podobných tým, ktoré dnes identifikujeme ako úlohy jednotiek pre špeciálne operácie, teda špeciálny prieskum, úderné akcie a vojenskú asistenciu – vtedy partizánsku vojnu. Výcvik bol rôznorodostou a rozsahom podobný dnešnému výcviku. Špecifikom bolo zaradenie výcvikového strediska do štruktúry brigády. V dnešnej zostave pluku máme skupinu inštruktorov, ktorí obdobný výcvikový prvok tvoria. Hlavnou devízou brigády bola starostlivosť o personál, ktorý bol pre brigádu výberový. Nielen dôstojníci, ale aj mužstvo a poddôstojníci. Vojaci základnej služby, ktorých rukovalo v nástupnom termíne asi 200, boli väčšinou stredoškooláci s výbornou fyzickou kondíciou a zdravotnou kvalifikáciou „A“. Ako veliteľ profilovej roty zameranej na úlohy spojené

s vyhľadávaním a ničením objektov a osôb zameraných na rozviednu a kontrarozviednu činnosť som mal možnosť vyberať si najlepších, resp. najvhodnejších vojakov z nových regrútov. Boli to skutočné osobnosti, dodnes na tých chlapcov spomínam. Boli skutočne výborní vo všetkých oblastiach. Odborníci, fyzicky zdatní, oddaní veliteľovi, odhodlaní splniť úlohu za akúkoľvek cenu. Mal som s nimi výnimočný vzťah, ktorý sa nebudoval na princípe rešpektu k hodnosti, ale k osobnosti veliteľa. Veliteľ im musel byť absolútnym osobným vzorom v celom rozsahu odborných vedomostí a samozrejme aj vo fyzickej pripravenosti. Vysoká škola s vyštudovaným prieskumným odborom mi dala predpoklady byť dobre odborne zdatným. Od vojenského gymnázia po celú vysokú školu som intenzívne pracoval na mojej fyzickej kondícii, čo som pri výkone základných veliteľských funkcií veľmi ocenil. Vo väčšine preverovaných disciplín som bol vždy medzi najlepšími. Pri obzretí sa do minulosti vidím, že práve tieto predpoklady mali rozhodujúci vplyv na veľmi kvalitné a nadštandardné väzby medzi mnou – veliteľom – a mužstvom.

Prostějovská brigáda bola z polovice profesionálna. Aká bola jej úloha a aké miesto zastávali poddôstojníci?

Profesionálni poddôstojníci tvorili jadro brigády a rovnako ako dôstojníci boli starostlivo vyberaní. Na rozdiel od dôstojníkov, ktorí vo funkciách pôsobili kratšie – obvykle tri až sedem rokov, poddôstojníci slúžili, kým splňali zdravotné a fyzické predpoklady na plnenie úloh vyplývajúcich z funkčného zaradenia. Pre bohaté skúsenosti z praxe boli autoritou aj pre nás dôstojníkov. „Pod palcom“ mali napríklad výsadkovú prípravu, kontrolu nad balením padákov, ženijnú a zdravotnú prípravu, potápanie, podporné zbrane ako PTRS a minomet, spojovaciu prípravu a boj z blízka. Za ostatné predmety boli zodpovední veliteľia dôstojníci, teda za taktiku, strelbu, topografiu a komplexnú oblasť zahraničných armád.

V roku 1993, v čase delenia republiky a armády, ste spolu s tromi dôstojníkmi a štyrmi poddôstojníkmi prišli z Prostějova na Slovensko budovať špeciálne sily.

Moje vlastné rozhodnutie o odchode z Prostějova sa nerodilo jednoducho. Zabehnutý systém, skvelá partia, jasné pravidlá. Začiat z ničoho bola však druhá výzva, vtedy dobrodružná. Asi aj preto som dnes hrdý na vtedajšie rozhodnutie pre Žilinu. Žiaľ, osobnosti, napríklad kapitán Páleník, ktorý je dnes s hodnosťou generálporučík riaditeľom vojenského spravodajstva Armády Českej republiky, ale aj ďalší dôstojníci, napríklad kapitán Slovák, major Meszároš, ale aj chlapci z poddôstojníckeho zboru zostali najmä kvôli rodinám slúžiť v Prostějove. Som presvedčený, že ak by vtedy boli všetky kľúčové odbornosti pokryté kvalitnými odborníkmi, dynamika rozvoja pluku špeciálneho určenia by bola oveľa rýchlejšia.

Po roku 1993 ste boli z pozície prvého zástupcu veliteľa 3. špeciálneho odriadu (neskôr reorganizovaného na 5. pluk špeciálneho určenia – pozn. redakcie), spolu s vtedy kapitánom Salajom, zástupcom veliteľa odriadu pre výsadkovú prípravu, nápomocní veliteľovi plukovníkovi Jozefovi Tučekovi pri definovaní smerovania útvaru. To bolo dôležité aj pre výber profesionálnych poddôstojníkov. Ešte dnes vo mne rezonuje spomienka, keď som v roku 1994 vo vašej kancelárii po výkone fyzických testov počul: „štvrtá rota – druhá skupina – zdravotníck skupiny“. Do akej miery ste sa spoliehali na prácu poddôstojníckeho zboru v tomto procese?

V novovzniknutom útvaru nás bolo veľmi málo odborne spôsobilých na rozbeh takéhoto útvaru. Bol to zložitý proces a celá táčňa výcviku bola v prevažnej miere na pár ľuďoch, ktorí prišli z Prostějova a z Bratislavského prieskumného práporu. Už vtedy bola nosná časť výcviku na pleciah poddôstojníkov. To sa týkalo najmä výsadkovej prípravy, špeciálneho rádiového spojenia a zdravotníckej prípravy. Neskôr, okolo roku 1995, boli do štruktúry výcvikového oddielu implantované päťčlenné profesionálne skupiny. Stali sa základom na rozšírenie výcviku v špeciálnej taktike a bojovej streľbe. Nositeľmi rozvoja týchto spôsobilostí boli najmä poddôstojníci.

V roku 2001 ste sa stali veliteľom pluku. Ja som vtedy slúžil na Golanských výšinách. Pluk začínal s profesionalizáciou a pomaly sa črtala nová etapa jeho života. Vytvárala sa skupina inštruktorov z radov poddôstojníkov a vy ste im dali neobvykle veľké právomoci, ktoré dovtedy zastávali vo veľkej miere v ozbrojených silách výlučne dôstojníci. Čím si to zaslúžili?

Prelomovým obdobím v histórii pluku bol nepochybne Model OS SR 2010, ktorý do veľkej miery ovplyvnila americká skupina odborníkov CUBIC. V spolupráci s nimi sa nám podarilo presadiť do tabuliek výcvikový prvok pluku. Výcvikový oddiel s dvanástimi osobami, z ktorých boli desiat poddôstojníci – inštruktori – zodpovední za prevažnú časť bojových zručností. Doposiaľ je tento prvok veľmi efektívny. Na týchto ľuďoch spočíva drvivá časť odborných zručností, návykov a vedomostí pluku. Inštruktorský zbor je zostavený z poddôstojníkov a nepodlieha tlaku na rotáciu kádrov, ako je to vo veľkej miere pri dôstojníkoch. Znamená to, že inštruktori majú väčší priestor na osobný rozvoj vo vlastnej odbornej oblasti. To sa odráža v ich vysokej profesionalite a odbornej kvalite, ktoré podľa požiadaviek veliteľov jednotiek ďalej distribuujú do jednotlivých bojových prvkov pluku. Inštruktorský zbor je okrem iného zodpovedný aj za tvorbu služobných pomôcok a výcvikových manuálov, podľa ktorých sa v konečnom dôsledku riadi výcvik celého pluku.

Po vašom návrate z Kurzu národnej bezpečnosti ste rozbehli reorganizáciu pluku. Od 1. januára 2008 sa zvýšil počet členov bojových skupín o dvoch spravodajských špecialistov – analytikov poddôstojníkov. Spravodajstvo bolo dovtedy v slovenských ozbrojených silách takmer výlučne doménou dôstojníkov. Reorganizáciou veliteľstva a štábu pluku sme dospeli do situácie, keď je poddôstojnícky zbor početnou polovicou ich stavu. Naštartovali ste proces, ktorého výsledkom sú štruktúry podobné štruktúram NATO. Aká je bilancia po dvoch rokoch vašimi očami?

Už som spomenul Model 2010 a jeho aplikáciu ako prelomové obdobie v histórii pluku. Priamo revolučnou zmenou však bola reorganizácia v roku 2008. Nebola to len reorganizácia na funkčný celok čo do vyváženosti jeho prvkov s ohľadom na položené úlohy. Spustená bola séria zmien spojených s funkčnosťou tohto špecifického elementu ozbrojených síl. V spolupráci a s výraznou podporou náčelníka Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generála Bulíka sa nám podarilo implementovať pluk do Doktríny OS SR ako jediného predstaviteľa špeciálnych síl v OS SR. Pluk bol prepodriadený do priamej podriadenosti náčelníka generálneho štábu. Zreálnili sme výber personálu k pluku podľa rozkazu náčelníka generálneho štábu číslo 2 z roku 2004, boli sme doplnení novým materiálom, podarilo sa nám obsadiť pozície v operácii ISAF v štruktúrach riadiacich špeciálne operácie, zúčastnili sme sa na viacerých zahraničných cvičeniach s problematikou špeciálnych operácií. Veľké množstvo príslušníkov pluku absolvovalo zahraničné kurzy zamerané na oblasť štábnej práce a spravodajských spôsobilostí. V riešení je legislatíva potrebná pre nasadenie pluku v mierovom stave, v oblasti infraštruktúry sa nám podarilo vybudovať chránené priestory s úrovňou „TAJNÉ“ a „NATO SECRET“. Ale poďme naspäť k reorganizácii a k cieľom, ktoré sledovala. Tým prvým bolo zvýšenie počtu príslušníkov štábu do takej miery, aby sme v prípade potreby vedeli nepretržite riadiť nasadené taktické prvky a súbežne a bez narušenia rea-

lizovali denný režim nenasadenej časti pluku. Vychádzame z vlastnej ambície mať dostatočné spôsobilosti na riadenie dvoch nezávislých operácií, jednej v zahraničí a druhej na vlastnom území. Druhým cieľom reorganizácie bolo zefektívnenie riadiacich štruktúr bojového úseku. To sme dosiahli čiastočne zrušením a čiastočne prepodriadením niektorých pôvodných jednotiek. Tretím cieľom bolo upravenie zostavy bojových skupín. Na to bolo potrebné zaradiť spomínaných spravodajských špecialistov do základnej zostavy bojovej jednotky. Tieto štruktúry sme nastavili po viacročných skúsenostiach našich príslušníkov v štáboch NATO, ale aj z praxe v operáciách medzinárodného krízového manažmentu. Pokiaľ ide o poddôstojníkov zaradených na rôznych dôležitých štábnych pozíciách, myslím, že bolo a je nevyhnutné najšť hodnotnú vyváženost podľa dôležitosti a zložitosti práce. Som presvedčený, že aktuálne máme tento pomer nastavený optimálne. To však preverí dlhodobá prax. Je pravda, že na cvičeniach sa toto nastavenie takejto vyváženosti javí ako veľmi vhodné, no najkomplexnejšie by nás preverilo ostré nasadenie a je jedno či na vlastnom území alebo v zahraničí.

Pán plukovník, dnes tvoria mužstvo a poddôstojníci 70 % príslušníkov pluku. Už šestnásť rokov poznám vašu vetu: „V 5. pluku špeciálneho určenia sa na hodnosti nehráme.“ Celú svoju profesionálnu kariéru v pluku ju vnímam, a pre mňa je vysoko motivujúca, rád rešpektujem prirodzenú autoritu. Čo si myslíte o vodcovstve – leadership?

Teória o lídroch a vodcovstve hovorí mnoho, pre mňa ju charakterizuje asi najviac toto tvrdenie: „Líder je niekto, kto pomáha iným urobiť viac, než by si pomysleli, že zvládnu.“ Vodcovstvo je o odomykaní potenciálu – či už jednotlivcov, skupiny, firmy. Nie je o oznamovaní ľuďom, čo treba robiť, ale o inšpirácii. Umožňuje ľuďom uvidieť,

čo sú schopní a potom im pomáha dostať sa do cieľa. Pravdou je, že som sa s teóriami o tejto téme prvý raz stretol detailnejšie až v Kurze národnej bezpečnosti. Keď som si analyzoval podľa týchto teórií môj prístup k ľuďom v praxi, dospel som k zisteniu, že to robím presne tak, ako to bolo charakterizované. Uznávam osobnosti a autority nie podľa hodností, ale podľa ich schopností. Som presvedčený, že vodcom – lídrom – sa musí človek narodiť, nedá sa to naučiť. Dobrý vodca musí byť ochotný riskovať aj svoj život, aby dosiahol to, čomu verí. Nemôže vládnuť iba silou svojej hodnoty, funkcie či postavením, ale silou svojej viery, osobnosti a inteligencie.

Komunikačné a informačné riešenia

/ text a foto PhDr. Alena HARAGOVÁ

V spolupráci s AFCEA Slovak Chapter, S&T Group a Katedry informatiky Akadémie ozbrojených síl sa v novembri uskutočnila prezentácia špeciálnych komunikačných a informačných riešení pre ozbrojené sily. Spoločnosť S&T ako organizačná súčasť AFCEA Slovensko, ktorej poslaním je prinášať poznatky a moderné riešenia do systémov NATO a výsledkej ekonomických krajín, predstavila v prezentačnom paneli informácie o nových technológiách, ktoré sa úspešne využívajú vo vojenských misiách NATO a v Ozbrojených silách Slovenska. Súčasťou prezentácie bola praktická ukážka tréningového systému s BES a VBS2, ktorá bola realizovaná ako komunikácia dvoch bojových vozidiel s veliteľským stanoviskom, t. j. ako vizualizačný a virtualizačný systém doplnovaný informáciami cez GPS, ale aj komunikáciou v rámci jednotky. Do tréningového systému boli zaškolení 10 príslušníci Vstupného odborného dôstojníckeho kurzu v AOS so špecializáciou na vojenské komunikačné a informačné systémy.

Odkrývanie minulosti

/ Jozef ŽIAK, foto Peter DOVINA

Klub vojenskej histórie Beskydy Humenné vznikol v roku 2004 Združuje jednotlivcov so záujmom najmä o vojenské dejiny a militárie. V spolupráci s Vihorlatským múzeom a Vojenským historickým ústavom Bratislava zorganizovali v priestoroch Vihorlatského múzea v Humennom výstavu pod názvom: Karpatský front 1914 – 1915 odkrývanie minulosti. Výstava je otvorená do konca roku 2010. Pohraničné okresy dnešného Prešovského kraja predstavujú jediné miesto na Slovensku, ktoré počas I. svetovej vojny zasiahla bojová činnosť. Línia frontu v Karpatoch sa ťahala od Bardejova po Sninu a v období od novembra 1914 do mája 1915 v tomto regióne prebiehali ťažké a krvavé boje. Tieto boje mali väčšiu intenzitu, ako Karpatsko-duklianska operácia z roku 1944, avšak v súčasnosti sú pozabudnuté a ostávajú v tieni II. svetovej vojny. Rozhodujúca ruská ofenzíva sa začala v noci z 19. na 20. marca 1915 a Rakúsko-Uhorsko sa v jej dôsledku ocitlo v kriticknej situácii, keď čelilo reálnej hrozbe vojenskej porážky. O nej i ďalších udalostiach návštevníka výstavy informujú nielen panely s dobovými fotografiami, ale výstroj a výzbroj armád bojujúcich v Karpatoch. Na severovýchode Slovenska od konca novembra 1914 do začiatku mája 1915 padlo alebo na následky zranení zomrelo 43 800 vojakov rakúsko-uhorskej, ruskej a nemeckej armády, ktorí sú pochovaní na 236 vojenských cintorínoch v Prešovskom kraji. Ďalších približne 250 tisíc vojakov znepriatelených armád na našom území utrpelo zranenia, padlo do zajatia alebo sa stalo nezvestnými.

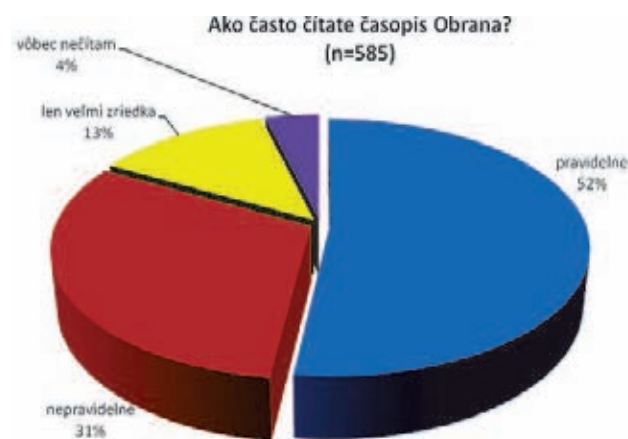
Obrana v zrkadle výskumu

/ Karol ČUKAN

V tomto čísle Obrany prinášame čitateľom prvú informáciu z výsledkov výskumu verejnej mienky, ktorý sme avizovali v októbrom čísle. Cieľom výskumu, ktorý sa uskutočnil v celých ozbrojených silách z podnetu pracovníkov Komunikačného odboru KaMO, bolo okrem zmapovania aktuálnych názorov profesionálnych vojakov na situáciu a nálady v armáde, aj zistiť, ako vnímajú vojenský časopis Obrana. Výskum sa uskutočnil v období od konca októbra do konca novembra 2010. Výberový vzorku tvorilo 585 respondentov - profesionálnych vojakov z celých ozbrojených síl. Výskum bol reprezentatívny podľa pohlavia, veku a vojenskej hodnosti, medzi respondentmi sú zastúpení predstavitelia všetkých stupňov v štruktúre ozbrojených síl - od čaty až po generálny štáb.

Z výsledkov vyplynul pozitívny poznatok pre redakciu časopisu, svedčiaci o tom, že časopis Obrana v našich ozbrojených silách dobre poznajú. Pravidelne ju číta 52 % opýtaných - profesionálnych vojakov, nepravidelne ďalších 31 %, ďalších 13 % respondentov uviedlo, že Obranu číta, ale len zriedka. Celkovo teda až 96 % profesionálnych vojakov aspoň nepravidelne číta Obranu.

Z ostatných periodík, ktoré sme skúmali, časopis Vojenská história pravidelne číta 8 % a nepravidelne 16 %. Zhruba rovnaký čitateľský záujem ako o Vojenskú históriu je aj záujem o časopis ATM, ktorý je bezplatne distribuovaný do vojenských knižníc (pravidelne číta 8 %, nečíta vôbec 47 %).

Cena pre OBRANU

/ red, foto Tomáš ŠVEC

Hajlujúcich mladých mužov som sa opýtal, či vôbec vedia, čo bol zač Hitler. Vulgárne sa na mňa oborili. Vraj že či chceme dostať cez...“ neveselo povie 86-ročný Otto Wagner, predseda Združenia väzňov nacistických koncentračných táborov, ktoré je súčasťou Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov (SZPB). Dodá: „Preto ma vždy teší, ak sa niekto otvorene a pod vlastným menom postaví proti nacistickým a fašistickým bludom. A aj preto OBRANE blahoželám k významnaniu.“

Našej redakcii totiž Ústredná rada SZPB na svojom novembrovom zasadnutí udelila Medailu M. R. Štefánika III. stupňa. OBRANA ju získala „za presadzovanie pokrokových, demokratických a humanitných tradícií odkazu boja za slobodu a proti fašizmu“. Vyznamenanie z rúk predsedu SZPB Pavla Sečkára prevzali v Banskej Bystrici šéfredaktor Pavol Vitko a redaktor Jozef Žiak. „Veľmi si vážime spoluprácu s ministerstvom obrany. Celý rezort je vo svojich postojoch voči fašizmu a nacizmu jednoznačný. Vážime si aj prácu rezortného časopisu OBRANA. Prezentuje činnosť protifašistických bojovníkov z Východného aj Západného frontu, ako aj z domáceho odboja. Všetci, ktorí o nacistických zverstvách nemlčia, sú naši priatelia a zaslúžia si našu úctu,“ dodal P. Sečkár.

Vojenské zdravotníctvo

/ MUDr. Ján POPOVIČ

/ foto Peter DOVINA

– ilúzia a realita

OBRAŇA 12 / DECEMBER 2010

V akom stave sa dnes nachádza vojenské zdravotníctvo? V akej kondícii sú jeho jednotlivé zariadenia? Majú sa aj tie obávať dôsledkov nesprávne nastaveného modelu svojho financovania alebo sú povýšené nad „prízemné ekonomické problémy tohto sveta“ a môžu smelo a bez obáv otvárať nové a nové pavilóny, oddelenia, ambulancie? Ak to tak je, v čom spočíva táto ich výhoda?

Skôr, ako odpovieme na uvedené otázky, skúsme trochu premýšľať. A začnime tým najdôležitejším – financovaním zdravotnej starostlivosti.

Systém financovania zdravotnej starostlivosti (dosiaľ dominantne cez povinné zdravotné poistenie) prináša do systému za každé časové obdobie isté, vopred určené množstvo finančných prostriedkov. Zmena tohto množstva je možná výhradne zmenou výšky (povinné) poistnej platby resp. zmenou toho, čo platí štát za poistencov, ktorí si zdravotnú starostlivosť sami neplatia (deti a dôchodcovia). Dôležité je pritom si uvedomiť, že pre každé dané obdobie je toto množstvo stále, konštantné.

Oproti tejto veličine stojí objem zdravotníckych výkonov, ktorý stály nie je, ktorý je, naopak, veľmi premenlivý a ktorý v čase neustále rastie.

Pre jednoduchosť abstrahujeme od všetkých ďalších výdavkov zdravotnej starostlivosti, ako sú napríklad režijné náklady poskytovateľov a zdravotných poisťovní a zúžme naše uvažovanie len na uvedené parametre. Pokiaľ tak učiníme, zistíme, že systém zdravotnej starostlivosti sa pri platnosti zmienených pravidiel musí nevyhnutne zadlžovať, že musí generovať dlh a že zastaviť rast tohto dlhu je možné jedine uvedením oboch parametrov do rovnováhy. Povedané inak, aby sa systém zdravotnej starostlivosti ďalej nezadlžoval, je potrebné buď zvýšiť výšku poistnej platby, alebo znížiť objem čerpanej zdravotnej starostlivosti.

Otázka znie: Sú vojenské zdravotnícke zariadenia, nemocnice, ambulancie, kúpeľné domy štandardnými účastníkmi zmieneného systému? V prípade, že tomu tak je, musia i ony tak ako ostatní poskytovatelia zdravotnej starostlivosti veľmi dôsledne kalkulovať svoje náklady a výnosy a neustále prispôbovať objem a štruktúru poskytovaných

výkonov ochote a schopnosti zdravotných poisťovní tieto výkony platiť. Predstava, že by sa tak správať nemuseli, že by sa mohli správať nezávisle od platieb zdravotných poisťovní či dokonca očakávať, že generovaný schodok za nich ktosi (rozumieť zriaďovateľ) vždy napokon dorovná, je nielen vágna, ale i veľmi nebezpečná. Tieto dodatočné peniaze totiž nevznikajú kdesi mimo nás. Ich platiteľmi nie je nikto iný než my sami.

Musím sa pousmiať, keď práve dnes z najrôznejších strán počúvam úvahy o podceňovaní zdravotnej starostlivosti v armáde, o nedostatočnej pozornosti, ktorú vedenie rezortu údajne venuje svojim zdravotníckym zariadeniam. Objem finančných prostriedkov prichádzajúci do vojenských zdravotníckych zariadení je predsa daný najmä záujmom zdravotných poisťovní o ich služby. Na zdravotných poisťovniach záleží, koľko zdravotníckych výkonov si v tom či onom zariadení nakúpi a ako a kedy ich zaplatí. Ministerstvo obrany SR i keby chcelo, nemôže tento záujem nijako ovplyvniť. To je úloha poskytovateľa. Iste, môžu existovať prípady, v ktorých sa zriaďovateľ rozhodne individuálne finančne podporiť liečbu toho či onoho zamestnanca. Ide však o sporadické prípady, ktoré nemajú žiadny vplyv na fungovanie poskytovateľa. To plne závisí od šikovnosti a schopnosti jeho manažmentu vzbudiť pozornosť zdravotnej poisťovne tak, aby v ňom rozpoznala atraktívneho partnera a kontrahovala si výkony v patričnom objeme a štruktúre. V existujúcich pracoviskách i v tých plánovaných. Ba práve v nich. Investovať prostriedky do projektu, o ktorých zdravotná poisťovňa nejaví patričný záujem či dokonca o ňom nevie, je neodpušiteľný hazard.

Ak sa teda vrátim na začiatok mojej úvahy, kondícia vojenských zdravotníckych zariadení zodpovedá ich schopnosti komunikovať so zdravotnými poisťovňami, a to ako v zmysle objemu a štruktúry kontrahovaných výkonov, tak aj v umení dosiahnuť realistické doby splatnosti jednotlivých úhrad. O tom by mali byť dnešné diskusie o stave vojenského zdravotníctva, o tom by mali byť všetky úvahy o jeho reštrukturalizácii a reforme.

Záujmy môžu mať vojenské nemocnice, kúpeľné domy, polikliniky, ambulancie, zdravotné poisťovne i pacienti rôzne. Rovnica, ktorú riešia, je však jedna.

/ Jaroslav NAĎ, GR SEOPMVL, Dalibor PAVOLKA, OOP SEOPMVL

/ foto Pavol VITKO

Svet a Slovensko po summite

Summit NATO v Lisabone dostal nálepky historický či prelomový. Pod vedením generálneho tajomníka A. F. Rasmussena NATO prechádza naozaj zložitým reformným procesom, ktorý bude mať vplyv na Slovensko ako integrálnu súčasť Aliancie. Summit každopádne jasne demonštroval modernú a posilnenú Alianciu, pripravenú a schopnú zabezpečovať základné bezpečnostné záujmy svojich členov.

Summit NATO v Lisabone, ktorý sa konal 19. – 20. novembra 2010, možno celkovo hodnotiť ako úspešný. NATO tam dosiahlo dva markantné úspechy. Prvým z nich je prijatie novej Strategickej koncepcie Aliancie a tým druhým je rozhodnutie vybudovať protiraketovú obranu Aliancie a spolupracovať v tejto oblasti s Ruskou federáciou. Trochu v úzadí záujmu médií zostali dva ďalšie významné momenty s implikáciami pre rezort obrany: dohoda o budúcom pôsobení v Afganistane a schválenie ďalšieho postupu pri viacerých reformných balíkoch.

Strategická koncepcia

Najvýznamnejším bodom programu bolo schválenie novej Strategickej koncepcie NATO, ktorá určuje smerovanie Aliancie na najbližšiu dekádu. Azda každý člen Aliancie by si vedel predstaviť isté zlepšenia tohto dokumentu, no na druhej strane je to kvalitný kompromisný návrh, ktorý stelesňuje schopnosť konsenzu 28 členských krajín.

Slovenská republika po prvý raz v histórii ako plnoprávny člen Aliancie prezentovala v procese prípravy Strategickej koncepcie svoje postoje ku kľúčovým otázkam. Išlo najmä o potvrdenie princípu kolektívnej obrany v článku 5 a mechanizmu konzultácií o bezpečnostných otázkach článku 4 Washingtonskej zmluvy, potvrdenie po-

litiky otvorených dverí, vedenie operácií aj mimo územia Aliancie, spolupráca s inými aktérmi v operáciách, podpora partnerstiev NATO, či ďalší rozvoj vzťahov s EÚ a Ruskom. Text Strategickej koncepcie reflektuje tieto naše postoje.

Strategická koncepcia potvrdzuje dlhodobú líniu, že NATO má zámer zostať transatlantickým rámcom na kolektívnu obranu, fórom pre konzultácie o bezpečnosti a rozhodnutiach spojencov, založeným na solidarite, súdržnosti a princípe nedeliteľnosti bezpečnosti. Aliancia bude naplňovať svoje tri základné úlohy – kolektívnu obranu, krízový manažment a kooperatívnu bezpečnosť.

Novoprijatá Strategická koncepcia bude prispievať k schopnosti Aliancie ochrániť svojich členov pred širokým spektrom hrozieb vrátane schopnosti zvládnuť najzložitejšie krízy a zlepšiť spoluprácu a ostatnými organizáciami a štátmi na zabezpečenie medzinárodnej stability. NATO má ambíciu slúžiť ako základný nástroj na budovanie mieru, chce byť efektívnejšia aj čo sa týka nákladov.

Novinkou je zvýraznenie hrozby kybernetických útokov na členov Aliancie, pirátstva či protiraketová obrana Aliancie, ktorá je ponímaná ako kľúčový element kolektívnej obrany. Novinkou je tiež tvorba civilných spôsobilostí na operácie v zahraničí, ale aj väčšie slovo nečlenských krajín NATO pri rozhodovaní o operáciách pod vedením NATO, na ktorých sa zúčastňujú.

Do marca budúceho roka bude spracovaná tzv. Politická smernica NATO, ktorá rozpracuje jednotlivé úlohy zo Strategickkej koncepcie, no už dnes vieme, že dôraz sa bude klásť na budovanie expedičných síl. Zároveň budeme musieť rozvíjať civilné spôsobilosti. To znamená mať pripravených civilných expertov pre operácie krízového manažmentu. Budeme tiež musieť určiť spôsoby zapojenia SR do protiraketovej obrany, či spôsoby ako prispějeme ku kybernetickej obrane a energetickej bezpečnosti.

Protiraketová obrana

Aliancia sa dohodla na budovaní protiraketovej obrany. Ide o zásadne iný projekt, aký bol presadzovaný bývalou administratívou USA pod vedením prezidenta G. W. Busha. Je dôležité, že v súčasnosti navrhovaný projekt protiraketovej obrany NATO bude budovaný na základoch kolektívnej obrany a pri uplatnení princípov solidarity a nedeliteľnosti bezpečnosti členov Aliancie.

Konsenzus dosiahnutý v Lisabone možno označiť za víťazstvo zahraničnej politiky prezidenta Obamu, ktorého administratíva verí, že protiraketová obrana napomôže dosiahnuť cieľ, ktorým je svet bez jadrových zbraní. Ruská federácia bola prizvaná k hľadaniu možnosti spolupráce na programe protiraketovej obrany NATO, s čím súhlasila. Tento ústretovej postoj Aliancie vnímame pozitívne, a to aj s ohľadom na po-

dobné hodnotenie balistických hrozieb pochádzajúcich z oblastí mimo euroatlantického priestoru. Slovenská republika dlhodobo presadzuje možnosť spolupráce NATO a Ruskej federácie pri voči raketovým hrozbám, a to v duchu reciprocity, maximálnej transparentnosti a vzájomnej dôvery.

Znemením oteplenia vzťahov NATO – Rusko je výrok generálneho tajomníka NATO A. F. Rasmussena, že „NATO a Rusko nepredstavujú jeden pre druhého žiadnu hrozbu“. Triezvo však treba vnímať možný rozsah spolupráce. Je veľmi nepravdepodobné, že by alianční spojenci ochotne sprístupnili všetky informácie v oblasti technológií. Pravdepodobnejšou sa javí možnosť vytvorenia adekvátneho priestoru na analýzu spoločných ohrození, prípadne pre synergiu existujúcich systémov včasného varovania a protiraketovej obrany Aliancie a Ruskej federácie.

Prínos spoločnej protiraketovej obrany NATO pre Slovensko spočíva v plnom pokrytí a ochrane územia, obyvateľstva a ozbrojených síl všetkých európskych spojencov od roku 2018 pred vzrastajúcimi hrozbami, ktoré predstavuje šírenie balistických rakiet predovšetkým z oblastí zlyhávajúcich krajín Blízkeho východu a z Kórejského polostrova. Budovanie protiraketovej obrany je jedným zo silných nástrojov ako týmto hrozbám čeliť.

Afganistan

Stabilizácia Afganistanu je tou najväčšou výzvou, ktorej dnes Aliancia čelí, a preto je dôležité, že summit potvrdil, že operácia ISAF zostáva pre Alianciu kľúčovou prioritou. ISAF vchádza do novej fázy, a tou je tranzícia, čiže postupné odovzdávanie zodpovednosti za vládnutie a bezpečnosť jednotlivých provincií do rúk Afgancov, ktoré má odštartovať začiatkom budúceho roku. Do konca roka 2014 sa predpokladá, že Afganci prevezmú zodpovednosť za celú svoju krajinu. V týchto časových horizontoch možno očakávať postupné stiahnutie spojeneckých vojsk z Afganistanu. Dovtedy však NATO musí mať detailný plán tréningu a rozvoja afganských bezpečnostných síl, pretože oni sú tí, ktorí budú zodpovední. Je dôležité zdôrazniť, že tranzícia nebude v žiadnom prípade umelo urýchľovaná (calendar-driven), ale bude podmienená vhodnými podmienkami či situáciou (condition-based) v jednotlivých provinciách krajiny.

Z hľadiska rezortu obrany je dôležité, že Slovensko potvrdilo postoj jednoznačne ostať v Afganistane, dokedy to bude potrebné. V súčasnosti je pre úspešné dosiahnutie vytýčeného cieľa Aliancie a priebeh tranzície prioritou výcvik a budovanie afganských bezpečnostných zložiek. Týmto smerom chceme orientovať aj pôsobenie Ozbrojených síl SR v operácii ISAF do budúcnosti. V súčasnosti pôsobi v Afganistane 299 profesionálnych vojakov OS SR, v strážnych jednotkách, ženijnej jednotke, na veliteľstvách, vo výcvikových, a provinčných rekonštrukčných tímoch. Ďalšie už vládou SR schválené zvýšenie počtov príslušníkov OS SR je zamerané najmä na výcvik a mentoring afganských vojakov.

Reforma NATO

Pre budúcnosť Aliancie je dôležité nielen operačné pôsobenie, ale aj tvorba spôsobilostí a fungovanie Aliancie ako organizácie. Najmä menšie množstvo dostupných prostriedkov núti k hľadaniu vnútorných rezerv a optimalizácii procesov.

Podobne ako na summite NATO v Prahe v roku 2002 i na tomto summite bol prijatý balik kľúčových spôsobilostí. Tento tzv. Lisabonský balik kľúčových spôsobilostí určuje spôsobilosti potrebné pre Alianciu: pre prebiehajúce operácie, pre súčasné a nové hrozby a kľúčové podporné spôsobilosti.

Aliancia prechádza aj inštitucionálnou reformou. Tá sa týka predovšetkým reformy veliteľskej štruktúry, reformy agentúr a tiež samotnej centrály. Reformné úsilie predpokladá zvládnuteľnosť súčasných i budúcich úloh aj pri menšom počte kmeňových zamestnancov a agentúr.

K inštitucionálnej reforme však hlavy štátov a vlád na summite dali len svoje požehnanie a tá ťažšia časť reforiem ešte stojí pred nami. Reforma veliteľskej štruktúry znamená zníženie počtov o viac ako tretinu. Tá najťažšia časť – rozhodnutie, ktoré veliteľstvá ostanú a kde – má byť ešte len odpracovaná a formálne bude nové geografické rozloženie veliteľstiev NATO pravdepodobne schválené až v júni 2011 na formálnom rokovaní ministrov obrany členských krajín NATO. Zo súčasných 14 agentúr zostanú pravdepodobne len 3. Geografické rozloženie agentúr i konkrétne úspory sú však ešte veľkou neznámou.

Už teraz však vieme, že pre reformu veliteľskej štruktúry bude počet pozícií rozdelených SR v nej zredukovaný. O koľko a akých pozícií sa to dotkne, ešte ukážu ďalšie rokovania.

Celkovo možno zhodnotiť summit NATO v Lisabone ako udalosť, ktorá ukončila jeden proces – prípravu Strategickkej koncepcie – a naštartovala plejádu ďalších procesov, ktorých ovocie by sme mali poznať v najbližších mesiacoch a rokoch. Čaká nás ešte množstvo práce, na ktorej konci by mala byť Aliancia efektívnejšia a adekvátnejšie pripravená sa viac zapájať do riešenia kríz vo svete formou kooperatívneho prístupu k bezpečnosti.

/ Jozef ŽIAK

/ foto Peter DOVINA

Premiéra nemocnice

„Máme výhodu, že mnoho našich chirurgov pôsobilo v slovenských chirurgických tímoch v českej poľnej nemocnici v Kábuli a majú skúsenosti z hromadného príjmu ťažko ranených, tzv. Mascal. Napríklad aj podplukovník Peter Šafár či Miloš Koľ, ale aj zdravotník rotmajster Jozef Smutný. Ďalší lekári zasa pracovali v belgickej poľnej nemocnici v južnom Libanone. Som rád, že scenár cvičenia pomerne reálne odráža pravdepodobné pôsobenie nemocnice v takej operácii, ako je ISAF. Popri spomínaných skúsených lekároch a zdravotníckych pracovníkoch sa postupne zaúčali aj ďalší príslušníci nemocnice. Najmä na nich bolo v priebehu cvičenia vidieť, že odborne rastú,“ spokojne konštatuje náčelník mobilnej poľnej zdravotníckej jednotky ROLE 2E podplukovník MUDr. Jozef Kuca.

Reálne pôsobí vo Vojenskej leteckej nemocnici v Košiciach a má za sebou skúsenosti z činnosti v slovenskej poľnej nemocnici vo Východnom Timore i v operácii ISAF, v českej poľnej nemocnici. V priebehu nedávneho dvojstupňového veliteľsko-štábného cvičenia s čiastočným vyvedením vojsk Spoločný cieľ 2010 zažila nemocnica svoju úspešnú premiéru.

S prácou zdravotníkov som spokojný

Na najväčšom cvičení slovenských ozbrojených síl pôsobila v miestnej časti Liptovského Mikuláša v Ondrašovej. Podľa hodnotenia riadiaceho cvičenia brigádneho generála Pavla Macka komplexne zabezpečovala po zdravotnej starostlivosti cvičiace vojská. „S prácou vojenských zdravotníkov som bol maximálne spokojný. Ukázalo sa, že sú schopní plniť úlohy aj v podmienkach pomerne rozsiahlej vojenskej operácie, ktorá sa približovala realite situácii, v ktorej by pôsobili počas plnenia úloh mimo územia Slovenska v niektorej z krízových oblastí sveta,“ konštatoval generál Macko.

Náčelník nemocnice pripomína, že pre úspešný priebeh cvičenia bolo v jeho začiatku veľmi dôležité kreovať prijímacie a triediace oddelenie. Veď od ich dobrej a najmä správnej činnosti závisí práca ďalších oddelení. Preto na toto pracovisko za-

radili chirurgov, ktorí majú skúsenosti z pôsobenia v zahraničných misiách (podplukovník Marián Duffek z Afganistanu a major Marián Zdycha z Libanonu a Cypru). Tak isto aj na oddelenia P1 a P2 a niektoré ďalšie pracoviská zaradili chirurgov, ktorí majú medzinárodné skúsenosti.

Veď podľa podplukovníka Kucu to bolo po prvý raz od vzniku poľnej nemocnice, keď zdravotnícky personál cvičil hromadný príjem ťažko ranených (tzv. Mascal). Nezabudlo sa ani na psychickú stránku vecí. Zranenia boli verne imitované, aby čo najviac pripomínali reálnu situáciu. Pomohli najmä tej časti zdravotníckeho personálu, ktorá nemala zahraničné skúsenosti z pôsobenia v českej poľnej nemocnici v Afganistane a nezažila skutočný Mascal.

Reálne hodnoty života

Podplukovník MUDr. Miloš Koľ si spomína na svoj prvý reálny Mascal v Afganistane, ktorý mu zostane v pamäti do konca života: „Vtedy sa nepriateľskí útočníci dostali až na základňu a spoločne s českými kolegami sme ošetrovali strelné poranenia, resekovali pľúca. Časť pacientov bolo v ohrození života. Neskôr nás čakali aj amputácie končatín nielen koalíčnym a afganským vojakom, ale aj civilnému obyvateľstvu.

Vojenski zdravotníci musia byť pripravení aj na dôstojné uloženie ostatkov mŕtvych

Pohľad na moderné vybavenie poľnej nemocnice

Najviac človeka bolí, keď musí takýto zákrok robiť dieťaťu.“ Obdobné skúsenosti má aj hlavný zdravotník – rotmajster Jozef Smutný, ktorý bol v Libanone a v prvej rotácii slovenských zdravotníkov v Afganistane. Reálne pôsobí v nitrianskej fakultnej nemocnici a na margo Afganistanu konštatuje: „Človek pri pohľade na to utrpenie nemá civilných obyvateľov reálne prehodnotí svoj dovtedajší hodnotový systém. Mnohé veci ako honba za majetkom, kariérou za každú cenu, mať trendové veci a tovar ako zbytočné ustúpia do úzadia. Začne si viac vážiť svoju rodinu, zdravie i pokojný mierový život doma.“

Pomocník riadiaceho cvičenia v nemocnici podplukovník Oto Dubský pripomína, že ranených triedia podľa stupňa závažnosti zranenia od P 1 až po P 4. Pričom t jednotka označuje pacientov ťažko ranených, ktorí potrebujú okamžitú lekársku starostlivosť a prví odchádzajú na operačnú sálu. Sú pripravení na príjem dvoch pacientov tejto kategórie a piatich P 2. Naopak, P 4 predstavujú ťažko ranených, kde je malý predpoklad, že by ich mohli zachrániť. Dostávajú utišujúce prostriedky, majú k dispozícii psychológa i kňaza...

Poľná nemocnica bola počas cvičenia v nepretržitej činnosti. V osemhodinových zmenách sa striedali dva kompletne chirurgické tímy. „Našou hlavnou úlohou bolo

na začiatku cvičenia zladit' všetky tímy, aby každý ich pracovník vedel, čo má v danom okamihu robiť. Cvičenie je pre nás veľkým prínosom aj preto, lebo všetky oddelenia poľnej nemocnice mali takto možnosť svoju činnosť dokonale zosúladiť. Veď reálne pôsobia v nemocniciach takmer po celom území Slovenska a spoločne sa stretávajú len na odborných zamestnaniach,“ hovorí podplukovník Dubský.

Spolupracovali s Poliakmi i Američanmi

Súčasnou nemocnicou na cvičení bol aj rýchlo nasaditeľný tím preventívnej medicíny pod vedením veterinára kapitána MVDr. Tomáša Molčányiho, ktorý pôsobí v košickom Ústave lekárskej a klinickej mikrobiológie fakultnej nemocnice L. Pasteura. Deväťčlenný tím má k dispozícii výjazdové vozidlo Aktis s laboratóriom a príviesom, ako aj odberové terénne vozidlo Landrover. Na rozdiel od ostatných tímov sa predsa len častejšie schádza. Lekári, laboranti, vodiči záchranári a zberači sa v uplynulom období zúčastnili na niekoľkých cvičeniach v rámci útvaru, ale aj v zahraničí.

„Boli sme tri razy na cvičení v Poľsku. Na poslednom sme si precvičovali činnosť nielen s poľskými kolegami, ale aj príslušníkmi americkej Národnej gardy. V priebehu cvičenia sme priamo na Lešti odoberali vzorky. Vyskúšali sme si takúto činnosť aj medzi dvoma znepriatelenými komunitami. Usilovali sme sa ich zbytočne nedráždiť našimi skafandrami. Bola to pre nás dobrá skúsenosť. Vo veľmi dobrom svetle sa počas cvičenia ukázali poručíčky MVDr. Katarína Kontrová a MUDr. Zuzana Urbanová, biochemička poručička Eva Lazarová, ale aj vodič záchranár čatár Tibor Kisela či laborant rotnej Jaroslav Tomčo,“ poznamenáva kapitán Molčányi. Hoci sa podľa neho vybavenie tímu podstatným spôsobom zlepšilo, potrebovali by stacionárne laboratórium umiestnené v kontajneri. To by potvrdilo a overilo vzorky, ktoré vyhodnocovali v poľnom laboratóriu.

Vojenski zdravotníci majú za sebou úspešné zvládnutie veľkej výzvy. Dobre obstáli v náročnej skúške počas najväčšieho vojenského cvičenia, ktoré sa na území Slovenska uskutočnilo v ére jeho samostatnosti.

/ text a foto Pavol VITKO

„Prehľadať horiace autá, zachrániť všetkých ľudí! Vpred!“, zaznie povel pred tunelom vo Vojskovom výcvikovom priestore Lešť. Do zadymeného priestoru a sálajúceho ohňu sa rozbehnú trojice vojakov. Vzápätí z obhorených vozidiel vyťahujú nevládne pridusené osoby. Kladú ich na nosidlá a vybíchajú von z horiaceho pekla.

Psychológovia a velitelia: Nácvik pomoci

Výcvik vojenských psychológov a veliteľov Ozbrojených síl SR bol od 15. do 19. novembra zameraný na poskytovanie psychologickéj pomoci pri hromadných zraneniach či haváriách. Jeho súčasťou boli aj základné postupy prvej pomoci. „Psychologická intervencia pri podobných udalostiach je dôležitejšia. Sme radi, že sa na výcviku štyroch desiatok dôstojníkov podieľali aj piati vojenski psychológovia a psychiatri ozbrojených síl Spojených štátov amerických,“ povedal major Miroslav Čápek, hlavný psychológ OS SR. Američanov viedol podplukovník Mark Hubner zo vzdušných síl.

Záchrana vojakov aj civilov

„Opatrne, Je tu ešte niekto? Ozvite sa! Halóóó! Je tu pomoc!“, z plných pľúc kričali vojaci v sektore „Ruiny“. Prichádzajúca tma a večerný chlad boli súčasťou výcviku. Ranení po inscenovanom páde výškového domu začali v hustnúcim šere vydávať bolestivé stony. Vojaci boli vzápätí pri nich. Nielen že ich ošetrovali, ale poskytovali im aj psychologickú pomoc. V podzemnom kanalizačnom systéme výcvikového zariadenia Jakub Village pomáhala zranenému aj psychologička kapitánka Smauna Sperry z amerického vojenského letectva. Následne nosidlá dvíhal aj jej krajan major Jeffrey Millegan, psychiatier z vojenského námorníctva. Bol tu tiež Ivan Sopoliga, kapitán v zálohe, ktorý slúžil v uniforme 24 rokov. V ozbrojených silách naďalej pracuje ako psychológ. Veľmi dobre vie,

čo podobné situácie prinášajú. V roku 2004 bol psychológom slovenského vojenského kontingentu v Iraku. Práve toho, v ktorom po explózii munície určenej na likvidáciu zahynuli traja slovenskí vojaci. A aj preto vie, aká dôležitá je pri podobných situáciách okamžitá pomoc. Vráťane psychologickéj.

„Vyhľadávanie a triedenie zranených, prvotné a druhotné vyšetrenie, ošetrovanie pri zlomeninách končatín a popáleninách, pomoc pri vnútorných zraneniach, komunikácia s pacientom, psychologická intervencia, stres v combat operáciách, traumatické stavy, psychoterapie, pomoc rodinám zranených a padlých...“ vyratúva len niektoré z úloh cvičenia Simona Šprlová, odborníčka z Ústavu špeciálneho zdravotníctva a výcviku Lešť. S ďalšími pracovníkmi tohto špičkového vojenského zariadenia MO SR patrila k lektorom špecializovaného týždňového kurzu.

Vojenski psychológovia a velitelia boli v priebehu cvičenia pripravovaní nielen na pomoc vojakom, ale aj civilnej verejnosti. Viacerí z nich už v civilnom prostredí aj pomáhali. „Poskytoval som psychologickú pomoc príbuzným po tom, ako neďaleko Polomky vošiel pod vlak autobus s lyžiarmi z Bánoviec nad Bebravou. Tiež som pomáhal po havárii košíckeho autobusu v Chorvátsku,“ spomenie vojenský psychológ poručík Boris Demeter. Akoby symbolicky tesne predtým pomáhal zachraňovať ľudí z cestného tunela. Pravdaže, havária bola simulovaná. No horúci oheň sálal naozaj a oči zo štiplavého dymu szili tiež naozaj.

„Vojenská psychologická služba má v ozbrojených silách čoraz väčší význam. V armádnych štruktúrach nás je trinásť. Je dobré, že základy psychologической intervencie a prvej pomoci pri hromadných nešťastiach si s nami prišli precvičiť aj velitelia zo všetkých druhov síl. Ak by raz museli v podobných prípadoch zasiahnuť, budú zorientovaní. A bez dobrej teoretickej prípravy a profesionálne vedených praktických nácvikov by to nešlo,“ zdôrazňuje major Čápek.

Lešť s medzinárodnou povestou

„Vojenský výcvikový priestor Lešť ponúka na výcvik podmienky blízke realite. Je to mimoriadne dôležité, že si vedomosti z prednášok môžeme hneď

vyskúšať takmer naostro. Od učebne k cvičisku je to pritom len pár minút,“ povedal major Miroslav Čápek. „Podmienky výcviku na Lešti sa najmä po sprevádzkovaní výcvikového zariadenia Jakub Village mimoriadne zlepšili. Pozitívne to napomáha vysielat do vojenských operácií skutočných profesionálov,“ zdôraznil Ivan Sopoliga.

Ako je teda záujem o výcvik na Lešti, špeciálne o priestory a zariadenia Jakub Village? Odpovedá nám kapitán Martin Ratkovský, vedúci oddelenia plánovania a koordinácie výcviku Ústavu špeciálneho zdravotníctva a výcviku Lešť: „Zariadenie Jakub Village je určené na výcvik jednotlivca a malých skupín v podmienkach bojových, protiteroristických, mierotvorných a záchranných činností. Doterajšia prax a skúsenosti potvrdzujú, že zariadenie sa veľmi rýchlo stalo jedným z najvyužívanejších výcvikových zariadení vo výcvikovom priestore vojenského obvodu Lešť. Jeho vyťaženosť od januára do októbra tohto roku dosiahla hranicu 184 výcvikových dní. To predstavuje 88 % z celkového počtu výcvikových dní za uvedené obdobie roku 2010. Kvôli veľkému záujmu musíme plánovať jeho využitie väčšinu roka presne na hodiny.“ Kapitán Ratkovský dodáva, že popri vojakoch tu cvičí aj hasičský záchranný zbor, špeciálne policajné sily, pohotovostné policajné útvary. Väzenská a justičná stráž, colný kriminálny úrad a boli tu aj z Červeného kríža. Medicínu katastrof tu precvičujú z lekárskech fakúlt. Vojaci pritom vždy využívajú na výcvik väčší priestor, nesústreďia sa len na Jakub Village.

Teší nás, že pre ministerstvo obrany získavame ako jeho špecializované zariadenia tiež medzinárodné renomé. Ved' tento rok tu bolo viacero cvičení, na ktorých participovali Česi, Američania, Poliaci, Litovci či Rakúšanovia,“ konštatuje brigádny generál Pavol Maslík, riaditeľ Ústavu špeciálneho zdravotníctva a výcviku.

Záchrana ľudí z horiaceho a zadymeného cestného tunela.

Nácvik záchrany zranených a popálených z ruín zrúteného výškového domu.

Náhradné voľno

/ JUDr. Michal ŠVEC

hlavný štátny radca ÚPS MO SR

- Na Úrad právnych služieb MO SR bolo v poslednom období doručených niekoľko žiadostí poukazujúcich na nejednoznačnú interpretáciu § 101 ods. 1 až 3 v spojení s § 90 zákona č. 346/2005 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov Ozbrojených síl Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“) v prípadoch, keď profesionálny vojak v rámci služobnej cesty plní služobné povinnosti nad určený služobný čas (ďalej len „nadčas“) vo veľiacjej pôsobnosti iného veliteľa, a následný nárok na poskytnutie náhradného voľna podľa tohto zákona.

Podľa § 102 ods. 2 zákona vedúci služobného úradu alebo veliteľ určí miesto a čas nástupu profesionálneho vojaka na služobnú cestu, miesto výkonu štátnej služby, spôsob prepravy, miesto a čas skončenia služobnej cesty. Vedúci služobného úradu alebo veliteľ určí aj ďalšie podmienky služobnej cesty, pričom prihliada na oprávnené záujmy profesionálneho vojaka. Z § 101 ods. 3 zákona vyplýva, že profesionálny vojak počas vyslania na služobnú cestu do iného miesta výkonu štátnej služby plní služobné povinnosti, ktoré mu vyplývajú buď z funkcie, do ktorej je ustanovený alebo vymenovaný, respektíve z jeho zaradenia do pracovného tímu, alebo písomného rozkazu vedúceho služobného úradu.

Ak profesionálny vojak počas vyslania na služobnú cestu do iného miesta výkonu štátnej služby plní služobné povinnosti vyplývajúce:

- z funkcie, do ktorej je ustanovený alebo vymenovaný, akýkoľvek zásah do plnenia služobných povinností zo strany iného veliteľa, ktorý by profesionálnemu vojakovi určoval rozsah plnenia služobných povinností, miesto výkonu štátnej služby alebo prikazoval plnenie služobných povinností nad rámec jeho určeného služobného času, by bol v rozpore s § 101 ods. 3 písm. a) v spojení s § 102 ods. 2 a § 90 ods. 1 zákona;

- z jeho zaradenia do pracovného tímu, v takomto prípade profesionálny vojak plní služobné povinnosti podľa pokynov vedúceho pracovného tímu. Aj v tomto prípade treba mať na zreteli, že profesionálny vojak môže vykonávať štátnu službu nadčas iba na príkaz alebo so súhlasom veliteľa, ktorý ho vyslal na služobnú cestu, alebo príslušného vedúceho služobného úradu. Ak plnenie služobných povinností, ktoré profesionálny vojak zabezpečuje v rámci pracovného tímu vzhľadom na dôležitý záujem štátnej služby, pre ich rozsah alebo neodkladnosť nie je možné zabezpečiť počas určeného služobného času profesionálneho vojaka, vedúci pracovného tímu by mal požiadať veliteľa, ktorý vyslal profesionálneho vojaka na služobnú cestu, resp. príslušného vedúceho služobného úradu, aby vydal príkaz alebo vyslovil súhlas na výkon štátnej služby nadčas. Po skončení služobnej cesty vedúci pracovného tímu zašle príslušnému veliteľovi výkaz služby nadčas profesionálneho vojaka na účely určenia nároku na náhradné voľno. Takýto výkaz podlieha evidencii podľa § 99 Zákonníka práce;

- z písomného rozkazu vedúceho služobného úradu, v takomto prípade profesionálny vojak vykonáva štátnu službu v súlade s týmto písomným rozkazom.

Čas nástupu profesionálneho vojaka na výkon štátnej služby do iného miesta výkonu štátnej služby vrátane výkonu štátnej služby v tomto mieste až do skončenia služobnej cesty (§ 101 ods. 1 zákona) je časom rozhodujúcim na plnenie náhrad vyplývajúcich z iných právnych predpisov (napríklad zákona č. 283/2002 Z. z. o cestovných náhradách v znení neskorších predpisov). Tento čas nie je možné stotožňovať s nadčasom profesionálneho vojaka podľa § 90 zákona.

Právnu zodpovednosť za udelenie rozsah náhradného voľna z titulu výkonu služby nadčas znáša veliteľ alebo vedúci služobného úradu aj v prípade neoprávneného udelenia náhradného voľna alebo finančnej kompenzácie (§ 8 písm. l) zákona /. Vedúci služobného úradu alebo veliteľ by mal pri vyslaní profesionálneho vojaka na služobnú cestu pri určení plnenia služobných povinností prihliadať predovšetkým na to, aby dôvody vzniku nadčasu neboli pravidlom, ale skôr výnimkou.

Slovník anglicko-slovenský

above sea level – nadmorský
splendid – nádherný
remedy – náprava
handle – narábať
Impact – nápor
corrective – nápravný
swell – napučať (od vlhkosti)
collide – naraziť
grow – narásť
bracelet – náramok
enormous – náramný, ohromný
allusion – narážka
rest – opierka (na sedadle)
fortify – opevniť
curtain – opona
worn – opotrebovaný (zodratý)
dust off – oprášiť
tap – poklepať (po pleci)
splash – poliať sa
stumble – potknúť sa
parade – predvádzať sa (pýšiť sa)
premonition – predtucha
foreseeable – predvídateľný
exaggerate – zveličiť (prehnať)
miss – premeškať

IT pod stromčekom

/ kpt. Peter GARAJ

V dnešnom vianočnom čísle sa výnimočne nebudeme venovať tomu, čo máme v práci. Pozrieme sa na to, čo zo sveta IT by sme si mohli nájsť pod stromčekom, prípadne čo by sme pod stromček mohli dať svojim najbližším.

Prvou veľkou kategóriou sú mobilné telefóny. Na Slovensko dorazil dlho očakávaný iPhone 4. Napriek tomu, že je to celosvetovo ospevovaný telefón, mali by sme porozmyšľať, či si chceme priplatiť za imidž a ignorujeme fakt, že iPhone je úplne uzatvorený systém a takisto má stále niekoľko menších problémov zo softvérom. Taktiež sa množia nepriaznivé informácie o politike Apple (výrobca telefónu iPhone), ktorá je až veľmi reštriktívna voči aplikáciám. Ďalším populárnym výrobcom u nás je Nokia. Nanešťastie s Nokiou to v poslednom čase ide dole vodou a jej posledné modely sú extrémne poruchové (po softvérovej stránke). Tento neduh sa prejavil aj v našom rezorte. Svetlou výnimkou je azda len „E“ skupina, alebo telefóny s operačným systémom Maemo, napríklad N900. Najväčšou skupinou mobilných telefónov je však skupina tzv. Androidov. Telefónov s operačným systémom Android. Najlepším predstaviteľom je výrobca HTC, ktorý má na našom trhu niekoľko zástupcov. HTC Desire HD je momentálne najvychytenejšou novinkou, no oproti klasickému Desire tu je nižšia výdrž batérie, s ktorou treba počítať pri HD verziách. HTC Legend je pochrómovaný imidžový telefón, ktorý je menší a vyzerá lepšie. Takisto HTC Wildfire je zaujímavým telefónom v dvoch farebných prevedeniach. Samsung u nás boduje so svojím AMOLED displejom, na ktorý sa pozerá lepšie ako na klasický displej od Samsungu. Sony Ericsson má zase svoju Xperiu Mini, ktorá aj

napriek svojim rozmerom je neuveriteľne šikovným telefónom plným zaujímavých prvkov. Poslednou skupinou telefónov sú telefóny s operačným systémom Windows Mobile. Tu by som odporúčal počkať si na telefóny so systémom Windows Phone 7, ktorý je inovátorickým dielom z dielne Microsoftu a nepodobá sa na žiadny z existujúcich operačných systémov pre telefóny. Žiaľ, momentálne jediný spôsob ako si zadovážiť telefón s týmto OS, je dovoz zo zahraničia (napríklad HTC 7).

Pristávame sa aj pri tabletoch, ktoré sú dnes tak trochu v móde. Je dostupných viac typov. Neodporúčame kupovať noname tablety, ktoré sa krátkodobo zdajú ako výhra, ale z dlhodobého hľadiska to nie je najvýhodnejšie riešenie. Ďalšou skupinou sú tablety s OS Android, kde máme Galaxy Tab od Samsungu. Treba sa pozrieť na výdrž batérie a na rozmery, ohmatať si to, aby sme vedeli, či to je vyhovujúce riešenie. Pozastavím sa pri OS Android. Slovensko momentálne nie je medzi úplne podporovanými krajinami, a preto si v Android Markete (obchod pre softvér) môžeme „zakúpiť“ len bezplatné programy. Čo sa spočiatku možno zdá ako nevýhoda, no nie je to až také obmedzujúce a väčšina softvéru má bezplatnú alternatívu. Poslednou „skupinou“ je iPad. Zariadenie od Apple je momentálne módnym hitom, no ako pri všetkých zariadeniach od Apple je namieste zamyslieť sa, či si priplatíme za skvelý dizajn a obmedzené možnosti.

Nákup počítača je v súčasnosti už bežnou záležitosťou a nevyhnutnou súčasťou modernej domácnosti je počítač pre každého jej člena. V súčasnosti je ťažšie nakúpiť zlý počítač, no povie si pár pravičiek, na ktoré by ste mali pri nákupe dávať pozor. Operačný systém Windows 7 je jedinou správnu voľbou. Windows XP sú zastarané (Windows XP boli uvedené na trh v roku 2000) a Windows Vista bol len nepodarený medzistupeň. Windows 7 sú momentálne jediným správnym systémom pre bežnú domácnosť. Ak sa dá, 64-bitová verzia má svoje výhody, hľadajte takú. Operačná pamäť. Ak máte 32-bitový systém, 4 GB pamäte postačia. 64-bitové systémy toto obmedzenie nemajú. Pod

2 GB by ste nemali ísť. Procesor je srdcom každého počítača. Intel momentálne ponúka výkonné moderné procesory s označením i3, i5 a i7 (zoraďené podľa výkonu). Zastarané procesory s označením T už neodporúčame. Grafická karta je tiež dôležitým prvkom počítača. Pri notebookoch je dôležité, ako šetrne dokáže karta pracovať, pri desktopoch je dôležitý skôr výkon. Grafická karta by mala mať na sebe dostatok pamäte, zdieľaná (spoločná) pamäť je to najhoršie, čo môžete pre svoj počítač urobiť. Zvyšok sú len maličkosti. Veľkosť pevného disku, veľkosť obrazovky, vstavaná kamera či počet USB portov sú síce dôležité, no nepovažoval by som ich za rozhodujúce. Ak dodržíte niekoľko týchto rád, určite nebudete na nový rok nadávať na jejžka.

Štátne symboly Slovenskej republiky

/ mjr. Miloš ARNOLD

/ oddelenie protokolu KaMO

Štátne symboly reprezentujú krajinu, odzrkadľujú jej históriu a hodnoty, ktoré vyznáva. Vlajka, hymna, znak a pečať – to sú štyri symboly, ktoré zohrávajú dôležitú úlohu pri stretnutiach najvyšších funkcionárov, sú neoddeliteľnou súčasťou mnohých ustanoviení.

Štátny znak Slovenskej republiky tvorí na červenom ranogotickom štíte dvojité strieborné kríž vztýčený na strednom vyvýšenom vršku modrého trojvršia. Štátna vlajka Slovenskej republiky sa skladá z troch pozdĺžnych pruhov – bieleho, modrého a červeného. Na prednej polovici listu štátnej vlajky Slovenskej republiky je štátny znak Slovenskej republiky. Štátnu pečať Slovenskej republiky tvorí štátny znak Slovenskej republiky, okolo ktorého je do kruhu umiestnený nápis Slovenská republika. Štátnou hymnou Slovenskej republiky sú prvé dve slohy piesne Nad Tatrou sa blýska.

Štátny znak by mal byť vyobrazený farebne; čiernobiela alternatíva je prijateľná iba vo veľmi odôvodnených prípadoch. Platí však, že striebornú farbu dvojitého kríža možno nahradiť bielou, keďže je to v súlade s pravidlami heraldickej tvorby. Aj napriek tomu, že zákon presne vymedzuje parametre štátneho znaku, môžeme považovať zaň aj jeho jednofarebné stvárnenie z kovu, kameňa alebo iného materiálu, ktoré pripomína oficiálne vyobrazenie.

Používanie štátneho znaku je záväzná pre tie najdôležitejšie inštitúcie, ako parlament, prezidenta, vládu, všetky ministerstvá, prokuratúru, diplomatov, štátne školy, samosprávu a mnohé ďalšie inštitúcie. Okrem týchto štátnych inštitúcií môžu štátny znak používať aj ostatné právnické a fyzické osoby, ale len takým spôsobom, ktorý je dôstojný a zodpovedá postaveniu štátneho symbolu. Rovnako tak sa štátny znak používa na označenie budov a lokalít vymedzených zákonom (napr. budovy štátnych orgánov, štátne školy, štátne hranice, volebné miestnosti).

Štátna vlajka Slovenskej republiky má strany v pomere 2 : 3. Podľa nej sa tvorí aj štátna zástava, ktorá je vždy pevne spojená so zrdou a jej dĺžka môže byť až trojnásobkom šírky.

Štátne orgány, ozbrojené sily, polícia, hasiči a samospráva označujú vlajkou budovu, v ktorej sídli, a úradnú miestnosť najvyššieho predstaviteľa.

V prípade návštevy oficiálnej zahraničnej delegácie sa používa okrem slovenskej vlajky aj vlajka iného štátu. Slovenský symbol je vždy na čestnejšom mieste – pri čelnom pohľade vľavo. Rovnako tak býva aj pri umiestnení štátnej vlajky vedľa vlajky obce. Vlajka nesmie byť nikdy poškodená či zašpinená, nesmie sa zväzovať do ružice a v žiadnom prípade by sa nemala dotýkať zeme.

Posledným našim štátnym symbolom je štátna pečať, ktorá je okrúhla a má priemer 45 mm. Farby sú vyznačené heraldickým šrafovaním. Používa sa na originál listiny ústavy a ústavných zákonov, medzinárodných zmlúv, poverovacích listín diplomatov a v ďalších obvyklých prípadoch. Štátnu pečať má v úschove prezident Slovenskej republiky.

Štátna hymna sa hrá pri významných príležitostiach, akými sú štátne sviatky, pamätné dni, výročia, slávnostné udalosti, návšteva zahraničnej delegácie a iné. Cudzí štátna hymna sa hrá, iba ak je prítomná oficiálna delegácia iného štátu. V prípade hrania dvoch hymien pri jednej príležitosti, hrá sa najskôr cudzia štátna hymna a po nej nasleduje slovenská hymna.

V súčasnosti sa v našej spoločnosti nevenuje štátnym symbolom náležitá pozornosť. Nie všetci vedia, že máme štyri symboly a, bohužiaľ, niektorí nepoznajú ani len text našej hymny. Je preto veľmi potrebné venovať pozornosť najmä mladým ľuďom a viesť ich k hrdosti k štátnym symbolom, pretože tie majú dôležitú úlohu.

Štátny znak

Štátna vlajka

Štátna pečať

Domovina a Vianoce

/ por. ThDr. Slavko GANAJ, PhD.

starší kaplán slovenského kontingentu ISAF Afganistan

Domov a vlast sú slová, ktoré sú synonymom čohosi pre človeka blízkeho, jedinečného a vzácneho. Tak ako si človek začne vážiť to, čo má, až keď to stratí natrvalo alebo iba krátkodobo (lebo často čo máme, berieme ako samozrejmosť), tak je to aj s domovinou, našou vlasťou. Špecifickou situáciou v tomto zmysle je bezpochyby niekoľkokomesačné odlúčenie od domova počas výkonu vojenskej služby v zahraničnej misii. Vzdialený od domova si človek začne o čosi viac uvedomovať skutočností, ktoré zanechal vo „svojom kraji“ a ktoré začne vnímať akosi citlivejšie a zreteľnejšie. Bolo to tak v mnohých zahraničných misiách slovenských vojakov. Mnohých táto odlúčenosť pozmenila vo vnímaní domova, svojich blízkych i hodnôt vlastného života, najmä vo chvíľach, keď človek o to všetko mohol v jednom okamihu prísť a vôbec by nič nemohol ovplyvniť...

Práve takéto chvíle formujú myslenie človeka. Človek začína „zostupovať do hĺbiny“ svojho uvažovania, svojho bytia. U mnohých sa môže takto „prebudiť“ hlbší cit pre to „všedné“ – úcta k životu; úcta k druhému človekovi (priateľovi, kamarátovi z družstva...); vďačnosť za dary zeme; cit pre spolupatričnosť a zodpovednosť tak za svoje skutky, ako aj zodpovednosť za druhého človeka; ochota pomôcť kedykoľvek, lebo aj ja raz budem odkázaný na pomoc druhého..., a nie v poslednom rade aj pravá úcta k domovine, k svojej rodnej vlasti, ktorá je synonymom zázemia, istoty, pokoja i lásky.

Nebolo to ináč ani v slovenskom kontingente ISAF v Afganistane, v ktorej som mal časť od júna šesť mesiacov pôsobiť a poslúžiť ako vojenský duchovný medzi našimi vojakmi. Tiež vonkajšie okolnosti, inakosť krajiny i obyvateľov, dennodenná ostražitosť pred prípadnými útokmi, veľká vzdialenosť od domova, odkázanosť jedného na druhého, spolupráca s vojakmi koalíčných vojsk, s ktorými sme tvorili akoby novú „medzinárodnú rodinu“... to všetko podnecovalo k hlbším úvahám nad sebou samým, svojim poslaním nielen v misii, ale aj v tomto svete a zároveň to upevňovalo vzťah k svojej domovine. Človek sa naučí byť viac vďačný za všetko.

Pôsobenie našej rotácie sa zavíši v decembri pred Vianocami. Očakávanie týchto sviatkov ešte viac umocňovalo prežívanie života vojakov od domova vo vzdialenej misii. Vianoce sa stávajú symbolom domova. Betlehem, miesto narodenia Spasiteľa, znamená v preklade z aramejštiny „dom chleba“. Aké symbolické. Aj dom, aj chlieb sú pre nás čímisi, čo predstavuje rodinu, do ktorej patríme a ktorú tak veľmi milujeme. náš vzťah k rodine bol preskúšaný niekoľkokomesačným odlúčením a zároveň bol upevnený, aby sme tieto vianočné sviatky Narodenia nášho Pána Ježiša Krista v roku 2010 prežili v kruhu najbližších a najmilších. Nech láska našich blízkych k nám a naša k nim je tým najkrajším a najväčším darom pre všetkých. Zároveň budeme myslieť a aj modliť sa za našich kolegov, ktorí prevezmú misiu v Afganistane a cez tieto sviatky budú spojení s nami, ako aj so svojimi rodinami a svojou domovinou v srdciach, myšliach i v mnohých modlitbách. Nech novonarodený Spasiteľ ochraňuje nás i vás, i celú Zem.

Na čo ešte nezabudnúť pred nasadením?

/ kpt. Michaela ŠTAMMOVÁ

/ foto PhDr. Alena HARAGOVÁ

Niekedy sa nedokážeme dobre sústrediť, máme rozlietané myšlienky. Vtedy je pravdepodobne problémom nedostatočná koncentrácia. Pri nej sústreďujeme celú pozornosť nášho myslenia na jediný predmet alebo problém a vynakladáme úsilie na udržiavanie tohto sústredenia.

M. Štammová

Hoci je obdobie pred misiou veľmi hektické, mali by profesionálni vojaci zvládnuť zabezpečiť svoje rodinné veci tak, aby počas nasadenia boli čo najmenej zafixovaní nedoriešenými problémami doma. Tým mám na mysli také pragmatické záležitosti, ako je finančné zabezpečenie rodiny, zabezpečenie rodiny v prípade nepredvídateľných udalostí, komunikácia s rodinou a pod.

Ak hovoríme o manipulácii s finančnými prostriedkami, je dobré, aby sa partneri dohodli na tom, v akej výške a na čo sa budú spoločné financie používať. Tiež je užitočné individuálne zväziť, či je naozaj nevyhnutné, aby partnerky mali úplný prístup k všetkým finančným zdrojom vojaka. To platí predovšetkým v prípadoch, keď sú partnerské vzťahy naštrbené alebo ak je vzťah krátkodobý – ešte nepreverený časom a ťažkosťami. Prípady, keď vojaci po návrate domov zistili, že v podstate nič nemajú, sa už vyskytlo nemálo.

Pri zabezpečení rodiny v prípade nepredvídateľných udalostí je potrebné premyslieť si a zabezpečiť pomoc pre také prípady, ako sú vážnejšie choroby partneriek, dopravné nehody, živelné pohromy a pod. Väčšina ľudí má takéto problémy vyriešené podporou širšej rodiny, ale ak takáto pomoc nie je možná, je vhodné dohodnúť sa s priateľmi alebo kolegami. V prípade, že v rodine rieši problémy, ako je napr. pokazené auto, domáce spotrebiče a pod. výhradne partner, je veľmi užitočné nechať partnerke kontakty na odborníkov, s ktorými zvykne partner

takéto ťažkosti riešiť.

Tiež je dobré rátať s tým (a informovať o tom partnerku), že predpokladaný termín návratu z misie sa môže výrazne zmeniť. „Mám sa vrátiť z misie koncom leta a plánujem, že po návrate zabezpečím drevo na kúrenie na zimu? Čo sa stane, ak sa vrátim až v novembri?“ Na prvý pohľad banálne veci sú pre rodinu (a tým aj pre vojaka) životne dôležité.

Na zvládanie záťaž je pre vojakov veľmi dôležitý kontakt s rodinou. Rôzne miesta nasadenia ponúkajú rôzne možnosti. Niekde je internetové spojenie dostupnejšie, niekde menej dostupné. Zistite si, ako to bude vo vašom prípade a informujte o tom partnerov. Veľmi dôležitá je takáto informácia najmä v situáciách, keď je kontakt s rodinami obmedzený.

Záverom sa ešte dotkneme smutnejších tém. Hoci je prirodzené rátať s tým, že sa z nasadenia vrátíme v poriadku domov, nemali by sme ignorovať fakt, že to tak nemusí byť. V súčasnosti už vojaci pred nasadením otázkou poslednej vôle zvyknú riešiť, rovnako tak dávajú k dispozícii kontakty na ľudí, ktorí majú byť v prípade úmrtia informovaní. Pri riešení týchto otázok je zodpovedné brať do úvahy reálnu situáciu v rodine. Ak sú napríklad vzťahy medzi partnerkou a rodičmi vojaka problematické, mala by byť partnerka tou, ktorá bude oznamovať úmrtie syna rodičom, alebo by bolo lepšie, aby im to oznámila oficiálna autorita?

Stretnutie s duchovnými

/ Dr. Tibor UJLACKÝ, PhD.

Náčelník Generálneho štábu OS SR generál Ľubomír Bulík sa 18. novembra na Ministerstve obrany stretol so zástupcami duchovnej služby zo všetkých zložiek ozbrojených síl. Prítomní boli aj ordinár Ozbrojených síl a Ozbrojených zborov SR Mons. František Rábek, generálny duchovný Ústredia Ekumenickej pastoračnej služby v OS SR a OZ SR plukovník Ing. Mgr. Jaroslav Balocký, generálny vikár plukovník Mons. Mgr. František Počurek a ďalší predstavitelia duchovnej služby. Keďže duchovná služba má v ozbrojených zložkách svoje ne-

zastupiteľné miesto, generál Bulík vyjadril želanie, aby duchovní predstavitelia boli morálnou podporou pre vojakov, či už doma alebo v zahraničných operáciách. Neoceniteľná morálna podpora a pocit spolupatričnosti sú v odlúčení od rodiny v ďalekej krajine nenahraditeľné. Na stretnutí sa zúčastnil aj poručík Mgr. Ján Ostapčuk, ktorý odchádza koncom tohto mesiaca do vojenskej operácie v Afganistane do funkcie starší kaplán slovenského kontingentu.

LCS 2 Independence

Posledný let Harrierov

Lietadlová loď HMS Ark Royal bola posledným plavidlom, z ktorého paluby vzlietli britské stroje s kolovým štartom a pristátím; ikony vo vzduchu – Harrier GR9. Posledný let sa uskutočnil 24. novembra 2010, približne 70 km od britského pobrežia pri Newcastli. Námorné Harriery zo základne RAF Cottesmore a „vlajková loď“ Veľkej Británie Ark Royal budú na budúci rok vyradené zo služby na základe prehodnotenia obrannej a bezpečnostnej stratégie ozbrojených síl kráľovstva. Náhrada za doterajšie legendy HMS Queen Elizabeth a jej sesterská lietadlová loď by mali vstúpiť do služby od roku 2015, pričom na ich palube by mali byť okrem vrtulníkov aj moderné stíhačky F-35 Joint Strike Fighter (JSF), čím Veľká Británia získa nové moderné útočné kapacity. Kapitán lietadlovej lode HMS Ark Royal Jerry Kyd sa vyznal, že hoci sa obzerá v spomienkach za nezmazateľným prínosom Harrierov a je na ne pyšný, v blízkej dobe sa teší na novú kapitolu námorného palubného letectva so strojmi programu JSF.

Harrier dosahoval maximálnu rýchlosť 1 065 km/h, mal bojový rádius 556 km. Výzbroj tvorili dva 30 mm kanóny ADEN a na ôsmich závesníkoch s ka-

pacitou 3 650 kg mohol niesť rôznu kombináciu neriadených rakiet, riadených striel, laserom navádzaných bômb či prieskumných kontajnerov. Hoci najväčšiu slávu zažili Harriery pri úspešných bojových operáciách počas vojny o Falklandy v roku 1982, posledné verzie útočných a prieskumných verzií Harrier GR9 so slávnostne pomalovanými chvostovými krídlami si prišlo uctiť a pozrieť na palubu Ark Royal do prístavu v Newcastli viac 12 000 návštevníkov z radov verejnosti. Posledný pilot Harrieru, ktorý vzlietol z paluby lietadlovej lode Ark Royal poručík James Blackmore (35) podľa miestnych médií uviedol: „Toto je naozaj pamätný deň. Akceptovali sme vyradenie lietadiel a HMS Ark Royal; avšak posledný let bol veľmi emotívny. Nalietal som viac ako 90 misií z lode a bojových operácií v Afganistane a stále na ohromujú ich schopnosti.“ Návšteva známej lietadlovej lode a lety Harrierov v Newcastli neboli náhodné, práve v tunajších lodeniciach bola HMS Ark Royal postavená.

text rak, foto RAF

Armádny magazín
v Slovenskej televízii

PROFESIONÁL

uvidíte v premiére
každý štvrtok na
Dvojke po 16,00 h.
a v dvoch reprízach
- ich vysielač čas sledujte
na internete.

Plná poľná

Obľúbenú reláciu Plná poľná s počúvanosťou nad 100-tisíc poslucháčov v novom formáte, ale pod rovnakou značkou, si môžete už od nového roka vypočuť na rozhlasovej stanici Rádio Regina každú sobotu v čase od 17.10 hod. do 17.30 hod. Priebežne aj v reláciách Nočná pyramída, Pozvete nás ďalej? či Štúdio Kontakt. Teší sa na Vás tvorcovia vojenského vysielať Miroslav Minár, Petra Bihary a Bernard Roštecký.

(r)

